

30

2255

~~Handwritten scribbled text~~

0

Adres

prose 1 cel
april

~~Handwritten scribbled text~~

LIBRE DE
DOCTRINA

PVERIL

COMPOST EN LLENGUA LLA

MOSINA PER LO ILLUMINAT DOCTOR

Aplicado Y MARTIR INVICTISSIM

DE CHRISTO

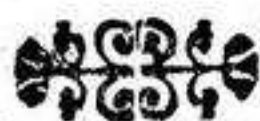
San Francisco de Asís de Palma
EL B.

RAMON LLULL

MALLORQVI

TRADUIT A LLENGUA USUAL MALLOR
quina per un devot Dexeble seu à utilitat de
los miñons de Mallorca.

Del uso de Fr. Jayme Campins Secre-
tario de la Provincia.

año 1811.

PALMA

En la Imprenta de PERE ANTONI CAPÓ Imp.
en la Plassa de Cort.

M. DCC. XXXVI.

SECRET

DO NOT REPRODUCE

THE INFORMATION CONTAINED
HEREIN IS UNCLASSIFIED
DATE 10/10/00 BY 1045
1045

DO NOT REPRODUCE

THE INFORMATION CONTAINED
HEREIN IS UNCLASSIFIED
DATE 10/10/00 BY 1045
1045

THE INFORMATION CONTAINED
HEREIN IS UNCLASSIFIED
DATE 10/10/00 BY 1045
1045

THE INFORMATION CONTAINED
HEREIN IS UNCLASSIFIED
DATE 10/10/00 BY 1045
1045

A I.O

JLLU^m Y R^m SEÑOR

D. Fr. BENITO PAGELLAS, Y ESCARDÓ

DIGNISSIM

BISBE DE MALLORCA

DEL CONSELL DE S. M. &c.

ILL. Y REVERENDISSIM SEÑOR,

ESSENT l'home creat
para honrar á Deu en a-

quest mon, y en l'altre recordantlo,
conexentlo y amantlo, y para esto sia
menester que en aquesta vida mortal
tenga Fè, Esperança y Caritat, que
son virtuts, que se exercitan creent
de Deu y de las sevas obras lo que

DEDICATORIA.

degudament se deu creurer, y esperar en Deu y de Deu lo que degudament se deu esperar, y amant à Deu sobre totas las cosas, fent lo que ell mána fer, y dexant de fer lo que ell prohibex fer, en que cònsistex una vida vertaderament Christiana la qual no pot effer sens lo exercici de las virtuts, ni sens la destruccio de los viciis: y contenintse tot lo que para esto es menester saber molt clara y especificadament en aquest llibre de Doctrina Pueril compost per lo Illuminat Dr. y Martir el B. Ramon Llull Mallorqui y juntament contenintse en ell moltas otras cosas utils y conducents à lo matex: Per esta causa unas devotas y caritativas personas donan à la Impressió lo dit llibre, y lo volen en llengua Mallorquina, para que los mi-

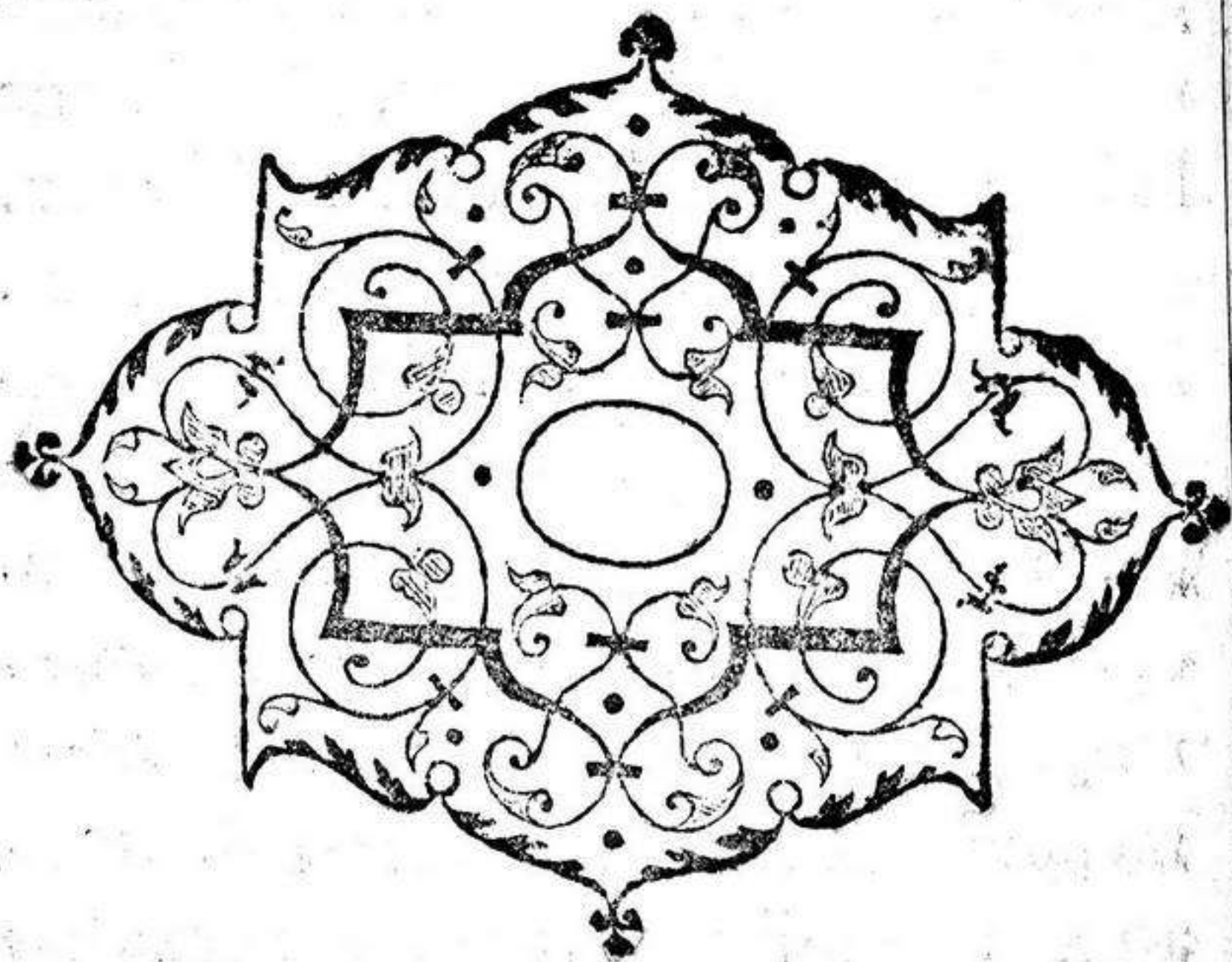

DEDICATORIA.

hons de Mallorca fian los primers,
qui participen lo fruit que de ell se
pot treurer. Y essent V. S. Ill. el Su-
premo Pastor de aquest Reyne, se
veuen obligats de la raho y justicia á
dedicarli aquesta obra, paraque bax
de la proteccio y amparo de un tan
gran Pare tan amante del be espiri-
tual de sos subdits y tan zelador de
la honra de Deu en la seua Diocesis,
se puga segurament conseguir en
las ovellas de V. S. Ill. la gran utili-
dat espiritual, que de un tal llibre se
pot rahonablement esperar. Per lo
que las sobreditas devotas personas
mogudas de caridat suplican humil-
ment á V. S. Illma se dign admetrer
aquesta humil y caritativa oferta no
mirant sino la bona voluntat ab que
la oferexen, y si d'algun malevolo
mogut de la enveja del inimich de

DEDICATORIA.

tot be fos perseguida aquesta obra,
se dign de defenarla y ampararla V.
S. Ill. y Rma, a qui las sobreditas
Personas desitjan tota honra y feli-
cidat en el Señor de tots. Vale.

CENSURA.

APOBACIO DEL M. ILL. Sr. D. MI-
quel Terrassa Pre. Dr. en Sagrada
Theologia y Ardiaca de la S. Iglesia
Catedral del Reyne de Mallorca.

PER comissió del M. Ill. Sr. D.
Francisco de Torres Vic. Gen.
y Offic. de l'Illm. y Rm. Sr. D. Fr. Be-
nito Pañellas, y Escardó del Consell
de sa Mag. Catolica, y vigilantissim
Prelat y Bisbe de Mallorca &c. he vist
y gustozaament llegit un llibre intitu-
lat *Doctrina Pueril* compost en llengua
llamosina per l'Illuminat Dr. y Martir
de Christo invictissim el B. Ramon Llull
y traduit à llengua usual Mallorquina,
per un devot dexeble seu à utilitat de
los miñons de Mallorca; y si be es veri-
tat que no pot el Dexeble censurar la s
obras de son Mestre, fundat ab lo que
diu lo Evangelista S. Marheu en el cap.
10. de la seua sagrada y Evangelica

Istoria. Non est discipulus super Magistrum. En tot axó, me som alegrát moltíssim de tenir un Mestre tan humil, tan docte, y illuminat del Cel, que no content de enseñar á los homens la Grammatica, la Filosofia, la Theologia, la Eritmetica, la Jurisprudencia, la Medicina y totas las altrás Ciencias; Are ha dispost la Divina Providencia, en estos temps tant calamitozos, (a impulsos de caritativas, y devotas personas) que furta á llum la Doctrina Pueril, que tants de figles ha, compongué y enseñà lo Illuminat Doctor el B. Ramon Llull.

Doctrina tan util, tan convenient, y profirosa per los qui tenen cuydado de enseñar animas, per los Pares de familias, y per los miñons y miñonas, que me obliga à dir, y ab altas veus

cantâr lo del Real Profeta David en el Psalm 112. *Laudate pueri Dominum, laudate nomen Domini*; alabau miñons al Señor, perque Deu nostro Señor ha dispost, que en vostros temps surtis à llum la vostra Doctrina, qu'es la Pueril. Pero que dich? No tansolament se han de alegrâr y alabâr â Deu los miñons, y miñonas; sinò tots los Pobles y Nacions del Mon, y ab gran melodia han de cantâr y dir: *Laudate Dominum omnes gentes, laudate eñ omnes populi*, y la causa ja la afeñala el Citarista Rey ab estas expresivas paraulas. *Quoniam confirmata est super nos misericordia ejus*, donantnos tal doctrina, y enseñaça en este llibre à tots; que en ell apendrâ el docte, una sabiduria molt alta, per no dir celestial; apendrâ lo ignorant los misteris necessaris necessitate mediî, & præcepit.

præcepti. Y finalment la Doctrina solidada d'este llibre ferà un medi molt eficàs, per lográr *TOTS* la eterna gloria del Paradis, que este fonch el fi principal que tingué nosttron Mestre de compondrel. Y per ultim si nos ensenya lo Elperit Sant per boca del Profeta Daniel, que resplendirán per tota una eternidat en el Cel, cõ à luminosas, y brillants estrellas los qui ensenyan á molts. [*Daniel 12. 3.*]
Qui erudiunt multos fulgebunt quasi stellæ in perpetuas æternitates, consideren com resplendirá en el Cel, nosttron Illuminat Mestre, y Dr. el Beato Ramon Llull, per haver compost este llibre, y moltíffims altres, ab que ha donada, y dona tan grandíssima ensenyança à el Mon? Y perque este llibre no conte cosa contra la Fe, y bons costums, sino que totas

las suas fullas com las del abre del
 Apocalipsis, fervexen per la salut de
 las gents, (*Apocalyp. 22. v. 2.*) *Ad sa-*
lutem gentium. Marex la estampa y
 llum publica. *Sic sentio.* Mallorca y
 Janer 31. de 1736.

Dr. Miquel Terrassa
Prevere, y Ardiaca.

Imprimatur
Torres Vic. Gen. & Off.

*APROBACIO DEL M. R. P. Fr.
Thomas Ripoli Lector Iubilat Cali-
ficador del S. Offici, Examinador Sy-
nodal y Ex-Provincial de los Mi-
nims en esta de S. Francisco de Pau-
la de Mallorca.*

DE orde y comissio del M. Ilus-
tre S. D. Francisco Garcia del
Rallo Regent en la Reyal Audiencia
deste Regne de Mallorca se me ha
entregat un llibre intitulat *Doctrina
pueril compost en llengua Llemosina per
lo Illuminat Dr. y Martir de Christo
invictissim el B. Ramon Llull y traduit
à llengua Mallorquina per un devot de-
xeble seu á utilitat de los miñons de
Mallorca.* Y si be es veritat, que en
totas las suas obras es sobremanera
laudable nostron Illuminat Dr. en es-
ta me aparex digne de major ala-
bança, y es la raho tan clara que la
conegué

conegué un Philosoph Gentil *aliæ ar-*
tes digué Seneca *ad ingenium perti-*
nent, hîc animi negotium agitur en es-
 te llibre se dona el medi para criar
 la juvintut ab conexement, amor, y
 temor de Deu, utilitat tan neceffa-
 ria y necessitat tan util, que es el
 bafsis y fonament de la perfectio
 Christiana de cade hu en particular
 y del Comu de las Republicas, y de
 tanta obligacio, que es la primera á
 que deuen atendre los Pares de Fa-
 milias; *filiî tibi sunt?* diu lo Esperit S.
 per lo Ecclesiastic cap. 7. *erudi illos*
 y lo Apostol S. Pau ad Ephes. 6. *e-*
ducare illos in disciplina & correptio-
ne Domini. La obligacio primera de
 los Pares es enseñar á los seus fills
 la doctrina Christiana, educarlos en
 la sua miñones ab bons customs cor-
 regirlos las suas faltas, y moderarlos

las suas inclinacions, perque segons
 ensenya la experiencia, ni la pedra
 mes preciosa ferveix de splendor si-
 nos puleix, ni el Cavall mes bizarro
 pot servir sino se doma, ni la planta
 dona fruit sino se rega; de lo qu'es
 segucix, que tals acostuman fer los
 homens de edat perfeta, qual es es-
 tat la ensenansa que se los ha donat
 en los principis de la sua miñones
 digué: Platon *Quale cujuscunque fuerit
 puerilis educationis initium tale etiam
 fore medium & quæ sequuntur*. En es-
 te pues llibre trobara el Pare lo que
 deu ensenar á son fill y la educacio
 que deu donarli desde la sua miño-
 nes y la trobará tal, qual la desitja-
 va S. Ignaci Martir: *nutrite filios ves-
 tros estã dient el St. in eruditione &
 disciplina domini, & docete eos sacras
 literas & artes honestas ut non otio gatis*

deane

deant. Per lo que me apereix este llibre fer digne de imprimirse aun en el cor de los mortals ja mes que no he encontrat en ell coza que se opos á nostra Santa Fe y bons customs, ni menos que sia contra regalia del Rey nostro Sr. que Deu guarde; este es mon sentir *salvo meliori* en este Convent de Minims de S. Francisco de Paula. Palma y Mars als 27. de 1736.

Fr. Thomas Ripoll.

Imprimatur
del Rablo Reg.

CONCEDEX lo Illust. y Rever. Sr.
D. Fr. Benito Pañellas, y Escardò
Bisbe de Mallorca, &c. 40. dias de per-
dò à tots los qui lletgirán ó farán llet-
gir, ohirán ó farán ohir, aconsellaràn
que llitgan, ó oygan; y finalmente per
qualsevol acte que farán en orde á la in-
telligencia, ó extensió de aquest libre
de DOCTRINA PVERII..

PRINCIPI DEL

LLIBRE.

HOnrat DEV, nostro Señor gloriosos, ab la vostre gracia y benedicció comensám aquest llibre, qui es dels principis de la Doctrina pueril.

PROLECH.

DEU vol que treballém, y nos emplehém en servirlo en aquesta vida; y, puis ella es breu, y la mort cade dia se acostá á nosaltres, perdua de temps deu esser molt tinguda en ira. De hont en lo principi deu l'home enseñar á son fill aquellas cosas qui sō generals en lo Mon, perque sapia de ellas devellar á las specials. Y deu fer que son fill en lo principi cōponga en vulgar á sō que apendrá, perque entenga lo que compon: y des pues convé que fassa construcció en aquest matex llibre traduhintlo en llatí,

ti, perque mes breument lo enten-
drá en llatí.

2 Dehont, com axo sia axi, per
aço un home pobre pecador ultretjat
de las gentes, culpable miserable é in-
digne de que son nom sia escrit en a-
quest libre, breument y quant mes pla-
nament pot, fa aquest y altres llibres
à son amat fill perque mes facilmente,
y mes breument puga entrar á Cien-
cia, en que sapia conèixer, amar, y ser-
vir, á son glorios DEV.

3 Primerament convè que l'ho-
me fassa aprendre à son fill los arti-
cles de la santa fe catholica, y los
deu manaments, que DEV nostre Se-
ñor doná à Moyse en el desert, y los
set Sagraments de la Santa Iglesia
Romana, y los capitols figuens.

4 Convenient es que l'home en-
señy son fill á penjar en la gloria del

Paradis, y en las penas de lo Infern, y en los damés capitols qui se contenen en aquest llibre, puis per tals pensaments los miñons se acostumã à amar y temer á Deu, y consenten à bons costums.

DIVISIO DEL LLIBRE.

A Quest llibre se divideix en nou parts. En la primera de las quals se tractará de los Articles de la Fé. En la segona de los deu Manaments de la lley. En la tercera, de los set Sagraments de la Iglesia. En la quarta de los set dons del Esperit Sant. En la quinta de las vuyt Benaventurãças. En la fizena de los set gois de nostra Señora Santa Maria. En la setena de las set virtuts, qui son el camí de la salvació, y de la mateixa salvació. En la vuytena de los set pecats

mro.

mortals, qui son el camí de la condemnació, y de la mateixa condemnació. En la novena, y ultima part se tractará de moltes altres coses necessaries, y profitosas, y dignas de esser sabudas de tots los miñons.

PRIMERA PART.

DE LOS ARTICLES DE LA FE.

CAP. I.

DE VN SOL DEV.

Sapias Fill, que fè es creurer cosas veras, y admirablas de DEV.

2 El primer Article es creurer en un DEV, qui es principi de tots comensaments y Señor, y benefactor de tot quant es.

3 Conve que cregas, que heyà un DEV tan solament, en qui no heyà algun defecte, ans be es compli-

ment.

ment de tots compliments.

4 Aquest DEV es invisible á los teus ulls corporals, pero es visible á los ulls de la teua anima, y es digne de tota alabança, y de tota honra.

5 En DEV heya Bondat, Grandesa, Eternidat, Poder, Sabiduria, Amor, Virtut, Veritat, Gloria, Perfecciò, Justicia, Liberalidat, Misericordia, Humilitat, Señorío, y Paciencia. Y en DEV eya moltes virtuts semblants á aquestas, y qualsevol de aquestas virtuts, y totes juntament son un Deu tanfolament.

6 Obligat ets, amable fill, à creuer, y amar aquestas cosas, y per axó ets creat, y vingut á aquest mon, per que cregas en un Deu tanfolament, y lo adores, y ams, y temas. Y si axó no fas, las penas infernals te cridan, y te aguardan á que vajas á sostenir
Deu
infinitos traballs.

7 Deu es amable perque es tot bo, Deu es gran puis que totes las coses se terminan en ell, DEU es etern puis que no te principi ni fi. Y Deu es remible, perque en ell es tota potestat, y fa b tota cosa.

8 Fill, ama à Deu puisque ell te ama, y amalo perque te am y te fassa agradable à las gents.

9 La virtut que tens en veurer, ohir, olorar, gustar, y tocar, tota la tens de Deu.

10 Ama veritat perque la Veritat divina no te conega mantider.

11 Desprecia la gloria de aquest mon, la qual poch dura, perque fias possenhidor de la gloria qui no te fi.

12 Affacia la teua anima de la perfecció de Deu, puis ninguna altra cosa li pot donar compliment.

13 Fill ama justicia, perque, si
affó

alfo no fas, la justicia de Deu te judi-
carà a sostenir perdurable foch.

14 No fias codiciós de lo que
Deu te ha donat ; puis mes te pot do-
nar o llevar que ningun altre.

15 Hajas misericordia , si vols
que Deu ne tenga de tu.

16 Humiliate à Deu, qui exalta
los humils y abaxa los superbos.

17 No tengas verecundia de hõ-
rar à Deu, y servirlo , y obeirlo , puis
es honrat Señor, y ama paciencia per
que no caygues en la ira de Deu.

18 Fill, si creus en un Deu, con-
ve que cumplas tot lo demunt dit , y
las otras cosas semblants à aquesta s,
si vols esser agradable à Deu.

CAP. II.

DE LA TRINIDAT.

Obligat ets, amable fill, á creu-
re.

rer en la Santa Trinitat de nostre Se-
 ñor Deu, la qual Trinitat es un Deu,
 qui es en Trinitat, esto es Pare, Fill,
 y Esperit Sant. Dehont creurer en un
 Deu es el primer article, y creurer en
 Deu Pare es el segon article, y creu-
 rer en Deu Fill es el retcer article, y
 creurer en Deu Esperit S. es el quart
 article.

2 Deu Pare engendra de si mateix
 Deu Fill, y Deu Sant Sperit proceihex
 de Deu Pare y de Deu Fill: y el Pare,
 el Fill, y el Sant Esperit son un Deu
 tan solament.

3 Infinidament, eternalment, y
 ab tot compliment Deu Pare engen-
 ra de si mateix Deu Fill, y de Deu
 Pare y de Deu Fill proceyhex Deu
 Sant Esperit.

4 El Pare es una Persona, el Fill
 es altra Persona, y el Sant Esperit es
 altre

altra Persona, y totas aqueſtas tres
personas juntament ſon una Potestat,
una Sabiduria y un Amor, y un Deu.

5 Fill, lo que te dich de la Santa
Trinidad de Deu, y de la ſeua Vnidad
es axi com te dich, y encara millor
de lo quet puga dir: y, ſi tu en aqueſt
mon axó creus per llum de fé, en l'al-
tre ho entēdràs per llū de entenimēt
illuminat per la divinal intelligencia.

6 Saps fill perque no pots en-
tendre, y perque eſtàs obligat à creu-
rer axo que no entens de la Santa
Trinidad de DEV? perque aqueſta V-
nidad, y Trinidad es major que el teu
enteniment, y perque yo no to dich
de manera que tu ho pugàs ētendre.

7 No vullas deſcreurer tot allò
que no pots entendre, perque, ſi axo
fas, tu vols fer ton enteniment major
que totas las coſas.

8 Y saps perque axí subtilment te parl? perque el teu enteniment se acostum á exaltar-se à voler étendre y amar à DEV.

9 Fill, no desprecies aquest, llibre, perque es escrit baxament; puis ell no es fet per enteniments ya exaltats, sinò que es fet perque los enteniments dels miñons pugan exaltar-se a entendre aquest mon, y DEV.

CAP. III.

DE CREADOR.

CReador es factòr, qui ha fet el mon de no res. En lo principi creá DEV lo Cel, y la terra, y el primer dia fõch Diumenge, en que creá DEV los Angels; y en aquell matex die caygueren los Dimonis del Cel, perque volgueren effer semblants á lo altíssim DEV, y confirmá DEV

los

los Angels en estat que no poguessen pecar.

2 En el dilluns creá DEV lo Cel, en que están los Angels á la seua presencia.

3 En el dimars creá DEV la mar, la terra, las herbas, los abres, y las seuas llevors.

4 En el dimecres creá DEV lo Sol, y la Lluna, y las estrellas per il·luminar la mar, y la terra.

5 En el dijous creá DEV las aves, y los pexos.

6 En el divendres creá DEV los animals, y despues creá l'home, lo qual anomená Adam, y tenintlo adormit ly tragué una costella, de la qual creá la dòna, esto es Eva: y de Adá, y Eva som exits tots nosaltres.

7 En aquell matex die posá DEV Adam, y Eva en el Paradis terrenal,

y

y los feu Señors de tots los animals, de totas las plantas, de totas las aves, y de totas las cosas, que la terra produex, y sustenta.

8 En el seté dia descansá DEV, para demonstrar que havia donat à el mon tot lo que convenia esser creat: y per aquesta causa el seté dia fonch dia de festa, y dia de alabár, honrar, y contemplar à DEV; y para demonstrar que en aquell die, en que comença el mon, comença à finir el compliment de nostra redemció.

9 Fill, si vols haver salvació, cõvé que cregas que DEV es Creador de totas las cosas, y que totas ellas tornarian à no res, si Deu no las sustentás; y sens DEV tot lo que es no seria.

10 Mira fill, quant grans cosas ha creat DEV, esto es lo Cel, la mar,

y la terra; y mira quant differentes creaturas ha creadas, y mira quant hermosas, y profitosas son aqueſtas creaturas. Pues, ſi en las creaturas es tant de be, òbri los ulls de ton enteniment, y mira quant gran, y noble y bo es el creador, qui totas aqueſtas cosas ha creadas.

11 Tots los Reys del mon, y tots los homens, qui ſon, no podrian crear una flor, ni podrian crear una creatura, ni podrian impedir à el ſol lo ſeu moviment, ni à la pluja lo ſeu devallament.

12 De las cosas qui ſon mes neceſſarias à l'home, dóna DEV major abundancia, com es de ayre, de agua, de foch, de ſal, de ferro, de pa, y de altres cosas ſéblants à aqueſtas.

13 A las aves creá Deu alas, paraque púgan volar, y los doná plo-
mas

mas per vestidura: y á los brutos crea ungles paraque los fían calfát: y á los abres crea fullas, paraque pugan guardar y madurar los fruits. A los pexos creá Deu el Mar, paraque poguessen nadar: y á qualsevol creatura creá a. aquellas propietats que ha menester.

14 Creá Deu à l'home lo Cavall per cavalcar, y lo falcó per cassár, y lo moltó per menjar y la llana per vestir, y lo foch per escalfar, y lo bou per llauràr: y totas las otras creaturas creá Deu per servici del home.

15 Fill, quant seurás á la taula y tindràs devant tu viandas per menjar, recorda quantas creaturas veuràs allí que ha creadas Deu, y entén de quina manera totas aquellas cosas te ha fet Deu aportar de differentes llochs.

16 Deu creá los teus ulls, paraque ab ells lo vejas en las creaturas, qui

lo representan à los ulls de ton enteniment: y Deu creà la teua memoria, paraque en ella lo tengas present; y creà lo teu cor, paraque sia cambra en que lo tengas y ams. Deu creà las teuas mans, paraque ab ellas fassas bonas obras, y los teus peus, perque vajas per los seus camins; y creà la teua boca paraque lo alabes y bencihefcas

17 Fill, not podria dir tantas creaturas, com ha DEV creadas, nit sabria dir el domini que te ha donat sobre ellas; ni tu podrias entendre el gran deute à que ets esdevengut per los grans beneficis, que has rebut de ton, Creador.

18 Recordas com Deu podria haverte fet pedra, ò lleñam, ò brut animal, si agues volgut; y entén, que te pogué fer contrét, ò Judio, ò Moro, ò Dimoni, ò altra cosa, á la qual

qual seria millor no effer que effer.

19 Convè amable fill, que consideres y penses tot lo sobre dit, para que en aqueit mon fassas obras, per las quals fias agradable á los Santos de la gloria, y á ton Deu.

CAP. IV.

DE LA RECREACIO

S Apias fill, que recreacio es cobrar Deu allo que havia perdut en son poble; y recreació es llevar á lo Dimoni la potestat que tenia sobre nosaltres.

2 En pecat, y en error caygué, fill, tot el llinatge humá per el pecat de nostro pare Adam, y nostra mara Eva, qui foren desobedients á nostro Señor DEV de la gloria; y per axò fonch convenient que aquell pecat fos vençut, y superat per el qui es mes

contrari à pecat que ninguna altra cosa.

3 Quant Deu hagué creat Adam y Eva, los posà en el Paradis terrenal, y manà a Adam que de tots los fruits dels arbres del Paradis manjàs, exceptat un; y li digué, que si manjava de aquell, moriria. Y el dimoni en forma de Serpent anà a Eva, y li aconsellà que fes que Adam manjàs del fruit que Deu li havia prohibit, y sabrian lo esser de Deu. Y perque Adam manjà de aquell fruit, y fonch desobedient à Deu, per asíó aquesta mort y aquests traballs, que veus en el mon, vingueren sobre nosaltres; y fonch feta discordancia entre Deu y el llinatge humà.

4 Si Adam no hagués pecat trasgredint el precepte de Deu, los homens no moririan, ni tindrian fam, ni

fer, ni calor, ni fret, ni malaltia, ni treball.

5 Per lo pecat de Adam caygueren tots en la ira de Deu, y Adam, y Eva foren trets fora del Paradis en aquell mateix dia, en que foren posats en ell.

6 Tots aquells qui morian anavan à lo infern fins que plagué a el soberano Pare que son fill se encarnàs en nostra Señora Santa Maria per gracia del Esperit Sant: y à las horas lo fill de Deu per sa gran pietat vingué á una Donfella Verja Anomenada Maria descendent del llinatge de David.

7 En aquella Donzella el fill de Deu se encarná estant ella Verja sens corrupció de la seua virginidat.

8 De aquella Donzella nasqué Deu y home jütament, esto es JESV.

Christ

Christ, en lo qual son duas naturalezas, qui son la naturaleza divina, y la humana, las quals son una Persona tant solament.

9 JESU-Christ vingué á el Mon para recrear, l'humanal llinatge, qui estava caygut, el qual fonch exaltat per virtut de la uniò de las naturalezas divina, y humana, y ab lo treball, y passió que sofrí per amor de nosaltres.

10 Fill, creurer te convè aquest Señor JESU-Christ, de qui jot parl, porque, si no ho feyas, no serias recreat, ni seria llevada de tu la culpa, que contragueres per el primer Pare Adam: en la qual culpa sō los Juheus, y los altres infaels, porque no creuen en lo adveniment y en la passió de nostro Señor Deu JESU Christ.

11 Si tant mala cosa es, fill, lo pecat y lo esser desobedient á Deu, que

que per un sol pecat som tots en la ira de Deu, y para borrar aquell pecat el Fill de Deu volgué ésser encarnat, y fonch cōveniēt que la humanitat, que préguē, sciltengues angoxas, traballs, ygrave mort: guardét, fill, de pecats, perque per el pecat es l'home desobedient â lo altíssim Deu, y per la desobediencia y per el pecat van los pecadors a el foch perdurable, y pateixen grans penas y traballs, y perden la eternal gloria de Deu.

CAP. V.

DE LA GLORIA.

Fill, gloria es continua benevencurança sens algun cessament per gozar de aquell, qui dóna la gloria, la qual gloria dóna nostre Señor Deu, qui gloriantse en la gloria dóna gloria â los Sants.

Y axi, si tu, fill, vols haver glo-

ria, creurer te convè que Deu és glorificador dels benaventurats del Paradis, y que ells son glorificats en la gloria, perque Deu los glorifica ab la seua gloria mateixa.

3 Fill, axi com el foch ab si mateix se escalfa, y juntament escalfa las altres cosas qui li estan prop, aximateix el divinal Rey de la gloria ab si mateix se dona gloria â si, y a los Angels y Sants qui son en la gloria.

4 Si Deu en aquest mon dóna â ton cos gloria de aquestas cosas corporals y corruptibles, qui no son gloria, ni tenen gloria; quant mes el Fill del Rey de la gloria, qui es gloria, podrà donar â los seus amichs en el Paradís gloria?

5 Sapias, fill, que la gloria del Paradís consisteix en veurer Deu, y amar Deu, y donar alabanças â Deu: y

cade ú dels Sants del Paradis te gloria de la gloria del altre.

6 No cregas fill, que l'home en la gloria meng, ni bega, ni jega ab dona, perque totas aquestas cosas tenen imperfecciò y impureza, qui solament convenen en aquest mon fuzio, corruptible, y ple de defectes.

7 Vejès fill, lo cos mort del home just, el qual se podreix en la terra quant es soterrát, y sapias que aquell cos refuscitará el dia del judici, y farà mes resplandent que el Sol, y ja may mes tornará morir, y tendrà mes gloria, que no es la gloria de tots los homens de aquest mon.

8 Si tu, fill, menosprecias la gloria de aquest mon per tenir la gloria del altre, tu tendrás gloria, qui durará tant com la gloria de Deu: recorda pues y entèn, qualment per me-

nos-

no spreciar poca gloria, y qui poch dura, pots guañar molta gloria, y qui durarà tant com la gloria de lo Altíssim Deu.

9 Ah fill, en quant gran maledicció son aquells, qui per una poca gloria temporal perden la celestial gloria qui no tendrà fi, y van à turments per durables para ser subjectats à infinits traballs !

10 Si tu, fill, vas à la gloria, en qualsevol lloch fias, tendràs gloria, y saps perque ? perque en tots llocs està el Señor de la gloria y glorifica los seus amichs.

11 Aquells que son en la gloria tant aman com entenen, y tant entenen com aman, y tenen y posseyyen tot lo que aman, y entenen.

12 Si tu, fill, en aquest mon no pots haver los deleytes que entens, guar

dèt

det de perdre a ton voler la gloria
que ton enteniment pot entendre.

13 Si tu, fill, no donarias la teua
ma per un diner, ni lo teu cap per dos,
guardet de donar, o vendre la celesti
al gloria per la vanitat de aquest mon.

14 Si per la gloria de aquest mon
desprecias la gloria del altre, posa lo
dit a el foch, y prova si ley podrias
tenir una hora; y, si axo no pots, mira
com podras sofrir lo foch infernal,
que sofreixen los Dimonis, y los con-
damnats? perque aquell foch auràs
de sofrir, si desprecias la gloria de
nostro Señor Deu.

C A P. VI.

DE LA CONCEPCIO DE IESV. *Christ.*

Fill, creurer te convé en la Con-
cepcio de nostro Señor Deu Je-
su;

fu. Christ, la qual es la unió de el Fill de Deu ab la naturalesa humana, qui fonch unida ab la divina per gracia de l' Esperit Sant en lo ventre de nostra Señora Sãta Maria verja gloriõsa.

2 En lo comensament, com pla- guè á nostro Señor Deu voler humi- liar-se à recrear lo seu poble, enviá lo Angel Sant Gabriel á nostra Señora, el qual la saludà dientli: *Ave Maria gratiã plena.*

3 Aquestas paraulas digué lo An- gel à la Verja Maria saludantla, y dantli noticia de que havia de esser Mara del fill de Deu: y luego que la Verja Maria consentí à las paraulas de Sant Gabriel, concebé al verta- der Deu, y vertader home per vir- tut de l' Esperit Sant.

4 En aquella maravellõsa Con- cepció fonch la obra de las tres Per-
so

sonas divinas, pero la Persona del Fill tant solament fonch encarnada, para demòstrar la diferencia que heyha entre el Pare, Fill, y Esperit Sant.

5 En lo Fill de Deu, qui es una persona ab la humanitat que prengué de la preciosa carn y fanch de nostra Señora Santa Maria, foren juntament unidas la anima y el cos ab la naturaleza divina.

6 Fill, la anima y el cos de JESV Christ foren juntament en lo ventre de nostra Señora, y tengue luego el cos totas las suas parts y tota la seua forma ab aquella Santedat, virtut, y poder, que tengué quant fonch gran y de perfeta edat.

7 No te admirs, fill, de aquestas paraulas, que jo te dich, porque óbra fonch maravellosa feta sobre el poder natural per el poder de Deu, qui pot fer totas cosas,

8 Obligát ets, fill, á creurer lo que jo te dich de la concepció del fill de Deu; y obligat ets á humiliar ton enteniment, peraque sia exaltat per llum de fè: perque axi com som tots naturalment obligats á morir per la nostra fragilitat, axi per la soberana obra del Altíssim som tots obligats á creurer lo que no podèm entēdrer de lo adveniment del Fill de Deu.

9 Lo adveniment del Fill de Deu JESU Christ antes de effer, fonch denunciāt per los Profetas, y per los Sants Patriarcas, á los quals fonch revelāt per la divinal inspiració.

10 Fill, ôbri los ulls de ton enteniment, y vejés la gran honra que el Fill de Deu ha fet à tot el genero humá en axó que volguē pendre la nostra naturaleza, y volgué effer una persona ab ella.

Recorda

11 Recorda la Bondat, Grande-
sa, Eternidat, Poder, Sabiduria, Amor,
y las altras virtuts qui son en nostre
Señor Deu, y vejés com maravello-
sament se manifestan en la Concepció,
y Incarnació del Fill de Deu.

12 Puis el celestial Rey te ha fet
tant gran honor, prenint naturaleza
semblant á la teua, jo te prech y man,
y te aconsell, tant carament com
puch, que apliques totas las teuas for-
ças y poders en conexer, amar, hon-
rar, alabar, y servir á nostre Señor
JESU-Christ, perque las teuas parau-
las, la teua vida y las teuas obras fían
agradables á el Señor de la gloria.

13 Si tu, fill, vols effer honrat,
honra lo Fill de Deu qui te ha hon-
rat, y si vols amar, ama a JESU-Ch-
rist, qui tant te ha amat; y si tens tra-
ball ó tristor, aconsola te ab aquell
qui

qui per tu té humanitat unida ab la divinitat de Deu.

CAP. VII.

DE LA NATIVIDAT DE IESV
Christ.

EN el nové mes, que el Fill de Deu fonch encarnat, volgué naxer de nostra Señora Santa Maria, de la qual nasqué Deu y home, sens corrupció de ella.

2 Sapias, fill, que nostra Señora Santa Maria fonch dona pobra de riquesas corporals, però rica de virtuts, y fonch nada de honrat llinatge; y per axó quant plagué a el Fill de Deu naxer, nasqué en pobre lloch en la menjadora en que menjávan las bestias.

3 Si los fills dels Reys y dels altres Barons naxen en los palacios, y

en

en cambras y llits adornats ab draps de or, y de feda, lo Salvador del Mon naſqué en una establa , y en la palla que las bestias menjavan.

4 Ah fill, quant petits foren los draps, en que el Fill de Deu fonch bolcàt! y quant pochs foren aquells, y de quant pocas personas fonch servit, y administrat! Y sapias que tots los homens, qui naxen, naxen en culpa, y pecat, y el Fill de Deu naſqué para borrar, y destruhir la culpa y pecat.

5 Quant veuràs fill, alguna bella dona pobrement vestida, y el seu aspecte te significará honestidat, y ella aportará son bell fill en sos braços vestit pobrement, à las horas pensa en la natividat del Fill de Deu, qui estava en los braços de nostra Señora Santa Maria pobrement vestit.

Fill

6 Fill, el Fill de Deu se dexà administrar á nostra Señora Santa Maria axi com los altres infants petits, crexent son cos poch à poch, encara que son poder, y se virtut era major que tot poder y tota virtut qui sia en totes las creaturas

7 Penſa fill, quant dolſa viſta era aquella, qui era entre Ieſu. Chriſt, y la ſcua Mara Santa Maria ; perque ella el conexia per Señor de tot lo mon, y ell ſa conexia á ella per la millor, y mes nobla Señora que ja may ſia eſtada ni ferá.

8 Amable fill, tu ets nat y vingut á aqueſt mon para honrar, y ſervir aqueſt fill de Deu, de qui jo te parl, lo qual te amoneſt que ams, y que lo deſitjes veurer; perque no ſent axò, farás contra lo perque ets vingut á aqueſt mon, y ierás ſubjeſtat á
perdu

perdurables traballs, à los quals seràs
sentenciàt per la justa sentència de
nostro Señor Deu.

CAP. VIII.

DE LA PASSIO DE NOSTRO

Señor Iesu Christ.

1 **A** B amor, y ab plor te deuria
esser declarada la Santa
passio de nostro Señor JESU Christ,
perque ella fonch el major sofriment
de dolor y de mort que may sia es-
tat, ni puga esser.

2 Quant nostro Señor JESU Ch-
rist fonch de edat de trenta anys, y
predicava a el poble de Israël, y feya
molts miracles, succehi que los Judi-
os tractaren de matarlo, y Judas Is-
cariot, qui era un dels dotze Apòs-
tols, venè à los matexos Judios JE-
SU Christ son Mestre pet trenta di-

ners

ners, ó moneda de argent.

3 Sapias, fill, que JESU-Christ, qui es Señor de tot lo Mon, y de totas las cosas, sofrí y permeté ésser venút y entregat à mort, y passió, per aliberar lo seu poble del poder del Diable.

4 Quant se tractava de la passió de Iesu-Christ ell estava en oració aquella nit, y denunciá la seua passió á los Apostols, y á aquells qui eran ab ell, y los exortá à que fessen oració dient aquestas paraulas: *Pater noster, qui es in cœlis, &c.*

5 En aquella mateixa nit orava nostre Señor Iesu-Christ en quant home, y feya reverencia á la Santa Deïdat, para demostrar que ell era veraderament home: y á las horas vingué judas ab gran multitud de judios armants los quals prengueren, y lliga-

D

ica

ren á nuestro Señor Jesv-Christ, y de allí lo aportaren á esser crucificat, y mort.

6 Vejas, fill, quant gran fonch la humilitat de nostro Señor Jesv-Christ perque, essent ell Señor de tot lo Mon, se dexâ pendrer y lligar a los Judeus! vejas, fill quant cordialment amâ la salvacio de son poble, el qual se havia de salvar ab la seua mort!

7 Los Apostols y aquells, qui eran ab ell, tots lo desfampararen, y tots fugiren; pero Sant Pere lo seguía, el qual lo negá tres vegadas dient que no lo conexia.

8 Sapias, fill, que los Judios despullaren lo Salvador de tot lo Mon; y li escupiren a la cara, y li aclucavan los ulls, y lo ferian, y li donavan gal-tadas, y despues li preguntavan qui lo avia ferit: y de todas las maneras que

porian

porian lo afrontavan, y lo escarnian, essent ell vingut a el Mon para salvar los y treurerlos del poder del dimoni; y fins que fonch dia clar no pensaren en altra cosa, sinó en ferir y escarnir lo fill de Deu.

9 Fet ja de dia, ells lo entregaren a Pilat, qui era Governador del poble Romà, y aquest lo feu agotar tant cruelment, que la pell preciosa del seu sagrat cos fonch desfeta, rompuda, y esquinfada, y la fanch li regalava per tot lo cos fins á la terra.

10 Quant lo agueren agotát, li feren aportar la Creu fins a el lloch ahont lo crucificaren, y lo enclayaren en ella, y despues la alfaren en alt, paraque tots lo vessen crucificat.

11 Donaren li una beguda de fel, vinagre, y sutja, y coronaren lo seu delicát cap ab una corona de agudas

espinas

espinas, para que las espinas li penetras-
sen el cap: y ab una cruel llansa lo fe-
riren per el costàt tant fortmēt que li
dividiren el cor per el mitx.

12 En aquesta passió y dolor
estigué el fill de Deu per amor de
salvar son poble; y mori para que tu, fill,
tinguesses lley acabada, per la qual
poguesses alcanfar la gloria. Perque
si ell hagues volgut, los juheus, ni tots
los homens, y dimonis, no lo aurian
pogut turmentar ni matar, puis ell es
Señor poderos sobre tots; pero, per-
que la seua mort era necessària para
salvar son poble, volgue sofrir que lo
turmentassen, y mataassen.

13 Sapias fill, que una sola go-
ta de sanch del sagrat cos de Iesv.
Christ era bastant para redimir tots
los homens; pero per el gran amor
que te envés de nosaltres, volgué deli-

ramar tota la seua sanch, demanera que, axi com una ampolla rompuda per moltes parts no pot reténir gens de vi, sinò que tot lo defràma, axi també el sagrat cos de Jesv-Christ fonch per tantas pars romput y esquinçat, que gens de Sanch no pogué reténir, sino que tota la deframà.

14 Amable fill, si vols anár á la gloria, plóra la mort de ton Señor Jesv-Christ; y si no la pots plorar, no lo amas tant com la teua marrera te ama, la qual ploraria; si devant ella te turmentassen y mataassen.

15 Fill, no tant solament era despreciat Jesv-Christ quant estavâ penjat en la Creu, sinó encara en aquest temps, en que are som, es despreciat y blasfemât y burlât, perque molts son los qui per ell no ploran, ni moren, ni li fan gracias de las penas que
peti

petí per amor de ells; y son molts infael's qui no creuhen en ell y el flaſto man, y creuhen que es eſtát home fal's y engañador.

16 Fill, mira la Creu, y vejès com te representa la paſsiò de Jeſu-Christ, com eſtá ab los braços eſteſos, y eſpera, que axi com ell morí para ſalvarnos, axi noſaltres no temam morir para honrarlo.

17 Fill, tu has de morir, vullas ó no vullas: pues, puys has de morir, vullas morir para honrar aquell Señor qui te ha creat, y qui te ha donat tot quant tens, y qui te pot donar fech perdurable, y te vol donar gloria qui no ſe acabarà, y qui per ton amor volgué morir.

18 Sabs, fill, perque no vols morir per Jeſu-Christ? perque la mort te fa por, y perque àmas eſſer en aquest

quest Mon mes que en l'altre. Dons, si tu fosses Jesvs-Christ, no volrias morir, ni moririas, com sia axi que ell no moriria, si no volguès morir?

19 Quina cosa es aquesta, que el Señor vulla morir per el criat, y el criat no vulla morir per el Señor? Y perque los Cavallers moren en la batalla para honrar son Señor terrenal, y temen morir en una mort la qual es portal de la vida, en que son los Sants de la gloria?

20 Sabrias me respondre fill, quina mort es millor y mes dolça, morir per amor de Deu, ò morir per malaltia? O voldrias amar tant que volguesses y desitjasses morir per amor de Deu? Si tant es que axi no muyras, á los menos sapias ho desitjar.

21 Sapias, fill, que mort natural no dona fruit ni ganancia; y apuell qui

no ama, no sap ni goza morir; y qui no goza morir no es en estament de salvacio.

22 Recorda, fill, quants son los homens qui moren per aplegar riquezas, y per la vana gloria de aquest mon. Y vejas quants son los homens qui moren per amor del Salvador de tot lo mon, qui morí per amor de nosaltres.

23 Amable fill, com jo te aja de parlar de altrás cosas, convé que dexém la materia de que parlám, de la qual se poden dir moltas fantas y devotas paraulas agradablas à nostro Señor Deu.

CAP. IX.

DEL DEVALLAMENT A LOS Inferns.

EN lo temps dels Profetas, y Sants Patriarcas, antes que

El Fill

El Fill de Deu fos encarnat y crucificat, tots los qui morian anavan â lo Infern per raho del peccat original. Y quant ell se fonch encarnât, Sant Iuan Baptista fonch el seu nuncio enviât â los inferns paraque denunciâs lo adveniment del seu Redemptor; de lo qual tots los Sants molt se alegraren y aconsolaren.

2 Sapias y cregas, fill, que, quât la anima del Fill de Deu Jesu-Christ se sapará del cos, lo dexâ mort en la creu, y luego devallâ â los Inferns, ahont trobâ Adam, Abram, y los altres Profetas y Sants, y los traguê de aquella presó para portarlos â la gloria celestial, qui no tind â fi.

3 Quant Adam va veurer venir son Señor, y Creador para alliberarlo de la tristeza y dolor, en que havia estât finch mil anys, â las horas diguê:
Aques.

Aquestas sō las mans qui me crearen y formaren, y aquest es el Señor qui se es recordát de nosaltres desde la seua gloria.

4 El gran goix que tingueren Adam, y tots los altres Sants, fill, yo nol te podria recontar, ni tu lo podrias pensar ni entendre; pero pots pensar quant gran seria, pensant el goix que tindrias, si algu te treya de un pou ple de foch y de sofre y de serpens y tenebras, y te posava en la celestial gloria?

5 Si per el peccat de Adam las animas dels Profetas, qui no consentiren á ell, estigueren tant llargament en los inferns, y per sempre hi haurian estat si el Fill de Deu no los hagués redimits: quant gran cosa es la justicia de Deu, qui tant fortment castiga lo peccat? Pero no cre

gas fill, que el Fill de Deu vingues à alliberar los pecadors, qui son en lo infern.

6 El Fill de Deu romangué ab lo cos de Jesu-Christ en la Creu, y juntament devallà ab la anima a los inferns, estant el cos en el lloch, ahont fonc crucificât, paraquè fos significat que el Fill de Deu, es en tots llochs, puys que tot lo creat no es tant gran, com es el Fill de Deu.

CAP. X.

DE LA RESURRECCIO DE IESU-Christ.

1 **C**Reurer te convé fill, que el divendres sant, quant nostro Señor Jesu-Christ fonch crucificat, y mort para salvarnos, à las horas Joseph Abarimatia, demanà lo seu sagrat cos à Pilat para enterrarlo en un

mo-

monument molt bell, que havia fet á
sas costas.

2 El cos de Jesu-Christ fonch
donat á Ioseph Abarimatia, y fonch
el major do, que ell pogués rebre: a-
quell precios cos fonch á las horas
humiliát á esser posat bax de la ter-
ra. Recorda, fill, aquestas cosas que
jo te dich, si vols haver humilitat.

3 Sapias fill, que en el tercer dia
de la seua mort recuscitá Jesu-Christ
para manifestar la seua gran miseri-
cordia; y volgue primer aparexer á
la magdalena, qui era estada dona
molt pecadora, porque ella lo ama-
va ab molt gran caritat.

4 Caritat es la major virtut
que l'home pot tenir, y per demon-
strar que la caritat es á Deu molt a-
gradabla, volgué Jesu-Christ apare-
xer á la Magdalena primer que á mo-
molts altres.

5 Estant los Apostols en una càmbra y las portas eran tancadas, Jesu-Christ los aparaguè, y entrà, para demostrar que era resuscitat ab cos glorificat, qui no tē impediment de passàr per tots llochs; y para demostrar que era vertader home, demanà menjar.

6 La gran alegria que tingueren los Apostols quant veren á son Señor resuscitat, no es qui la pogues recontar: y per axó quant Jesu-Christ se fonch-partit de ells, vingué Sant Thomàs, qui era un dels dotze Apostols qui no ho volgue creurer fins que posá los dits dins las seuas nafras.

7 Y, perque la fe y creensa es amabla, el Fill de Deu volguè ordenar que Sant Thomas tingues occasio de creurer; y axi ly aparaguè y ly diguè: Thomas posa los dits en

las

las mias nafras , y puys que no vols creurer, sapias.

8 Y , para demostrar que à nostro Señor Jesu-Christ es agradabla lo enteniment qui se exalta para saber la veritat, per aïlò sofrí que Sant Thomas lypolás las mans en el costát, dient: *Tu ets Señor meu , y Deu meu.*

9 Amable fill , en la resurrecció de nostro Señor Deu Jesu-Christ fóch representada y significada la nostra resurrecció, la qual será el die del judici, quant serem resuscitats y judicats per lo Fill de Deu.

C A P. XI.

DE LA ADMIRABLA ASCENCIO de Jesu-Christ.

ENten, amable fill, aquestas paraulas que jo te dich , y ten creencia en ellas . Sapias que, después

de quaranta dias que nostre Señor Deu
Jesv-Christ fonch refuscitat, sen pujá
à el Cel à seurer à la dreta del Parc.

2 Com aquest mon sia ple de
corrupcio y de defecte, y com lo Sant
cos de el Fill de Deu sia glorificat,
per asso, fill, no seria cosa convenient
que cos tant glorios com aquell ro-
mangués aquí bax en aquest mon en-
tre nosaltres mortals, y corruptibles.

3 En la ascensio de Jesu-Christ
es significada la ascensio y pujament
que el teu cos farà, fill, à el Cel lo die
del judici, si en aquest mon ets estat
servidor, y amador del Fill de Deu.

4 Axi com el Fill de Deu vingué
à aquest Mon para pendrer nostra na-
turaleza, y la sen pujá à los Cels, axi
matex pujarán à los Cels tots los co-
ssos de aquells, qui en aquest Mon fe-
ran sos servidors y creuràn en la seua

incarnació, y plorarán para honrar los honraments.

5 Fill, tu serias en aquest Mon de sagrable á nostro Señor Deu, si no creyas en los Articles de nostra fe catolica, y per tant lo teu cos el die del judici devallaria á los inferns, y allí estiría ab los Dimonis en foc perdurable.

6 Vejas, fill, los ausells com puján per lo ayre, y recorda quant gran gloria auràs, si per lo ayre vas ahont se vulla volrás. Y vejas quant gran dolor auràs, si ton cos devalla a lo abisme infernal, en carreras tenebrosas y en prezò, sens ninguna consolació, y sens may furtir de allí.

7 Axi com los Angels y los Sants de la gloria en processò ab cant de molt gran dolor furtiren á lo enquatre á nostro Señor Jesu-Christ para

ferli honra, quant pujá à la gloria; axi á los homens pecadors, quant pàssan de aquest mon à l'altre, los surten à l'enquantre los dimonis de l'infern ab molt horrible aspecte para apor-
tarlos á esser turmentats en el foch perdurable.

8 Si tu, fill, vols pujar à tan alt y excellent lloch com es el Cel, començar te convé, mentres que tens temps, à fer bonas obras; y guarda te que ton còs no fassa pecat, perque no podrás pujar à las alturas, à las quals pujá aquells, qui per via de penitencia ab dijunis y bonas obras pujan à la celestial gloria.

9 Fill, si vols pujar allà ahont pujá Jesu-Christ, pùja lo teu pensament y ton cor y ton desitg à ell; y recorda la vanitat de hont ets vingút, y el defecte, qui es en aquest mon, y despre

cia aquest mon, perque sias posat en l'altre; ahont estan los Sants del Paradis y de hont caygueren los dimonis, qui estan en el mitg de la terra soterrats en sofra, aygua bullenta, y en brazas de foch.

10 A aquell lloch devallarán, y estirán los homens pecadors, qui descreuhen y desprecian la gloria de nostre Señor Deu Jesu-Christ.

CAP. XIII.

DEL IVDICI FINAL.

1 **Q**uant ferá cumplít el nombre dels Sants, qui seurán en la gloria en las cadiras de hont son cayguts los dimonis, à las horas ferá la resurrecció de bons y de mals, y tots vindrán á ohir la ultima sentència, de la qual ningú se porá escapar.

2 En aquell die marvellós resuscitarán los coscos dels homens, los
quals

quals estàn ara en pols per la terra aguardant la sentència, que farà donada en el die del judici per lo Fill de Deu Jesu-Christ.

3 A las horas se unirà un os ab altre, y cada bras recuperará la seua ma y cada part del cos recuperará la seua forma, y cada anima cobrará aquell mateix cos ab qui vivia en aquest mon.

4 Si Deu ha creat de no res totes las cosas de aquest mon para demostrar lo seu gran poder, be pots pensar, fill, que volrà resuscitar los homens morts para demostrar la seua gran justicia.

5 Cada u dels homens resuscitarà para rebre el premi de lo que aurà fet en aquest mon; y cada u vindrà ab son llibre, en que feràn escritas todas las seuas obras bonas, ò malas;

cada u aura de donar cónte de tota
ellas devant lo Fill de Deu.

6 En aquell mateix die veuràs a
Jesu-Christ, qui vindra en los nuvols
ab los Angels del Cel ; y mostrarà
las nafras , que rebé en el die dela
seua sagrada passió quant redimí l'
humanal llinatge.

7 Aquell die , fill , ferà molt a-
gradable a tots aquells, qui en aquest
mon seràn estats fervidors de Jesu-
Christ; y ferà molt horrible y espan-
tós a tots aquells qui en aquest mon
seràn morts en pecat mortal.

8 Amable fill, aquell, qui dona-
rà sentència â tots de infinida gloria,
ó de infinida pena, ferà nostre Señor
Jesu Christ, el qual vingué â aquest
mon a pendre passio y mort para res-
taurar l'humanal llinatge qui era
perdut.

9 Fill, aquell just Jutje, de qui jo te parl, dirà a los bons: veniu benaventurats a el Regne celestial a possehir gloria eternalment; y dirà a los mals: anau malvats a el foch infernal a aver pena perdurable sens fi.

10 En aquell mateix dia aniran los bons a el Cel, y los mals a lo infern, y para sempre estiran los bons en gloria, y los mals en pena.

11 A fill! quant benaventurats seran tots aquells, qui en aquell dia poran presentar-se devant el Fill de Deu mostrantli nafras y traballs que per son amor aurán patit en aquest mon? Y quant malaveturats seran aquells, qui en aquell die comparexeran ab las mans buydas, y no tendran que presentar a el Fill de Deu, qui se presentará ab las nafras de son cos, y mostrará la passió que

sosi

sofri per amor de ells?

12 En aquell die desitjarán los pecadors y no podran fugir de la sentencia que se los donará, porque Deu es en tot lloch, y sab todas las cosas, y a son poder ningun pot resistir; y plegarias ni escusas noy valrán.

13 Fill, amable serás a la meua anima, si te vetg bo, porque la teua bondat me significará que seras salvat; pero no, si te vetg pecador, porque los teus pecats me significarán que seras condemnat.

14 Qui estàs segur de tenir fills justs, amadors, y servidors de Deu, bona cosa seria que desitjas fills; pero, porque los mes homens de aquest mon son en pecats, per axó fills, no son molt desitjables, porque molts per causa de sos fills perden la gracia de Deu.

XX

SEGONA PART

DELS DEU MANAMENTS.

CAP. XIV.

HONRARAS VN DEU TANSO-
lament.

1 **M**Anament es fer lo que se deu fer; y axi el primer Manamēt es honrar, amar y fervir un sol Deu, cō sia axi que un Deu sia tanfolamēt.

2 Creurer te convè, fill, que nostre Señor Deu donà lley a los Judios en la montaña de Sinaí, y manà que los homens no donassen culto sino a un Deu, qui ha fet y creat todas las cosas.

3 En aquell temps eràn, fill, los Judios amichs de nostre Señor Deu, y creyhan en ell, y eran contraris à
los

los pobles qui creyhan en idols fets de pedra, de or, y argent, y d' altres cosas.

4 Fill, cade Princep, ò Rey, feya de fust, de llautó, de aram, ó de altra cosa, una estatua a semblança d' home, y l' adorava com à Deu: y per assó el vertader Deu del Cel, y de la terra mana a el poble de Israel, qui era el poble dels juheus, que ells no fessen Deus estranyys, esto es, que no fessen idols, y que lo vertader Deu adorassen y honrassen tan solament.

5. Sapias fill, que la ley dels juheus fonch donada en lo principi, y aquella se anomena ley vella; y ley nova se anomena la que are tenim los Christians, la qual fonch donada per nostro Señor Jesu-Christ, y son los fants Evangelis, que tu ous llegir y cantar en la Iglesia.

6 Sapias fill, que Deu doná a los juheus la lley, paraque no fossen en lo error en que eran las altras gentes. qui creyan en idols, y paraque en aquell poble fossen profetas, los quals denunciaassen l'adveniment de nostro Señor Jesu-Christ, y paraque en aquell poble dels juheus nasqués nostra Señora Santa Maria, en la qual se encarnà el Fill de Deu.

7 Convenient fonch, que la lley vella fos primer que la nova, axi com es convenient que el fonament sia primer que la obra, qui sóbra de ell ha de effer fundada; puis que la lley vella fonch el fonament de la nova.

8 Perque los juheus no se pene-
diren de la culpa, que cometeren tractant la mort de Jesu-Christ, per axó son en culpa y en errór, y pensan tenir la lley vella, y no la tenen,
axi

axi com deuen, perque no feguexen lo que la lley vella significa de la nova

9 Amable fill, no tengas en ton cor sinó un Deu, y sapias que aquells tenen molts Deus en son cor, qui aman altrás cosas mes que lo vertader Deu, qui los ha creats, y qui los ha de judicar a gloria celestial, ò á pena infernal.

10 Fill, si aquest Deu, que jo te man adorar, honrar, y servir tingues en si algun defecte, y no fos bastant á lo que tu has menester, raho seria que te manàs creurer en altre qui te pogués dar compliment. Pero, com el Deu de la gloria, de qui jo te parl, tenga en si tota perfecció, y no la tenga, algun altre, ell es tot sol qui basta á esser ton compliment.

11 Sabs, fill, perque son molts homens en aquest mon, qui fan Deus

de idols? perque no tenen conexen-
 fa del vertader Deu, qui es en la glo-
 ria. Y fabs perque no altres, qui te-
 nim conexenfa de ell, no anama pre-
 dicarlos y mostrarlos lo Deu de tot
 lo mon? perque tenim por de la mort
 y temém morir per mostrar lo Señor
 qui dóna vida eternal en la feua divi-
 na gloria, qui es nostro Señor Deu.

CAP. XV.

NO JURARAS LO SANT NOM
de Deu en va.

1 **F**ill, el segon Manament es, que
 l'home no prenga lo nom de
 Deu en va, lo qual nom pren l'home
 en vá quant jura per Deu y per las seu-
 as obras mentint y dient cosas con-
 trarias à veritat.

2 Sapias, fill, que aquells, qui
 juran mentint, aman aquellas cosas,
 erque juran, mes que a Deu; y, per-
 que

que assó es un gran defecte, ha manâ Deu a l'home q no jur falçament.

3 Si â tu, fill, no te es licit jurar, *si Deu te ajur*, ni *si Deu te don be*, quât menos te ferâ licit jurar, *si Deu no te ajut*, ò *si Deu te don mal*?

4 Recordâ, fill, lo primer manament antes de jurar, y sapias que aquell, qui perjura fabudament, fa Deu de asso, perque ment.

5 Al'home vertader no li cal fer fer juramēt, ni a l'home mantider falsas fer molts juraments; perque molt millor estâ veritat en boca d'home, que en caxa or ni argent aplegar per fals jurament: puis boca es donada a l'home para dir veritat, y voluntat li es donada para avorrir falsedad.

6 Sapias, fill, que l'home mantider fa molts juraments, y saps perque? perque no es cregut per un jurament.

7 Fill, no jurs per ton cap, puis que nol darias per tot lo tresor d'el Rey; ni jurs per ta anima, puis no fabs ni pots pensar la gran gloria que li pots alcançar. No jurs ton Pare ni ta Mara, perque donarlos no porias tant de be, com has rebut de ells. Si juras la teua fé, si mens no tens fé.

8 Fill, si vols jurar veritat, digués: axi es, cert es, ó verament es, perque per aquesta manera de dir podras aver compliment en tot lo que compraràs, ó vendras, ó feràs, si ets vertader; pero, si ets mentider no poras aver compliment per ningun jurament.

9 Si una sola gota de sanch del sagrat cos de nostro Señor JesuChrist val mes que totas quantas cosas ayha en el mon, pensar pots, fill, quant
gran

gran falta es jutjar per el cap, ò per la boca, o per el fetje, o per el ventre de Jesu. Christ.

CAP. XVI.

SANTIFICARAS LOS DIES
de Disapte.

1 **S**antificar, o colrer, es fer festa, en la qual se fassa reverencia y oracio a Deu, y se tengan en memoria totas las obras que se han fetas entre semmana.

2 Quant Deu creá lo Mon, en lo seté die reposá, para significar que en el seté die deu l'home reposar corporalment, y que corporal, y espiritualment en aquell die se deu emplear l'home en fer honra y reverencia á son Deu, y Señor.

3 Per esta causa, quant Deu doná la lley á Moises, maná que tot lo poble

poble de Israël venerás lo Disapte, qui es el seté die de la femmana, per que en aquell die no treballaissen en las cosas corporals, fino que fessen oracio a son Señor Deu.

4 Quant nostro Señor Jesu-Christ agué donada la lley nova á los Christians, á las horas fonch trasmudada la festa del disapte en Diumenje, para que fos significat que, axi com Deu comenlá á crear lo mon en Diumenje, axi era convenient que la festa se fes en Diumenje, quant per recreacio el Fill de Deu agué recreat l'humanal llinatge.

5 Sapias, Fill, que quant algu coménça a fer alguna obra, te intencio de donâr compliment a aquella obra, y per axó convingué que, segons l'ordinacio divina, en aquell die, en que el Mon fonch començat, se fes

se fes la festa , en la qual los homēs
fessen gracias â Deu del començamēt
y del acabament de la seua obra.

6 Festa es, Fill, paraque vájas a
la Iglesia a obeir, y honrar lo Preve-
re, qui està en lloch de Deu , y á o-
hir las paraulas que te dirà de part
de Deu ; y paraque a lo Prevere
confesses los teus pecats, y li ofe-
rescas ton cor , y ta anima , y li dons
dels bens temporals de aquest mon,
los quals Deu te ha encomanats.

7 Fill, die de festa es die de ora-
cio y de contricio y de plorar los pe-
cats que l'home aja fets en los al-
tres dies; y en aquell die majorment
deu l'home recordar las vanitats de
aquest mon, y la gloria del Paradis
y las penas del infern.

8 Multiplicadas son, fill, culpas
y errors en lo mon, y umplits son los

CAMÍAS

camins per los quals van los homens a sostenir traballs infinits ; y per axó en los dies de festa se fan combites y multitut de pecats mes que en los altres dies.

9 Lo Sant die de Diumenje es, fill, lo die de la femmana, que Deu se ha retingút, paraque en éil l'home li fassa major honra que en los altres dies ; y en aquest die las gentes estan mes aparelladas a fer cosas de vanitat en manjar, beurer, parlar, vestir, y pasctjar, y en las otras cosas semblants a aquestas.

10 Amable fill, manament es en la lley que el teu sirvent, y el teu bou, fassa festa un dia la femmana, paraque sia significat que, axi com ton sirvent y ton bou fa festa, axi en la festa de aquest mon es significada la gloriosa festa, que se fa

en l'altre mon en la presència de
nostro Señor Deu.

CAP. XVII.

*HONRARAS TON PARE, Y
ta Mara.*

1 **H**Onrar te convé, fill, ton pa-
re, y ta mara, perque ma-
nament es de Deu, para significar
que, axi com ets obligat a servir y
honrar ton pare, y ta mara, perque
de ells ets exit, y ells te han nudrit,
axi ets obligat à servir y honrar Deu
qui te ha creat y te sustenta, del
qual tot lo qui te ser ha pres co-
menfament.

2 A hònra convé amor y temor,
perque desonra se fa per desamer,
y per desprecio; y per axo tu (fill) no
despreciys ton pare y ta mara: y, para
que no los desamis, ama que posse-
escan

escan aquells bens que poseyhexen en aquest mon.

3 Per axo que Deu vol que tu fassas honra à ton pare y à ta mara, pots entendre que ets obligat a honrar la honra de ton pare y de ta mara; y puis en la seua honra tu ets honrat, en la seua deshonra ets tambe deshonràt per las gentes.

4 Si per los traballs de ton pare y de ta mara tens (fill) riquezas, y honraments, en la teua honra te ton pare y ta mara honrament y satisfacció o agrado : pensa pues com deguda cosa es quels fasses honra.

5 Si honrar los primers, qui son nostren principi, fos defecte, licita cosa seria (fill) que no se fès honra à Deu: y, si tu, fill, á ton pare ó á ta mara fas deshonra y los maltractas, sapias que fas deshonra à Deu del

Cel **En**

6 En quant la virtut del teu cos ve en augment en aquest mon, en tant la virtut del cos de ton pare, y de ta mara ve en diminucio y flaqueza: y axi, si ajudar a los flachs y desampoderats es honra dels forts, per honrar y ajudar y socorrer a ton pare, y a ta mara pots tenir honra, la qual será agradabla a nostre Señor Deu.

CAP. XVIII.

NO FARAS HOMICIDI.

1 **H**omicidi es destruir o matar los homens, que Deu vol que viscan; y, para que ton voler (fill) no sia contra el voler de Deu, te mana Deu que no fassas homicidi.

2 Si Deu no vol que un home mat altre, be se seguex que no vol que mat sinatex. Y, puis las bestias y los aucells, qui no tenen enteniment

no matan si mateixos, quant menos los homens, qui tenen enteniment, deuen matar si mateixos?

3 Amable fill, un home pot matar l'altre, pero nol pot tornar viu, esto es, no li pot tornar la vida que li ha llevada: pues, si tu matas algun home, y Deu te demana què li restituefcas lo que li has llevat, que faras?

4 Moltes vegadas succeyhex que, matant un home l'altre, mata tambe l'anima d'aquell, en quant el qui es mort es ocasionat a ira y mala voluntat, per la qual ira y mala voluntat va la seua anima a l'infern!

5 Amable fill, si Deu te mana que no máts lo teu cos, quant mes te manará que no mats la teua anima per el pecat, com axi fia que la anima fia molt millor que el cos?

vesti

6 Vestit , ni capa , no envellax en el temor d'aquell qui mata , ni en la ira dels parents del mort.

7 Amable fill, no mates ni vullas matar ningun home , perque molts volen , y pensan matar altres , y los matan á ells; y Deu mata molts homens perque ells matan altres.

8 Amable fill, lo que Deu fa , y a qui Deu dona vida, y per qui Deu prengué carn humana y mori, no ho vullas tu destruir ni matar; perque, si ho fas, desprecias Deu y fas obras.

9 L'home luego que rex ja comença anár a la mort, perque cade die se acosta a la mort; y per axó tu, fill, no deus matar ningú, sino aguardar que la mort los mat , y deus perdonár a la mort per amor de Deu.

CAP. XIX.

NO FARRAS FORNICACIÓ.

1 **F**ill, fornicacio es luxuria, qui es suziadat de cos, y de pensament, per causa de la qual suziadat es elegida castedat y virginidat, qui es netedat contra dita suziadat.

2 Amable fill, sabs perque Deu te mána que no farras fornicació, perque ab obediencia y ab netedat de cos y d'anima peléys tots dies contra los desitgs de la carn, qui es en genrada de tan suzia materia, que orribla cosa es a sér anomenada.

3 Pénfa, fill, la netedat, qui es en una flor y en una anima virtuosa, y considera la gran suziadat, qui es en l'obra de luxuria, la qual no gos anomenar ni escriurer.

4 Deu ha manát, fill, que no

f.f.f.

fassas fornicacio, perque el a destru-
ex lo cos que Deu ha creat, y des-
truex las riquezas, que Deu te ha
encomanadas, y destrucx l'enteni-
ment de l'anima el qual es el mi-
rall, en que móstra Deu las seuas vir-
tuts, y las seuas obras.

5 Luxuria posa lo cor de l'home
en vileza, y treu d'ell la lealtat y
Deu y l'Angel Custodi; y posa en éll
falsedat, engany, y lo dimoni.

6 Per luxuria cauhen las donas
en la ira de Deu, y de los seus ma-
ríts y parents; y per luxuria fan esser
despreciats los seus fills, entre las
gents.

7 Amable fill, luxuria fa guerret-
jar las gentes, y fa matár los homens y
nafrarlos, y fa destruir vilas, y castells,
y fa heredár injustament los borts.

8 Not sabria, nit podria dir, fill,
los

los mals qui venen per luxuria; y per axó perque luxuria es ocafio de tant de mal, ha manát Deu noſtro Señor à l'home que ſia inimich de luxuria, y amador de caſtedat, per la qual ſia aparellat à la gloria de noſtro Señor Deu.

CAP. XX.

NO FARAS FURT.

1 **M**Anament ha fet Deu à l'home que no faſſa furt o latrocinis, per lo qual, ſi l'home poſſe hex lo que ha furtát, y no ho reſtituex, no pot ſalvarſe, y convè que ſia judicat a eſſer turmentat per los dimonis tant durablement com Deu ferá Deu.

2 Amable fill, no faſſas latrocinis, perque no ho vol aquell qui te ha creat, de la ſentencia del qual tu no pots fugir: y, ſi neceſſitas d' algu-

na cosa, no la furtas, sinò demanala á Deu, qui á tu la pot donár axi com la ha donada á aquell, de qui tu la vols furtâr.

3 No fias (fill) amador de vana gloria, perque aquells qui ho son, fan latrocini á Deu dels bens y gracias quels ha donât, las quals atribuxen â si mateixos.

4 Si mala cosa es (fill) robar diners, ó robas, ó altrás cosas, que l'home pot restituir: luego mes mala cosa es robar tems, ó fama, ó altra cosa que l'home no pot restituir, ni satisfer.

5 Per causa del robar son fetas forcas, en que son penjats los lladres, y per latrocinis tallan á los homens los peus, las mans, ó las orellas, y los aqotan per la ciutat, y los tormentan, para que restitueſcan las cosas robadas.

6 Latrocini es, fill, pendrer à altre lo que Deu li ha donat, y latrocini fa estar los homens vergoñosos devant las gents, y latrocini fa despreciar la gran liberalidat, y misericordia de Deu.

7 Sapias fill, que Deu te mana que no fassas lotrocini, porque vol que tengas esperança en ell, y que li demans, y que dons à ton prohiíme, porque ell vol multiplicarte lo do.

8 Millor es, fill, y mes val effer pobre humil, que rich argullòs y superbo y robador; y millor cosa es dir de nó a los qui demanan, que robar para donar: pues abàns que sias robador desobedient à Deu, elegéx anàr a demanàr pa per las portas per amor de Deu.

CAP. XXI.

NO FASSAS FALS TESTIMONI.

Sapias

1 **S**apias fill, que testimoni es re-
presentar a algun jutje alguna
cosa, per la qual don el jutje premi,
ó castich; y per assó manâ Deu que
l'home no fassa fals testimoni, per-
que per fals testimoni tenen péna a-
quells qui han fet be, y tenen premi
aquells qui han fet mal.

2 Mal dir, y fals testimoni se
concordan contra veritat, y alaban-
ça y fals testimoni se concordan con-
tra veritat y justicia; y per aquesta
causa guarda te fill, de maldir y de a-
labar, en que sia fals testimoni.

3 Deu vol que dons vertader
testimoni de la seua veritat, contra
la qual son molts maldients y qui fal-
sament testifiquen de las seuas divinas
perfeccions, y obras.

4 Amable fill, desitja morir para
donar vertader testimoni de Deu, qui

se ha creat y recreat; y, si tens por de la mort, recorda los Apostols, y los altres martirs, y mira com los ha Deu honrats en el Cel y en la terra, perque donaren vertader testimoni de las seuas divinas alabanças, y honras.

5 Negar la veritat de Deu, y callar las seuas alabanças, allà ahont las negan y desprecian, y donar fals testimoni d' ell, es no seguir la raho final, perque Deu ha creat l' home; y es donâr significació de que en Deu sia defecte de nobleza.

6 Ah, quant lleujerament se diu que l' home no falsa fals testimoni; pero, quant dificultosos serian de contar tots los qui de Deu donan fals testimoni.

7 Puis que el Fill de Deu volgué venir aquí bax entre nosaltres para
donar

donar vertader testimoni de son Pare celestial, si es algu qui vulla esser semblant a ell, no deu temer la mort la qual fa los homens temerosos de confessar la veritat devant aquells qui donan fals testimoni de nostre Señor Deu.

CAP. XXII.

*NO ENVEIARAS LA MULLER
de son prohiïme.*

1 **E**Nveja es desitjar ab tristezza los bens de altri, y per axó nostre Señor Deu ha fet manament à l' home que no tenga enveja de la muller de son prohiïme, perque tristezza en desitg de l' anima céga los ulls de l' enteniment.

2 Fill, tot home es prohiïme del altre en naturaleza humana, per lo qual es manament de Deu que l' ho-

me am son prohiime tant com si ma-
tex; y per axó, fill, Deu de la gloria
mána que ningun home desitg la mu-
ller de son prohiime, en lo qual ma-
nament se significa que Deu vol que
tengas amor a ton prohiime y á tu
matex.

3 Envejàr la muller del prohiime
es despreciarla a ella y a los seus
parents, y despreciar la propia mu-
ller y los seus parents y perque no!
stro Señor no vol que l' home des-
preciy aquellas creaturas que li son
semblants en naturalesa, y vol que
l' home sapia que en sa muller es a-
quella cosa, que es en la muller de
son prohiime, para donàr delectació
carnál; per axò Deu màna que l' ho-
me no tenga enveja de la muller de
son prohiime.

4 Amable fill, perque sias obe-
dient

dient à los manaments de Deu, y no
fias envejós, recorda te de la fuziedat
que pots entendre en el peccat, y en-
tén com te fabria mal que altre ho-
me desitjás ta muller, y la desordenàs
de l' orde del matrimoni: y pensa, si
per una tant gran fuziedat es raho-
nabla cosa perdre l' amor y la gra-
cia de Deu, y aver turment en el
foch perdurable.

5 Fill, si tu fosses mes noble que
tot lo que Deu ha creat, se seguiria q̃
no serias creatura; y, cõ tu fias crea-
tura creada de no res, y qui torna-
ria â no res si Deu llevàs de tu la
seua gracia, per axò, fill, entén que
Deu te màna que no fias envejós pa-
ra significar que ets creatura creada
per ell, el qual es nostre Señor Deu.

CAP. XXIII.

NO ENVELARAS LOS BENS

de ton prohiisme.

Fill, sabs perque Deu, qui es compliment de tots bens, ha manàt que l'home no tenga enveja dels bens de son prohiisme? perque tenga esperança en ell, qui li pot donar bens semblants á los del prohiisme, puis Deu es qui los dona.

2 Fill, no tengas enveja dels bens de ton prohiisme, puis que Deu los ha donats à ell, y vol que ell los tenga; perque, si Deu volguès, aquells bens mateixos te poria haver donats a tu: y, si tu vols aver lo que Deu no te ha volgut donar, dens tu fas ton voler contrari à el voler de Deu.

3 Fill, no tengas enveja dels bens

bens d' àltri, que si los tenias, no fahs sin ufarias be, ni si los possehi-
rias una hora; y, si tots los bens
temporals de aquest mon fossen teus,
no podrian donar compliment á el
defitx de la teua anima.

4 Fill, los bens d' aquest mon
no son desitjables per si mateixos,
sinò que solament son desitjables pa-
ra servir á Deu: Dehont, si tu desitjas
los bens que Deu ha donat á el teu
prohíme, el teu defitx es per ser-
virte á tu mateix contra la voluntat
de Deu.

5 No envejes los bens de ton
prohíme, porque á ell son menester:
y en aquells bens, que tu veus, heya
defecte en axó, que son corrupti-
bles, y se posseyhixen ab dolor, y
traball y temor.

6 Fill, per enveja caygueren los

Dimonis d' el Cel , los quals envejaren la gloria de Deu: luego , si tu vols pujar á la gloria que ells perderen , per contrarias cosas á enveja hey has de pujar.

7 La pobreza de bens temporals, que nostre Señor Jesu-Christ , y la seua Mara Maria, y los Apostols tingueren en aquest mon, te prediccan que no fias envejors de tals bens; perque, si Jesu-Christ ne hagues volguts tenir, y la seua Mara , que tant amava, y tambe los Apostols , be ne haurian tenguts.

8 Quant majors y mes seran las teuas riquezas [fill] tant major sera la teua obligació de ferne be , y tant mes seràs culpable , si non fas el be que poràs, y tant mes deuras temer á la presencia de la Sentencia de Deu.

9 Si dels bens, que tens, no fàs

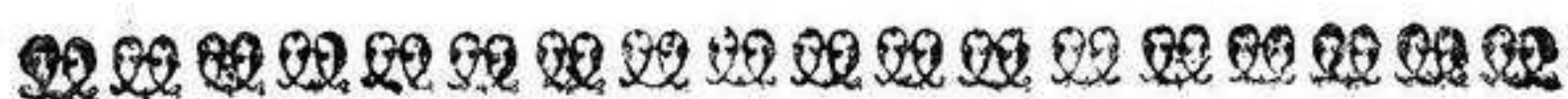
tant de bé com pots fer, perque ets
 enveja dels bens que no tens? y per-
 que envèja te fa amár mes lo tresor
 de ton prohiime, qui no es tant sem-
 blant á tu, que lo teu prohiime, qui
 es mes semblant a tu?

10 Concidera, fill, lo gran mal
 que fa la enveja á los homens enve-
 josos, perque ella los fa esser a-
 variciosos, falsos, tray-
 dors, y engañadors; y
 ella los fa esser
 maldicents
 falsament, y los fa desespè-
 rar de la misericor-
 dia de nostro
 Sr. Deu.

* *

2.

TERCERA PART.

DE LOS SAGRAMENTS DE LA Santa Iglesia.

C A P. XXIV.

DE LO SANT BAPTISME.

1 **S** Agrament es (fill) confessió de animo, santificat ministeri maravellos , per lo qual es illuminat el cami de la celestial gloria.

2 El primer Sagrament de la Santa Iglesia es, fill, el Baptisme , el qual es limpiació de la general culpa, qui caygué en l' humanal llinatge per el peccat de nostros primers pares Adam, y Eva.

3 Deus saber , fill, que el Baptisme es en tres maneras. La primera manera es baptisme d' aygua , el qual

qual fonch significat en el tems del diluvi, quant el mon fonch restaurat y limpiat per aygua.

4 La segona es el baptisme de foch, el qual fonch significat en lo sacrifici, que los Profetas y Patriarchas feyhan á Deu quant feyhan Olocaustos: y fonch significat en los tres miñons qui foren llançats â el foch, y no se cremaren, segons referex el Sant Profete Daniel.

5 La tercera manera de baptisme es, el baptisme de fanch, y aquest fonch significat en la lley vella per la Circuncisio y per la mort dels miñons innocents, que matâ Herodes para matar â Jesu Christ.

6 Amable fill, aquestas tres maneres de baptisme no tingueren compliment fins que vingué lo fill de Deu, y fonch baptizat en aygua y en fanch

y per el foch de l'Esperit Sant quant
 fonch concebut en el ventre de la glo-
 riosa Verja nostra Señora Santa Maria-

7 Fill, despues de la teua nativi-
 tat, fores portat â la Iglesia para ser
 baptizat en aygua sanctificada per vir-
 tut de paraulas, y de concepcio de a-
 nimo en el Prevere, qui en la font del
 Baptisme te baptizà, y en los Padrins
 qui te aportaren y te tengueren.

8 Fill, quant te baptizavan, pro-
 meteren en ton nom los teus padrins,
 y digueren que tu renunciavas lo di-
 moni, y volias effer cristià, y obli-
 garte â servir â Deu, y â seguir el ca-
 mi de nostre Señor Jesu Christ.

9 Amable fill, el Baptisme de
 foch es significat en la concepcio de
 l' anima, qui âma lo Baptisme; y,
 perque algunas vegades no pot l' ho-
 me tenir lo baptisme d' aygua, per

axó

axò fonch convenient que fos lo baptisme de volūtat en l'humà pensament.

10 El Baptisme de fanch es tant preciosa y nobla cosa y tant maravellosa, que limpía, y purifica l'home de tota lletjesa de culpa y de tot peccat; perque el benaventurat martir, qui mor per la santa se catholica, no podria amar mes fortament turmentar son cos, ni podria mes donar de lo que fa, quant se dóna a mort para honrar son glorios Deu.

CAP. XXV.

DE LA CONFIRMACIO.

1 **L**O Sagrament de la Confirmació es, fill, figura y consentiment del baptisme que has rebút, lo qual sagrament se fa, quant el Bisbe, qui es ton pare espiritual, te confirma; el qual te dóna una galta-da, paraq̃ te records de la Confirma-

ció

ciò; y te llíga una bena en el cap, para manifestar â las gentes que has confirmát lo sacrament del Sant Baptisme.

2 Aquest Sagrament es instituit, para que els infants, quant son crescuts y ja tenen us de rahò confessen y atorguen lo que los seus padrins prometeren per ells lo die que foren baptizats, quant ells no tenian enteniment, para poder consentir á lo Sant Sagrament del Baptisme.

3 Amable fill, quant tu rebs lo Sagrament de la Confirmaciò, â las horas surten de la promesa los padrins qui te tingueren en la font del Baptisme, y qui en persona teua prometéren conservar lo sacrament del mateix Baptisme; y tu, fill, â las horas fas sacrifici à Deu de tu mateix oferint te a esser fervidor seu, y defensor de la santa fé catholica.

Los

4 Los mals Christians, qui per por de la mort, ò para fugir de pobreza, ó per falsa opinió, ó per alguna altra cosa, renegan y descreuen la santa fé catholica, fill, aquells corrompen lo sacrament del Baptisme, y los altres sacraments. y per axo no tenen part en la virtut del Baptisme, y, quant moren, los dimonis los aportan al foch perdurable de l' infern.

5 Amable fill, per la virtut d' aquest sacrament, y per los altres Sacraments de la Santa Iglesia, tens tu part en totes las obras bonas que en ella se fan; y per axò esforça te tant com pugas a tenir y conservar aquest sacrament y tots los altres, porque, si tu trèncas axó que promets quant rebs los sacraments, te fas compañero de los dimonis y pecadors con-

demais,

demnats, y furts de la compaña de los Angels y Sants de la gloria.

6 Pensar pots, fill, quant amables son los sacraments de la Iglesia â nostro Señor Deu, puis per amôr d'ells envià son Fill â pendrer la naturaleza humana, en la qual fonch crucificat y mort, paraque la Santa Iglesia fos iluminada y adornada ab ells. Y, com axô sia axi, si tu, fill, ets contra los dits sacraments, pensar pots quant mal fas, y quant molt ets desagradable â nostro Señor Deu.

C A P. XXVI.

DEL SANTISSIM SAGRAMENT de l' Altar.

1 **A** Mable fill, el Sacrifici del Sagrat cos de Jesu Christ es invisibla gracia feta en forma visibla, esto es la ostia sagrada transubstanciada

stanciada en la verdadera carn de nostre Señor Jesu Christ.

2 Amable fill, aquest sacrament y sacrifici marvellós es el medi per lo qual nos havém de salvár, y fonch instituit en el Dijous sant de la Cena quant nostre Señor Jesu Christ, manjant ab los Apostols, benchí y partí el pa y el vi, y digué que el pa era la seua carn, y el vi la seua sanch.

3 Amable fill, per la virtut de las paraulas de Jesu Christ se posa en el pa y en el vi, que veus en l' Altar, quant el Prevere diu missa (dient las mateixas paraulas que Jesu Christ digué en lo Dijous de la Cena) lo vertader cos y la verdadera sanch d' el matex Jesu Christ.

4 Amable fill, para demostràr que es supremo Señor y superior â la naturaleza, fa Deu óbra, qui es so-

bre tot lo poder de la naturalesa, la qual óbra es quant fa en forma de pa y de vi lo sagrat cos y sanch de nostre Señor Jesu Christ.

5 Si los teus ulls te diuhen, fill, que la Ostia consagrada es pa, lo Poder, la Sabiduria, y lo Amor, y las damès Virtuts de Deu, diuhen á la teua anima que nò, sinó que es verament lo cos matex de Jesu Christ, qui para salvarte fonch clavàt en la creu lo Divenres Sant de Pasqua.

6 Amable fill, com los teus ulls sian creats, y las Virtuts de Deu sian increadas, y com Creador sia mes nobla cosa y mes verdadera que creatura, per axo tu, fill, deus mes creuer los testimonis, que dóna Deu ab las Virtuts á la teua anima, que los testimonis que dóna la naturalesa á los teus ulls, y a los altres sentits corporals.

Entèn

7 Entèn fill , que com los teus ulls y dames sentits fian creats, menten en algunas cosas; puys segons vista corporal apàr que la mar y la terra se sosténgan en lo Cel , y el gust malalt tròba amargòr en la poma dolça, y en la mel y en altràs cosas dolças; y la veritat es altra de lo que diuhen aquests sentits en estas y altràs cosas semblants.

8 Amable fill, la virtut de Deu no pot mentír , perque noy ha cosa, qui la puga fer mentír; pero los sentits corporals moltes vegadas mèn ten, perque algunas cosas mes fortas que ells ios fan mentir.

9 Fill, com las Virtuts de Deu digan per ilum de fe à la teua anima, que cregas que la Hostia sagrada y lo vi sagrat son lo Sant cos, y fanch de Jesu-Christ, y los sentíts corporals

rals falsament te neguen lo que las Virtuts de Deu te diuen; perque los sentits corporals son mentiders y las virtuts de Deu no poden mentir, per axò fill, ets obligât á creurer lo que las virtuts de Deu te signifiquen, y no lo que te signifiquen los sentits.

10 Sapias, fill, que Deu vol que cregas que lo cos de Jesu-Christ está bax de la especie de la Hostia sagrada; y es axi com Deu te mana creurer, paraque mes pugas creurer per las Virtuts de Deu, que per los teus sentits entendre ; y perque per lo falsament , que ton enteniment pren per el llum de la fe sobre los sentits corporals, puga pujar á entendre majors cosas per las Virtuts, ó Dignitats de Deu que per las virtuts naturals, ni per los sentits corporals.

11 Y axó vol Deu, paraque en
molts

molts llocs del mon sia demostrat
 cada die lo gran poder, sáber y volér
 de Deu, perque per ninguna creatu-
 ra, ni per ninguna altra manera pot
 l'enteniment huma tant be enten-
 drer esser las Virtuts de Deu en tan
 alta perfecció, com fa per el sant sa-
 crifici de l'altar.

12 Y per axò pensàr pots, fill,
 esser convenient que, en los Sagra-
 ments de la Santa Iglesia, sia ordena-
 da aquella cosa, per la qual se poden
 millor entendre las âltas Virtuts de
 Deu, que per ninguna àltra cósa, y
 ésta es lo Santíssim Sagrament de l'
 Altar à honra y gloria de N. S. Deu.

CAP. XXVII.

DE LA PENITENCIA.

PEnitencia es, fill, contrició de
 cor, y amargòr de anima per

los

los pecats comezos, de los quals l'home se penèt, y propòia que ningun tems tornarà a ells ni a altres; y dóna à l'home aflicció corporal ab dijuns, oracions, peregrinacions, y altres cosas semblants a aquestas.

2 Gran Sagrament y fort es, fill, lo Sagrament de la Penitencia, perquè per ell s'alliberarian tots los demonis y tots los pecadors, qui son en l'infern, de las penas y tormentes qui no tindran fi, si sola una hora porian fer penitencia.

3 Per la penitencia, que fan los homens en aquest mon, fugen las penas de l'infern, y lo foch del purgatori quant passen de aquest mon à l'altre, y van à la celestial gloria, qui no tendrà fi y sempre durarà.

4 Amable fill, com penitencia fassa perdonar tots los pecats que l'

home

home ha fets, y fassa donar la benaventurança del Paradis, mentres que ets en aquest mon fe penitencia; perque en l'altre mon se dona sentència de gloria eterna, ò de pena eterna, sens que alli se puga fer penitencia.

5 Entems que nostre Señor Jesu Christ éra en aquest mon y anava ab los Apostols, donà las claus del cel â Sant Pere en persona de nostra Mara la Iglesia, y li digué que tot lo que per la virtut de Deu lligas y absolves en la terra, será lligat y absolt en lo cel.

6 Per lo poder, que donà Deu â Sant Pere, pot lo Sant Pare Apostolich [esto es lo Papa] qui en la Iglesia té lo lloch de Sant Pere, y de aquell tenen lo poder los altres Preveres, qui tenen poder de perdonar y de donar penitencia; y per axó van
las gentis

las gentes a confessar-se à los Preveres,
y prenen d'ells penitencia.

7 Sabs fill, perque vol Deu que
l'home fassa penitencia? perque vol
que l'home se confïy en la seua
gran misericordia ; y axo vol Deu,
perque vol tenir rahò de perdonarli
sos pecats , y vol que los pecadors
pugan sentenciarse á sofrir las afficci-
ons que penitencia dóna.

8 Fill, si las afficcions, qui son
amargas, vols alliviar á ton cos ;
confidera los tormentos de l'infern,
y la gloria del Paradis ; perque à
las horas te serán agradablas las pas-
sions, que tendras per obras de pe-
nitencia.

9 Despreciar los pecadors lo
Sagrament de la Penitencia es des-
preciar la gloria del Paradis, y la
compañia dels Angels y dels Sants
de la

de la gloria de noitro Señor Deus.

CAP. XXVIII.

DE LA ORDE.

1 **O**Rde es Sagrament para ordenar los Officials de la Santa Iglesia; porque tant santa cosa es, fill, la Santa Iglesia, que los Officials d' ella deuenen tenir Santedat y ordenament per lo qual sia honrada.

2 Gran vileza y gran desorden seria, si los Officials de la Santa Iglesia eran homens pecadores y homens dezordenats, y qui despreciaffen las Santas Escripturas; y per axò, fill, el Bisbe ordèna lo Subdiaca para cantar la Epistola, y lo Diaca para cantar lo Evangelii, y lo Prevere para cantar la Missa.

3 Altres Ordes dóna el Bisbe, las quals reben los Escolans, qui a-

judan á cantar la Missa. De hont tots aquests Ministres son Oficials de la Santa Iglesia, y cada ù d' ells, quant reb lo Sagrament, promèt esser honorador, y obligat à la exaltació, y à la honra de la Santa Iglesia.

4 Sapias fill, que el mes honrat ofici, y en que heyha mes virtut y Santitat, es l' ofici de Prevere, puis solament lo Prevere te tanta virtut, que per las seuas paraulas el pa y el vi sagrat se convertex en sustancia de vera carn y vera sanch de nostro Señor Jesu Christ.

5 Fill, tan solament lo Prevere te poder de perdonar pecats, y lo Prevere está en lloch de Jesu Christ en aquest mon, y lo Papa, qui es Prevere deu esser Señor de tot lo mon, puis deuen obeirlo tots los Reys y Princeps de la terra.

Con-

6 Considera, fill, quant gran cosa es lo Prevere, que el Rey y els altres Barons y tots los dames homens li deuen befar la ma y lo peu, quant canta la Missa.

7 En quant Deu dóna â el Prevere mes noble ofici que â ningun altre home, en tant es, fill, lo Prevere mes obligat â amar y agrahir la gracia y la honra que Deu li fa en aquest mon.

8 Si la Orde del Prevere es mes amada y honrada que totas las otras ordes dels altres homens, qui no son Preveres en aquest mon, pensar pots, fill, en quant gran deute y obligació estan los Preveres de effer bons y agradables â nostre Señor Deu Jesu

Christ.

DEL SANT MATRIMONI.

1 **M**atrimoni es, fill, Orde y conjunció corporal y espiritual d' home y dòna para tenir fills qui sian servidors de nostro Señor Deu, y qui de Deu repian gracia y benedicció.

2 Quant Deu hagué creat lo Mon, y hagué posat Adam y Eva en el Paradis terrenal, â las horas va fer matrimoni de Adam y Eva; y per axò tu, fill, ets obligat, y axi mateix tots los qui volen esser en l' orde de Matrimoni son obligats, â tenir aquella intenció, segons la qual feu Deu lo Matrimoni en el Paradis terrenal.

3 Convenient es fill, que sias en l' Orde de Matrimoni, ó de Religio, perque tot altre estament es descon-

veni-

venient à la final raho para que Deu te ha creat.

4 Amable fill, axi com Deu te ha donats los ulls ab que vejas, y la llengua ab que parlis, axi te ha donat la muller ab que te ajuts y qui te servefca; perque axi com los teus membres fon ordenats instruments para servir ton cos, axi ta muller es ordenat instrument para que tu fias servit.

5 Quant tu, amable fill, entraras à l'Orde de Matrimoni, à las horas donarás tu mateix para servir ta muller, paraque los dos junts fiau servidors de Deu en tal manera, que Deu sia alabat, honrat, y conegut para vosaltres.

6 Matrimoni està, fill, en virtut de paraulas y en concebiment d'enteniment, y es vot y promesa, que
l'home

L'home no pot trencar sens la voluntat de sa muller. Y per axó, fill, son engañats molts homens per algunas malas donas, y son lligats falsament en l' Orde de Matrimoni, del qual lligam no poden exir sens la mort.

7 Sias ordenat, fill, si vols tenir l' Orde de Matrimoni, perque sens ordenament nol pots tenir; y ordena ta muller, tant com pugas, â que te ajudi â tenir ton orde, perque mala muller fa exir l' home de l' Orde de Matrimoni.

8 Caritat, temor, humilitat, veritat, justicia, y las otras virtuts semblants â aquestas ajudan a tenir l' Orde de Matrimoni; y superfluidat de ricas vestiduras, y singularitat d' afeytaments, y desordenats penaments, fan l' home trencar lo Sagrament del Matrimoni.

HONRA-

9 Honrament de riquesas y de parents, ni possessions ni diners, no valen tant para conservar l' Orde de Matrimoni, com valen bons costums; y per axó si tu, fill, vols pendre muller, no tengas enveja de gran dot, ni de belleza de faccions, ni de honraments; perque ningunas cosas convenen tan be â l' Orde de Matrimoni com bons costums.

10 Amable fill, segons que es lo cos del home gran, ò petit, li convenen las seuas parts, puis que los homens petits tenen las mans petites y los peus petits, y los homens grans tenen grans mans y grans peus; y ab axó fill, te es significat que Deu dona à cada cos las parts que li son convenients. Y axi, fill, l' home deu pendre muller segons que li convé per edat de dies, y per honrament de parents,

VI Axi com en el nombre de
 finch tres es major nombre que dos,
 axi en l' Orde de Matrimoni l' home
 es major, y mes noble que la dona;
 y per axó, fill, conve que l' home do-
 mín y màn a sa muller per tal que
 mantenga en si matex la seua noble-
 za, y para que per la seua ensenansa
 y temor sia la seua muller obedient á
 nostro Señor Deu.

CAP. XXX.

DE LA EXTREMA UNCIÓ

1 **U**Nciò, fill, es lo ultim Sagra-
 mēt de la Iglesia Romana, el
 qual refërma y confërva tots los al-
 tres Sacraments.

2 Fill, quant l' home està molt
 malalt, y per alguns señals se conex
 que s'acosta â la mort, â las horas deu
 demanâr aquest ultim Sacrament,
 para

para significar y mostrar que ha conservat los primers sacraments.

3 A las horas venen, fill, los Clerichs ab lo señal de Jesu Christ, qui ordená los sacraments de la Santa Iglesia, esto es, la Creu, qui representa la Santa passió que sostengue Jesu Christ para salvar son poble: y apórtan la Santa Chrisma, ab la qual rebé el malalt lo primer sacrament; y ab oracions, que diuhen per los sentits corporals, per los quals l'home ha pecat, l'untan ab la santa Chrisma.

4 En aquell dia de la Vnció deu l'home treurer fora de son cor todas las cosas temporals, y deu formár en son cor l'oració de la mort, a la qual es vingut, y no deu tenir esperanza de viurer en aquest mon.

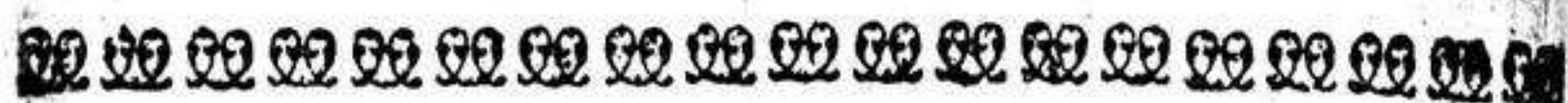
5 Antes de rebre aquest sagra-

ment, deu l'home estar ordenat de manera, que haja confessat los seus pecats, y haja combregat, y fet son testament; y en totas las cosas deu estar aparellat para rebre la mort.

6 Amable fill, ab aquest derrer Sagrament, en que l'home es untat ab Chrisma, y Oli Sant, es significada la Santa Vnció del fill de Deu, que prengué en la Creu ab la preciosa sanch del seu sagrat cos.

7 Y, si aquells qui á l'hora de la seua mort reben la Vncio de Oli y de Chrisma, signifiquen la passio del Fill de Deu, quant mes la signifiquen aquells qui per son divino amor á l'hora de la mort per via de martiri son ungits ab la propia sanch sostenint mort para servir y honrar lo Fill de Deu.

QUARTA PART

DE LOS DONES DE L'ESPERIT Sant.

CAP. XXXI.

DEL DO DE SABIDURIA:

A Mable fill, nostre Señor Deu es Sabiduria, y es Esperit Sant: dehont, si Deu es Sabiduria, y tu tens conexement de Deu, conve que aquell do de Sabiduria lo ajas de Deu, y no d'altre; perque si d'altre lo havias se significaria que millor se convenguès Sabiduria ab altre que ab Deu, y axó es impossible

2 Fill, la Sabiduria, que l'Esperit Sant dóna, es distinta de la Sabiduria d'aquest mon; perque la Sa-

biduria

biduria d' aquest mon fa fer faltas, y defectes â los qui son anomenats favis d' el mon; pero la Sabiduria de l'Esperit Sant â ningun home pot fer fer faltas, ni defectes, ni pecat algu.

3 Ab lâ Sabiduria de l'Esperit S. té l'home conexença de la Bondat, Grandeza, Eternitat, Poder, Sabiduria, y d' altres virtuts de Deu; perque tant es nobla y excellent cosa conèixer Deu, y las sevas virtuts, que ninguna creatura pot bastar a dar tal conexement sens obra de l'Esperit Sant.

4 Honra fill, lo Sant Esperit glorios, y ama lo, y tem lo, perqu' ell te pot donar Sabiduria, per la qual volrás amar, honrar y servir lo Deu de la gloria tot el tems de la teua vida.

5 Injusta cosa es, fill, conèixer â Deu, y no amarlo, perque tan nobla

cosa

cosa es Deu, que per la seua noblesa se convenen en l'home amor, y conexença para amar, y conexas a Deu.

6 Y si tu vols que en tu amor, y Sabiduria se convengan en conexas y amar a Deu, demana a l'Esperit Sant que per la seua pietat te doni llum de caritat para conexaslo y amarlo.

7 Per la Sabiduria que l'Esperit Sant dona, te l'home conexença de hont ve, y que es, y ahont está y ahont va; y conexas també que ha fet, que fa, y que ha de fer. Y si tu fill, vols tenir totes aquestas conexensas, esforça te tant com pugas en amar y temer l'Esperit S. qui tals dons dona.

8 Aquesta Sabiduria, que l'Esperit Sant dona, fa los homens, qui son en la terra, conexas a Deu, qui es en lo cel, y fa los homens despreciar la vanitat d'aquest mon, y los

fa cesser

fa effer temerolos del foch de l' infern, y los fa effer agradables â Deu y â tots los Sants de la gloria.

9 Demána fill Sabiduria â l'Esperit Sant y fapias que, â tots aquells qui ley demanan, axi com deuhem, la dóna; pero á aquells qui no la demanan, y â los qui no l'aman, no la dona.

10 Y, si l'Esperit S. no donâs Sabiduria á aquells qui l'aman, y li demanan Sabiduria, ell faria contra si matex, qui es Sabiduria: y, si no pogues donarla â qui vol, no seria libero en los seus Dons; y, si donâs Sabiduria á aquells qui la defaman, ell defamaria si matex, amant los qui defaman Deu.

C A P. XXXII.

DEL DO D' ENTENIMENT

1 **F**ill, l'Esperit Sant illumina l'anima de l'home del Do d'

H

Ente-

Enteniment, axi com un ciri encés il·lumina la cambra, y axi com el resplandor del Sol illumina tot lo mon.

2 Enteniment es, Fill, poder de l'anima qui entèn be, y mal, y entèn diferencia, concordancia, y contrarietat en las creaturas; y per l'Enteniment te l'home conaxença de las cosas qui son en veritat, y de las cosas, qui son en falsedad.

3 Axi com tu, fill, ab los ulls corporals veus las carreras per hont vas, axi la teua anima ab recordar, amár, y imaginár, veu ab los ulls de l'Enteniment. Y axi com la naturalesa dóna à alguns homens mes clara vista que á altres, axi l'Esperit Sant dóna à alguns homens mes clar Enteniment que á altres.

4 Amable fill, major do dona l'Esperit Sant à l'home, quant li dóna

elevat y clar Enteniment, que quant li dóna castells, vilas, Ciutats, ô Regnes ; perque Rey qui no te subtil Enteniment, no pot entendre Deu , ni si mateix, ni lo que Deu li ha donat ; pero l'home, qui te subtil Enteniment, conex Deu y si mateix , y es agraít à Deu de los bens que li dóna.

5 En lloch tenebròs poch valen, fill, bellas faccions, y honrats vestits, y à los homens, qui no tenen ulls, los camins plans los son tenebrosos y perillofos. Pues, com axò sia axi, prega á l' Esperit Sant , que illumin la teua anima de subtil Enteniment.

6 Molts son los homens qui desitjan haver ciencia, y no la poden haver, perque no tenen clar Entenimēt, y molts son los homens qui tenen ciencia infusa per elevat Enteniment.

7 Amable fill, l'Esperit Sant dòna Enteniment para entendre aquelles cosas qui son dignas de esser entefas; y axi si tu entens â Deu, Deu se dona à esser entès à ton Enteniment; y, si entens tu matex y aquest mon, l'Esperit Sant dona á lo teu Enteniment tu matex y aquest mon, y dona á tu matex lo teu Enteniment.

8 Fill, molts homens son presos y engañats, y trahits y morts, perque los falta Enteniment: y molts homens son richs y abundants y venerats en aquest engañós mon, qui á la mort tot ho perden y se condemnan per falta d'Enteniment; y altres son qui en aquest mon son pobres desdirxats y despreciats, y en l'altre mon tendran gloria per tot tems, perque son abundants d'Enteniment per la gracia de l'Esperit Sant.

9 Quant mes en aquest mon ex-
 altarás ton Enteniment en conexer
 Deu y en saberlo amar y servir, tant
 major Enteniment y conexensa ten-
 drás en la gloria; y per axó, fill, t' a-
 concell que, tant com pugas, sobre
 totes cosas exáltes ton Enteniment
 â honrar, alabar, servir y conexer a-
 quell Señor de qui tu tens lo teu En-
 teniment, el qual es l' Esperit Sant
 nostre glorios Deu.

CAP. XXXIII.

DEL DO DE CONCELL.

1 **C**oncell de l' Esperit Sant es,
 fill, aquella cosa, per la qual
 los homens fan bonas obras, y per la
 qual tenen voluntat de fugir lo mal
 y abraçar lo be: y, com l' Esperit S.
 sia concellèr de tot be, per axó en
 tot lo que farás y diràs, suplica á l'
 Espe;

Esperit Sant que t'illumin los ulls de l'anima de tals obras que â ell fian agradablas.

2 En lo Concell, que l'Esperit Sant dóna noy pot haver falta ni engany, perque totas las cosas sab, y tots los bens âma, y ningun mal vol; y per axó, fill, te convè inclinarte â lo Concell de l'Esperit Sant, si las teuas cosas vols avenir, y aparta te y futg del Concell que ignorantment y ab mala voluntat donan los homens defectuosos y errats.

3 Amable fill, los teus sentits corporals t'aconcellan que ams aquest mon, y que despreciys l'altre; y fabs para que te donan aquest Concell? perque veuhen las delicias d'aquest mon, y no la benaventurada gloria de l'altre; pero l'Esperit S. perque veu aquest mon, y l'altre, t'

aconsella que despreciys la vanidat d'aquest mon transitori, para que pugas alcançar la gloria de l'altre la qual may acabarà.

4 Fill, si alguna mala dona t'aconcella que la ams mes á ella que à Deu, l'Esperit Sant t'aconcella que ams à Deu mes que totas las cosas; y si tu creus lo Concell de la mala dona y descreus lo Concell de l'Esperit Sant, sapias que tu te fas esclau, y te destinas para la presó infernal, de la qual may furtiràs.

5 Si las infernals penas ab temor t'aconcellan que ams Deu per alsó que no las hajas, l'Esperit Sant t'aconsella que ams Deu porque ell es bo y digne d'esser amat mes per si mateix que per ningun'altra cosa. Y, si la gloria celestial t'aconsella que ams á Deu, porque la te don, l'

Esperit

Esperit Sant t'aconcella que l'ams, perque val mes que la gloria y que totes cosas.

6 Tot lo que acertas, fill, tot ho acertas per lo Concell, que l'Esperit Sant te dóna; y tot lo que erras, tot ho erras perque no creus lo Consell de l'Esperit Sant, qui t'aconsella veritat y bonas obras.

7 Creu, fill, lo Consell que l'Esperit Sant te dóna, y no vullas subjeclar lo teu enteniment y la teua voluntat á Concell d'enteniment ignorant, ni de voluntat mala y injuriosa.

8 L'Esperit Sant aconsella à los pobres orfens y molt necessitats, y aconsella á los Prínceps y alts Barons, y los aconsella que no se submetan à mals consellers, qui menosprecian lo Consell de l'Esperit Sant.

En el

9 En el punt de la mort, quant falta tot Consell, a las horas ha menester l'home lo Consell de l'Esperit Sant, el qual no fálta a aquells qui lo demanan; perque á las horas diners ni honraments ni amichs ni ciencia ni arts ni ningunas altrás cosas no li poden ajudar, sino tanfolament lo Concell de nostro Señor Deu.

CAP. XXXIV.

DEL DO DE FORTALEZA.

1 **A** Mable fill, l'Esperit Sant dòna á los homens Fortaleza d'animo, per la qual vencen y superan los vicis y los deleytes d'aquest mon, qui son inimichs de la gloria de l'altre mon.

2 Ab la Fortaleza, que l'Esperit Sant dòna, es l'home fort contra la Carn, Mon, y Dimoni, y sens la ajuda
de

de l'Esperit Sant, ningun home pot vencer y superar algun d'aquests inimichs.

3 Fortaleza de Fé, de Esperança y Caridat, de Justicia, Prudencia, y d'altres virtuts, ve de la Fortaleza de l'Esperit Sant, sens la qual ningun home pot vencer y subjectar los vicijs contraris â las ditas virtuts.

4 Amable fill; l'Esperit Sant dóna diverses Fortalczas, perque â alguns homens dóna Fortaleza corporal, y â altres dóna Fortaleza d'animo, â altres Fortaleza de llinatge, â altres dóna Fortaleza de riquesas, y axi de las altrs semblants.

5 Forças corporals, y forças espirituals, fill, venen totas principalment de l'Esperit Sant, y per axo la seua força es gran sobre totas las altrs forças; perque, si no era l'Es-

perit

perit Sant, tot lo creat no tendria tant de poder, que una hora, ni un instant, pogues effer, ans be tot lo que és tornaria â no res, dehont es vingut; pero per l'Esperit Sant son sostengudas todas las creaturas.

6 Fill, molts son los dimonis, y tenen tanta força, que, si l'Esperit Sant no fos, destruirian tots los homes d'aquest mon; pero tant es gran la força de l'Esperit Sant, que ningun dimoni pot fer, sino lo que l'Esperit Sant li dona licencia.

7 Com l'Esperit Sant sia tant poderòs y fort sobre tots poders y forçes, fill, si l'Esperit Sant es ab tu, qui es qui puga contra lo teu poder y contra la teua Fortaleza? y qui es qui puga separarte de la agradable voluntat de nostro Señor Deu?

DE EL DO DE CIENCIA.

1 **C**iencia es, fill, saber las cosas qui son, y que son; la qual Ciencia dóna l'Esperit Sant, y la doná a los Apostols y a los altres qui han tenguda Ciencia infusa de Deu, la qual Ciencia no se dóna sens la gracia de l'Esperit Sant.

2 Amable fill, todas las creaturas significan y representan a l'home la Bondad Poder y Nobleza de Deu, y com l'enteniment de l'home reb la demostració que las creaturas fan de Deu, a las horas es iluminat del Divino resplandor de l'Esperit Sant.

3 Molts homens tenen Ciencia adquirida per estudi, pero la Ciencia de l'Esperit Sant es Ciencia infusa, que l'Esperit Sant dóna a qui vol, y es major y més nobla que la que se
adqui

adquirex d'altres mestres en las Escolas.

4 Fill, si disputas ab algu, para donar honra â Deu, y para extenció de la Santa Fé catholica, confia molt mes en la Ciencia que l'Esperit Sant dóna, que en totas las Ciencias que hauràs aprezas en las Escolas estudi-
ant en ellas.

5 La Ciencia adquirida per estu-
di no pot inspirar en el cor dels pe-
cadors, ni mourerlos á conciencia;
pero la Ciencia infusa de l'Esperit S.
dóna conciencia à los pecadors, y il-
lumina los seus ulls tenebrozos ab
santas inspiracions.

6 Sabs fill, porque Deu te dóna
conexensa de si mateix? paraque lo
ams sobre totas las cosas. Y, si tu
alguna cosa amas mes que Deu,
quant mes lo coneys, tant mes cul-
patens

pa tens, y tant major pena tendras, si ab aquella culpa vas á los abismes infernals.

7 En la celestial gloria aquells qui tenen major conexament de Deu, tenen major gloria ; pero en l'infernal pena aquells , qui tenen major conexament de Deu , tenen major pena.

8 Divinal llum de l'Esperit Sant te ha donat Deu, para que sapias tenir conexament del be, y del mal; y sabs perque? para que ams, y apreciys lo be , y desams y despreciys lo mal.

9 Amable fill , si Deu te mostra las cosas, que deus fer, y las cosas que no deus fer, y tu fas lo que Deu te diu que no fassas, tu cegas los ulls de la teua anima y la posas en carreras tenebrosas, per las quals

van los homens pecadors á el foch perdurable, en lo qual son aturmentats per la justicia de Deu.

CAP. XXXVI.

DEL DO DE PIETAT.

1 **P**ietát es, fill, animo compas-
siu de la passió del prohif-
me; y la tal Pietát dona l'Esperit
Sant en el cor dels homens, para-
que se amen, y se ajuden los uns
â los altres ab amor, y respecte.

2 Pietát fa recordár la Santa
passió de nostro Señor Jesu-Christ,
y los grans dolors que sofrí para no-
faltres pecadors; y Pietát fa l'ho-
me considerár l'amargor, y plors,
y traballs, que nostra Señora Santa
Maria tingué quant son glorios fill
matavan, y turmentavan devant ella.

3 En Pietát estàn los richs, y
son

son pobres d'esperit, quant tenen misericordia dels pobres, qui demanan per amor de Deu; pero en molt major Pietat estan aquells, qui tenen misericordia dels infects qui ignorantment van a el foch perdurable, si per salvacio d'ells donan si mateixos a traballs, y a mort.

4 Quant major farà, fill, la Pietat d'el teu cor, tant mes farà agradabla a nostro Señor Jesu-Christ, y tant mes aliviarás, y mitigarás la ira de Deu, contra las teuas faltas.

5 Amable fill, ten Pietat de ton prohiisme; paraque, pugas amàr, y plorar, perque Pietat aporta amor, y fa esdevenir los plors en dolçor.

6 Si Deu de la gloria tingué Pietat, y per Pietat fonch encarnat

nát, y turmentát, y judicát, y penjat en la creu, y mort, qui es aquell inimich de Pietat, qui se escús de apiedarse de son prohisme, y de si matex?

7 Quant tu, fill, pecas, tu no tens Pietat de tu matex, y quant tu ous dir que lo Fill de Deu en algunes terras es blasfemát, y deshonorat, y descregut, si tu no tens compassio, tu no tens Pietat de la passió del Fill de Deu, ni d'aquells prohismes teus, qui per la deshonra, que fan à lo Fill de Deu, van à el foch qui no tendrà fi.

8 Pietat, fill, fa donár, perdonár, pacificár, amár, humiliár y ajudar; y Pietat fa l'home tenir confiança en los dons, que l'Esperit Sant dona, y Pietat dona confiança para vencer y destruhir la crueldat y ingratitut.

9 De necessitat se convè, fill, que tu ams à tu matex, o que vullas mal à tu matex; y axi, si te âmas, tens Pietat, y si mal te vols, tens crueldat.

10 Es te semblant, fill, que per los pecats que hauras fets te ferà necessari, que Deu tenga de tu Pietat en l' hora de la teua mort? De la mateixa manera deus considerar, si à el pobre mal vestit, malalt, y famelic, es necessari que el teu cor tenga d'ell Pietat, quant demana per amor de Deu.

CAP. XXXVII.

DEL DO DE TEMOR.

TEmór es, fill, conèixer la teua minoridat y la majoridat de son Señor o major, contra el qual ha fet l'home alguna falta; y quant aquest Temor es ab amor, a las horas es Do de l'Esperit Sant.

Fill,

2 Fill, temible es Deu, paraque lo tengas y no lo perdas, y paraque no te don turments perdurables; pero molt mes temible es, perque es bo y amable.

3 Si tu, fill, tens un tal Temòr, el teu amor ferà ab l'amor de Deu, perque Deu ama si mateix per sa bondat mateixa; y, si tu tems mes á Deu per pòr que per amòr, tu amas mes tu mateix que la bondat de Deu, y un tal Temor no es donat per òbra de l'Esperit Sant; perque, si ho era, l'Esperit Sant seria contrari á la seua bondat mateixa.

4 Témer mort natural, es Temor que la naturalesa dóna, y témer patir traballs y mort per alabâr y hòrrar Deu, no es Temor qui sia donat per obra de l'Esperit S.: dons temer el no morir per servir á Deu es do-
que l'Esperit Sant dóna.

5 Responme, fill, y digués, qual Temor es major en ton cor, el Temor de Deu, ò el Temor del que diran las gents? Si es el Temor del mal dir de las gents major en ton cor que el Temor de Deu, el teu Temor es contrari â el Temor qui ve per gracia de l'Esperit Sant.

6 Amable fill, l'Esperit Sant dóna â l'home temór, perque conex que ell te tot poder, y sab todas cosas, y en tot tems y en tot lloch es jutje just y recte; y, si tu tens major Temor del Señor terrenal que de Deu, ets mes son fervidor que fervidor de Deu, y fas d'ell Idol y Deu.

7 Penfa, fill, quant temible es Deu del Cel; perque, si el Rey de la terra, que ell t'ha donat, que ell ha creat de no res, el qual està subjecte â la seua sentencia, y necessita de la

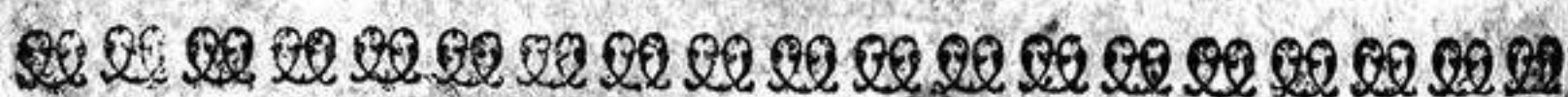
seua misericordia, es temible, perque te pot pendrer tot lo que tens, puis ell tè molts fervidors qui te poden lligar, turmentar, y matar, sens que tu te pugas defensar d'ell; quant mes temible será Deu, de qui todas las cosas tenen tot lo seu poder, y qui pot sobre todas ellas?

8 Si tu, fill, no tems â Deu, luego tu no tems lo foch infernal; y, si no tems lo foch infernal, dons tu no tems lo foch d'aquest mon; y si aquest foch no tems, éntra en un forn quant está tot encés, y prova si y poràs estar una hora.

9 Sabs fill, perque es temibla la mort; perque l'home no li pot fugir, ni sab quant li vindrá. Y, si tu tems la mort, qui no pot matâr fino lo cos, quant mes deus temer â Deu, qui lo cos y l'anima pot condemnar á el foc perdurable de l'Infern?

10 No seria Deu temible, si á tots perdonas; pero, com á alguns no perdon, ten (fill) temor, perque quant mes lo temeras menos temeras la mort, y major merit tendras, y mes te confiaras en aquest mon en la misericordia de Deu.

PART QUINTA

DE LAS VUIT BENAVENTURANÇAS.

CAP. XXXVIII.

DEL REYNAR.

1 **S**apias fill, que reynár en la gloria es tenir la possessió del Reyne celestial per Do de Deu; y aquest reynár es la primera Benaventurança, que prometè nostro Señor Jesu Christ á los pobres d'esperit,

legons

segons que nos diuhen los sagrats Evangelis.

2 Pobreza d'esperit es despreciar las vanidats d'aquest mon y desitjar lo Reyne de Deu; y aquells qui son richs y desprecian las riquezas y possessions, y per amor de Deu dexan lo mon, y sofrexen pobreza, y traballs, aquells son pobres d'esperit, y á ells son promesas las riquezas del Reyne Celestial.

3 Amable fill, los qui son mes honrats y mes nobles en el Reyne del Cel, son Iesu-Christ, y nostra Señora Santa Maria, los Apostols, los Martirs, y tots los qui en aquest mon foren pobres d'esperit; y per axò convé que tu ams la pobreza d'esperit mes que las riquezas, porque d'aquesta manera podras haver la gloria del celestial Reyne.

4 Fill, las riquezas d'aquest mon pots tenir, y possehir; y juntament esser pobre d'esperit si las riquezas que tens emp.eyhas en alabança y honra de Deu, qui las t'ha donadas, y per amor d'ell fas almoynas.

5 El qui es pobre d'esperit se te per fatisset dels bens que Deu li ha donats en aquest mon; y en ell es significât lo Reyne del Cel, en el qual estã fatissets y affeciats tots los qui hey son: y el qui no se te per fatisset de lo que Deu li ha donat en aquest mon, no es pobre d'esperit, y en ell es significada la captivitat infernal, en la qual tenen pobreza eternal los qui ningun tems tendran lo que desitjan.

6 Pensa, fill, en la vileza de las riquezas temporals, qui no poden afessiar l'anima del qui las ama; y considera el breu tems que las posseyhex,

en axò , que no sab quant li vindrà la mort, la qual priva dels bens temporals d'aquest mon.

7 Las vertaderas riquezas, que pots tenir en aquest mō, sō las virtuts, per las quals alcançaràs lo Reyne dels Cels; y axi, si vols aver la Benaventurança, ajas compliment de Deu en aquest mon en ton cor , perque Deu complezca de si mateix en la gloria lo voler de la teua anima.

8 Amable fill, los homens qui no se affecian de Deu en aquest mon, y pensan affeciar la seua anima de las riquezas temporals , son despreciadors de Deu, y son amadors de las riquezas terrenals; y per axó subméten si mateixos à perdurables traballs.

9 Si vols effer mes rich que el Rey, fias mes pobre d'esperit que ell; y, si tu no ets Rey en aquest mon

y pots

y pots effer mes rich qu'el Rey per despreciar aquest mon, quant mes dons pots per pobreza d'esperit effer rich en el Reyne de Deu.

CAP. XXXIX.

DE POSSESSIO

1 **L**A benaventurança, qui es promesa à los qui son simples y suaves de cor, es la benaventurada possessio, la qual tenen los Sants de la gloria en lo acabat Reyne.

2 Amable fill, suavedat engendra pau, y pau es raho de possessio, y per aquesta possessio mundana es significada la possessio celestial.

3 En guerra y en treball es l'anima del qui no posseyhex los fins sentits corporals, y el cos es rebello contra l'anima d'aquell qui no posseyhex la seua voluntat; y per axo es lo

home

home possehit ab treball per la vanitat d'aquest mon.

4 Amable fill, ama suavedat; perque ira no moga ton cor à desobediencia per la qual ve servitút: y humiliá ton enteniment à pensar la vileza d'aquest mon, paraque la teua voluntat se havés á desitjar la possessió de l'infinida benaventurança.

5 L'amor del qui ama à Deu fa lo treballat simple y suave, y la simpleza y suavedat fa los homens humils posseyhir los arrogants, y pacificar los iràts; y axi caritat y amor son començament de possessio y de pau.

6 Fill, nostro Señor Iesv.-Christ fone suave quant vingué à el mon, y quant se dexà pendrer y lligar y açoitarse y penjâr en la creu paraque el genero humá cobrâs la possessio, que li

era

era premeza en lo regne de Deu.

7 Obediència, perseverancia, y paciència ajudan à la suavedat, la qual peléa y combát crueldat y rebeldia, para exaltar l'home simple y suave en la benedicció de Deu.

CAP. XXXIX.

DE CONSOLACIÓ.

1 **A** Mable fill, consíolats seran aquells, qui en aquest mon ploran para honrar, y servir y amar à nostre Señor Deu; perque en la gloria celestial los consolarà el Fill de Deu en axò, que se donará á ells para fer la seua gloria.

2 Plora las teuas culpas y pecats paraque no fias desconsolàt en lo foc infernal; la qual desconsolació tenen aquells, qui en aquest mon no se consolan

solan en la virtut del fill de Deu, y en la seua passio.

3 Si ploras, perque los Christians pecadors no son agrahits á Deu, qui ha dexât Crucificar son Fill, paraque se consolassen en ell: y, si ploras per los infeels qui ignorantment sen van à perdurables turmens; ajas consolaciô en la justicia de Deu, qui fa totas las cosas justa y ordenadamente.

4 Si tu fill, amas fer alguna cosa per Jesv-Christ, y no la pots dur à acabament, no te consols en los merits que d'aquesta voluntat tens tan grans com si la obra haguesses acabada, antes be plora perque no pots complir el teu desitx; perque falta d'amor es en aquells qui se consolan en los seus propis merits.

5 Primerament plora, fill, per
amar

amar y alabar â Deu, y despues pots plorar per temor de los turments infinits de l'infern, y per el desitx de los bens celestials, qui tot tems durarán.

6 Ploràr sens amor se desconvé ab lo plér que el plorar fa esdevenir ab Consolació; y axi, para que fias consolàt, plora per amor, el qual en los plors dóna Consolació á sos fervidors.

7 Ah fill! quant gran Consolació es en aquells qui per amor son en sospirs y en llagrimas y en plors! y axi, si vols effer consolat, ó, si vols recrobràr majors cozas que aquellas que has perdudas, sapias ploràr; perque molt mes guañaràs en la Consolació que te darà el plorar, que no perdràs en las vanidats mundanas.

8 Fill, si tu vols plorar y no pots plorar, tu no sabs amár ni desitjar
los

los bens celestials, ni despreciar los deleytes d'aquest mon, ni sabs tenir Consolació dels bens que Deu t'ha donats.

9 Plora [amable fill] los turments qui estan aparellats á tots los infeels qui no tenen conexensa de Deu, perque tals plors te aparellan Consolació en ta benaventurança qui no tendrà fi.

10 Aquest mon es lloch de plorar, paraque sapiàm consolarnos en l'altre mon; y, si tu, fill, no pots plorar, plora perque no pots plorar, y desitja plorar, paraque de axò fias consolat, y paraque ajas alivio en los traballs, qui venen de desconsolació; puis que no pots tant perdre com pots guañar per la Consolació que lo plorar dóna.

11 Abáns que no púgas plorâr,

te a.

te aconsell, fill, que dexes la teua terra, los teus amichs, y que trégas totas las cozas de ton cor, y quey pozes Deu, y vestén á los deserts en las terras estrañas, y dòna pobreza y traballs à ton cos, paraque la teua vida sia en la Consolació y en la dol-
fòr que ve per llagrimas y plors recordant la Santa Passio de Jesu Christ Fill de Deu.

CAP. XL.

DE COMPLIMENT.

1 **C** Ompliment es, fill, la Santa benaventurança, qui complex l'apetit de justícia, qui desitja obras de Fè, Esperança, Caritat, y de las altrás Virtuts.

2 Deu ha promés, fill, la benaventurança de fàciedat à tots los qui dezitjan justícia, y fabs perque?

per-

perque ell es justícia, la qual es Cõpliment y facietat del dezitx de justícia.

3 Si dezitjas justícia y mors per justícia, la mort compleix lo teu de-
zitx, per lo qual te feràn aliviats los
temors de los traballs que la mort
dóna; per el qual aliviament la mort
no te ferà temible.

4 Amable fill, las viandas ma-
jors y millors, donan major facietat q̃
las menors y menos bonas; y, si la te-
ua anima es afsaciada perque la jus-
ticia satisfá à tu la injuria que te han
feta, quant mes la justícia que tu fes-
sas de tu matex para satister á Deu
per los teus pecats afleciaria l'apetit
de la teua anima?

5 Amable fill, si bon pá, carn, y
altras cozas donan facietat à el cos;
y, si veurer hermosas figuras donan
pler â los ulls; y, si agradables veus y
bellas

bellas paraulas donan pler á los oídos; quant mes el dezitx de l'anima pot haver pler y facietat en la benaventurãça, qui ve per obra de justícia?

6 Si en aquest mon dezitjas injuriosament diners, possessions, honraments, ó algunas otras cosas, injuria te farà sempre mes y mes dezitjar sens ninguna facietat; pero, com la justícia sia contra la injuria, si desitjas justament alguns bens temporals ó celestials, convé que la justícia don facietat à lo teu desitx.

7 La raho final paraque ets creat y recreat es justícia: dons lo compliment de tos desitxs no lo pots tenir per altra cosa, sino per justícia.

8 Si la major justícia que es en l'home, es afirmar y amar en Deu Vnidad y Trinidad, y Encarnació, la major injuria, quey ha en ell, es

negu,

negar, descreurer y defamar Vnidat, Trinidat, y Encarnaciò en Deu: Dons, si tu (fill) vols tenir la major benaventurança que l'home puga tenir per desitjar justícia, desitja morir per la major justícia.

9 Misericordia y justícia | fill | se convenen en los homens pecadors, porque misericordia los exalta en aquest mon, y justícia los turmenta en axò, que en aquest mon no tenen satisfacció a los seus desitxs, y en l'altra tenen malaventurança en la ira de Deu.

CAP. XLII.

DE MISERICORDIA.

Misericordia (fill) es virtut, per la qual son perdonadas culpas, y son donats dons á los qui no los merexen; y aquesta Misericordia es benaventurança promesa á aquells

aquells qui en aquest mon ferân misericordiosos.

2 Para significar que Deu vol fer Misericordia, ha promés la benaventurança de la Misericordia á aquells qui per son amor fan Misericordia á los seus proxims; y, si tu (fill) pots fer gran Misericordia á ton proxim de los bens que Deu te ha encomanats, quant mes Deu te porá fer gran Misericordia de si mateix?

3 Fill, si tu feyas tot lo be, que fan tots los homens d'aquest mon, y perdonavas totas las culpas, que han comezas tots los homens, en tot axó no serian las teuas obras bastants para merexer rebre la gloria y benaventurança del Reyne del Cel; pero, porque Deu es Misericordia, per axò promet lo Reyne del Cel á aquells, qui tenen alguna semblança d'ell, en
quant

quant fan Misericordia.

4 Dezamár fer Misericordia à el proxim es dezamar la Misericordia de Deu, y dezamar la Misericordia de Deu es dezamar la Celestial gloria y benaventurança, qui no pot ésser donada sino per la Misericordia de Deu.

5 Digasme, fill, à qui es major dañy, à ton prohisme, si tu no tens Misericordia d'ell, ò á tu, si Deu no te Misericordia, de tu?

6 Deu te fa Misericordia de l'ésser humà de son Fill, lo. qual envià del Cel á la terra para salvarte, y para perdonarte la culpa en que ets vingut á el mon; y, si tu no ets misericordiós, menosprecias la Misericordia que Deu te fa, y la benaventurança à la qual son cridats los misericordiosos.

7 Amable fill, aquest mon es lloch de perdonar y de tenir Misericordia, puis que en l'altre no se pot fer; perque, si los dimonis y condemnats qui son en l'infern podian perdonar y amar misericordia, ja tots furtirian de los turments infernals, y per la misericordiosa voluntat, que tendrian, serian benaventurats en la eterna benaventurança.

8 Fill, si la Misericordia no te defensa de la justicia, qui te defensará? Y, si tu no pots condemnar aquell a qui no vols perdonar, y tu te condemnas perque no li vols perdonar, que te profitará el no perdonarli? Pues perdona y ten Misericordia de tos inimichs, perque no sias causa de la teua condemnació.

9 Mes te Deu que perdonar a tu, que tu no tens que perdonar a ton
prohif-

prohíame; y, si tu per el menor perdó pots aver el major, si no vols perdonar, tu dezamas las cozas millors y majors per las menors, per lo qual dezamor no ets digne de aver la celestial benaventurança de nostro Señor Deu.

CAP. XLIII.

DE VEVRER A DEU.

1 **V**eurer á Deu es cumplida benaventurança, la qual ha Deu promeza à tots los qui tindrán netedat de cor, la qual netedat es l'anima neta de pecats.

2 Fill, axi com à la vista corporal para veurer son inconvenients buscas y llagañas, ó malaltia en los ulls, axi à la vista espiritual para veurer à Deu son inconvenients culpas y pecats; y per axo es necessari netedat, ó limpieza en la anima de los qui

qui volen veurer á Deu.

3 Ab aygua qui furt del cor per los ulls, ò ab llagrimes, y plors, has de limpiar los teus ulls corporals, si vols que contrició y penediment netetx ó limpiy la teua anima de los vicis y pecats, y que per netedat de consciencia tenga la teua anima la benaventurança de veurer á Deu en la celestial gloria.

4 Amable fill, si la teua mara té gran pler en veurer te à tu, qui ets mortal, y ets vingut de no res, y qui estàs en dubte si aniràs á la gloria celestial, ò a la pena infernal: Dons quant mes poràs tu avèr pler en veurer á Deu, qui es Pare y Señor de tot quant es?

5 Vejas com es coza agradable veurer estrellias, sol, lluna, cel, mar, terra, plantas, aucells, bestias, homens,

homens, Castells, Vilas, Ciutats, vestiments, y las otras creaturas? Y, si per los ulls corporals pots tenir pler y alegria vehent totes aquestas cosas; esforzate dons á veurer á Deu de la gloria, qui totes aquestas cosas ha creadas, el qual es vist per clara conciencia ò netedat de cor.

6 Veurer en Deu ab certa intelligencia Bondat, Grandeza, Eternidad, Poder, Sabiduria, Amor, y las otras Virtuts, qui á Deu se convenen, tal visió es, fill, sobre tota benedicció, y benaventurança, qui sia en las creaturas, á la qual visió ninguns ulls poden pujar sens netedat d'anima pura y santificada, en qui no fían vicis, ni culpas.

7 En lo mirall, qui es limpio y clar, pots veurer la teua fizonomia y hermozura ò lletjura; y axi, si vols

veurer à Deu, limpía la teua anima, paraque sia mirall limpio y clar, en lo qual vèjas à ton Creador y ton Salvador, y paraque, vehentlo, sia ell la gloria, y benaventurança de la teua anima.

8 Amable fill, alça los ulls à la Santa Creu, y mira com per ella es significat lo Fill de Deu, qui ab la seua fanch ha purificat y netetjat lo pecat original; y mira tu mateix, y vejas si ets inculpát contra los preceptes de Deu.

CAP. XLIV.

DE PACIENCIA.

PAcienza, fill, es refrenement de la voluntát ocasionada à ira, el qual refrenament converteix la voluntát à caritat; y per axó Jesu-Christ en lo Evangeli promet que los

dacients seràn fills de Deu.

2 Amable fill, tots som fills de Deu per c:ecaciò, pero, per impaciencia l'home impacient se fa fill de la culpa y maledicció; y per axó Paciencia fa esser fills de Deu tots aquells, qui li son obedients y subdits.

3 L'home pacient en terra estranya es fill de Deu, y l'orgullòs y impacient en la seua terra es fill del diable; y esto, fill, te significa que mes te valrà esser pobre y despreciat en terras estranyas, y que sias pacient, que si eras ric argullòs entre tos parents.

4 Ha promès Deu esser Pare d'aquells qui seran fills seus per Paciencia; y sabs perque vol Deu esser ton Pare, si tens Paciencia? perque Paciencia fa pacients los argullosos, y ab Paciencia los impaciens son venfuts y sobrats.

Elim-

5 El impacient es fill de ira, la qual du per tenebras allà hont vol sens discreccio d'enteniment y sens contricio de consciencia l'home irat, y l'offerex á ser fill de mort perdurable.

6 El Fill de Deu Iesu-Christ tingué Paciència en la creu molt mes que tu no pots pensar, ni la creu te pot significar; perque á major Paciència se offerí Jesu Christ, de lo que los homens lo pogueren turmentar y matár; puis que á majors turments y á mes de los que pati seria estat pacient la seua Paciència.

7 Pensa, Fill, qual coza es mes convenient à esser amada, ò glorios pacient fill de Deu, ó turmentat impassient fill del Dimoni, y dezagradable á lo Fill de Deu?

CAP. XLV.

DE PREMI.

1 **M**Erit y Premi del Reyne dels Cels tenen aquells, qui per amor de Deu sofreixen en aquest mon persecucions, traballs, afrontas y tribulacions.

2 Amable fill, axi com las creaturas no racionals estan subjectes á sofrir traballs y passió para servir l'home, axi tots los homens estan subjectes y son obligats â sofrir traballs para servir y honrar â Deu.

3 Encara que tots los homens siàm obligats â servir y honrar á Deu en tot axó para demostrar la sua gran caritat y liberalitat, y la seua gran misericordia y piedat, promèt Deu q̃ donarà lo Reyne dels Cels per Premi á tots aquells qui para mostrarlo, alabarlo y predicarlo á los infahels

sufri-

sufrirán trabajos por su amor.

4 Los mayores trabajos y persecuciones, que se sufran para honrar a Deu, se convienen a los mayores Premios, para demostrar que no trabajar, ni sufrir persecuciones por amor de Deu no se conviene a Premio.

5 Si los hombres ricos multiplican sus riquezas multiplicando dineros y posesiones, la multiplicación de celestiales Dones consiste, fill, en multiplicar trabajos y persecuciones, que se sufran en alabar y servir lo supremo bien, que es Deu.

6 Ayá ningún hombre temporal que tenga temor de ser rico y benaventurado en los bienes y deleites de aqueste mundo? Y que es aquel que teme de multiplicar su gloria por sufrimientos de trabajos agradables a aquel que todos merecimientos premia a mayor benaventuranza.

Los

7 Los traballs, qualsevolts fían, tenen fi en aquest mon, pero los Premis de la gloria son eternal; y per aixó, para alcanfar la celestial benaventurança, foren molt agradables y gustozos á los Apostols y á los Martyrs los dolors, traballs, y persecucions, á los quals la benaventurança los cridava.

8 Si tu, fill, amas esser benaventurat, no temas sufrir traballs ni mort para honrar y servir á Deu, porque el tal temor es contra la benaventurança, qui es en aquells, qui ab gran desitgs y pregarías, que feyan á Deu, anavan á alabar y honrar á son unigenit Fill nostre Señor Jesu Christ Rey de la gloria entre los seus inimichs.

9 El qui està enamorat de Deu, y inflammat de la gracia de l'Esperit Sant

Sant, no fa diferencia entre la seua terra y las terras estrañas, ni entre honra y dezonra, ni entre un home y altre, ni entre deleytes y penalidats, perque tot li es agradable, sols que puga servir á Deu.

10 Mira quants son los homens en aquest mon, qui per diners qui no son Deu, y per vana gloria qui los fa inimichs de Deu, y per felicitats temporals sofrenen molts traballs y tribulacions; y d'esta manera
 fabrás y volrás y poras so-
 frir desditxas y
 despreci-
 os
 pera alabar, honrar y
 venerar lo nom
 de Deu.

* *

†

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

PART SISENA.

DE LOS SET GOITGS DE NOS-
TRA SEÑORA S. MARIA.

CAP. XLVI.

DE LA SALVTACIO.

1 **E**L primer goitg, que tingué nostra Señora Santa Maria fōch de la Salutació que l'Angel Sant Gabriel li digué quant la saludà, dient-li qu' estava plena de la gracia de l'Esperit St, y que d'ella naxeria lo Fill de Deu para salvár tot lo mon.

2 Amable fill, pensár no podrias lo gran goitg, que la Reyna del Cel y de la terra tingué com l'Angel Sant Gabriel la saludá; perque, si lo goitg, que ta mara tendría, si todas
las

las gens t'elegissen Señor de tot a
quest mon, tu no lo podrias pensâr
ni entendre, quant menos dons po-
ràs pensar lo goitg maravellos que
nostra Señora tingué, com Deu om-
nipotent l'elegi Reyna y Señora de
tots los Angels y de tots los Sants
de la gloria y de tot lo mon.

3 Sens tota comparaciõ tingué
major goitg la Verja Maria; com en-
tengué que sō fill seria lo Fill de Deu
que si fos estat Señor de Cel y ter-
ra y de tot quant es, y no Fill de Deu;
perque major nobleza es esser Deu
qu'esser Señor de tot lo Mon.

4 El goitg, que tingué nostra Se-
ñora convengué esser gran, segons la
grâdeza de l'honra que Deu li va fer
y segons la grandeza d'el profit que
se seguia â el genero humâ de la Cõ-
cepció d'el Fill de Deu: de hont,

com axo sia axi dons el goitg de nostra Señora es inestimable.

5 Si fos un foch qui omplis tot lo Mon, de necessitat se seguiria que tu fosses dins aquell foch, perque, si noy eras, no serias en lo mon: dehont si el goitg que nostra Señora tingué es major que tot aquest mon, de necessitat se seguex que la nobleza de nostra Señora, y la seua alegria y la seua gloria y la seua honra, sia major que tot lo mon.

6 Tant fone gran lo merevellós goitg de nostra Señora Santa Maria, que tots los homens per molt que perdan, y per moltes que fien las tribulacions que tenen, y per molta que sia la pena que pateixen, tots ne poden esser aconfolats y alegrats y beneficiats.

7 Lo Sol no pot tant illuminar,

ni lo foch escalfar, com per la concepció d'el Fill de Deu en nostra Señora los Sants de la gloria se poden alegrar; ni tot lo que fan las creaturas en aquest mon es tant com es el goitg, que te nostra Señora recordant entenent, y amant, que Deu vulla esser un ab son Fill. Y com axo sia axi, sapias pues (fill) alegrarte en aquest tan gran, y admirable goitg de nostra Señora Santa Maria, perque fias agradable â ella y a Deu.

CAP. XLVII.

*DE LA NATIVITAT DE IESV-
Christ.*

Quant lo fill de nostra Señora Santa Maria nasqué, nasqué fill, qui es vertader Deu y vertader Home; y nasqué de nostra Señora fill, qui quant á la naturaleza divina,

es infinida Bondat, Grandeza, Eternidat, infinit Poder, Sabiduria y Amor, y totas las damés virtuts qui se convenen à Deu; y quant à la naturaleza humana, nasqué fill de nostra Señora, qui fonch y es home millór que tots los altres homens y dònas y que totas las creaturas.

2 Amable fill, com aquest Fill tant gloriós y tant honorable nasqué de nostra Señora, à las horas aquesta Reyna del Cel se alegrà tant, que cor d'home no pot pensar, ni enteniment d'Angel entendre una tan gran alegria.

3 Axi com nostra Señora es mes propinqua en naturaleza à son fill que totas las damés creaturas, axi se convé de necessitat que ella se alegràs en la nativitat de son fill mes de lo que tots los homens y Angels poden

entendrer. Y, si axò no fos axi, se seguiria que major seria en los Angels y en los homens la possibilitât d'entendrer qu'en nostra Señora y son fill la conjunció y participació de goitg y alegria; lo qual es imposible.

4 Goitg y Señorío de tot lo mō no se convenen, ni se concordan tant fortament com goitg y parir Deu y Salvador del mon; y axi, si tu, fill, vols pensar lo gran goitg, que nostra Señora tingué en la nativitat de son fill Jesv-Christ, pensa quant gran goitg deurias tenir, si poguesses crear un mon tan gran y tant bell com es aquest mon.

5 Tant es gran cosa y maravelloza lo goitg, que nostra Señora tingué de son fill, quant los seus ulls corporals lo vèren home nat ab tot son feñy y ab tot son poder, y los ulls de la

seua anima lo veren Deu del Cel y de la terra y de tot quant es, qu'aquell goitg deuría effer anomenat per altre nom qui significas major goitg y alegria que tot lo goitg y alegria, que pot effer en aquest mon.

6 Te aparex (fill) que una Señora dega tenir goitg, quant te un fill qui ha d'effer Rey? y en tot axó no te perfet goitg fins que lo veu Rey. Pero la Reyna del Cel Maria Santissima, luego que ague parit son fill, lo va veurer Rey de Cel y terra y de tot quant es.

7 Quant la dolça Reyna nostra Señora hague parit son bell fill, y lo tingué en sos braços y los seus ulls misericordiosos lo miraren, y son glorios fill ab sos ulls piadosos la mirá â ella, y la naturaleza Divina se manifestà â la intelligencia de nostra

Señora, aquell goitg y alegria, y aquell pler, qui fonch en ella, no pot effer entés en aquest mon, ni en l'altre per ninguna creatura, finò tant solament per nostra Señora y per son fill, qui es home y Deu.

CAP. XLVIII.

*DE L'ADORACIÓ DE LOS
Reys.*

TAnt gran fonch la festa y la fantedat de la Nativitat d'el Fill de Deu, que lo tretzè dia que fong nat, y nostra Señora lo tenia en la seua falda, per virtut d'aquest preciós fill feu vingueren de terras molt remotas tres Reys para adorarlo.

2 Aquests tres Reys eran guiats per una estrella molt resplendent y luminosa, qui los anáva devant guiantlos fins que foren devant lo fill de Deu.

3 Com los tres Reys veren nostra Señora Santa Maria, que tenia en sos brassos lo fill de Deu fill seu nostre Señor Jesu Christ, á las horas devallaren de los seus cavalls, y oferiren â lo fill de Deu y de nostra Señora or, encèns, y mirra, para significar qu'ell era Deu y home, y que moriria para el genero humá.

4 Amable fill, com nostra Señora va veurer venir los tres Reys, y la estrella qui los guiâva, y va veurer los donatius que oferian â son glorios fill â las horas tingué tant gran goi Señ com era lo Señorío, que l'estrellar los donatius significavan de son fill.

5 Pensa fill, quant gran goitg es significat en effer Señor de las estrellas, lo qual fonch figurat per l'estrella; y pensa fill, quant gran goitg deu

tenir una mara de son fill, qui per
enfens es demostrat esser Señor del
cel, y per or esser Señor de la terra,
y per mirra esser home Señor de la
mort y del dimoni, per lo qual era
perdùt lo genero humà.

6 Com los tres Reys agueren
oferit lo present â el fill de nostra Se-
ñora, y li agueren feta aquella reve-
rencia, que creatura convé fer á son
Creador, á las horas se adormiren, y
estánt adormits l'Angel Sant Gabriel
vinguè á ells, y los diguè que no pas-
fassen per el Rey Herodes, qui volia
matar à Jesu-Christ, y qui est pues
matà los miñons innocents: Ys quant
nostra Señora entenguè que son fill
fench aliberat d'el poder d'Herodes
per ministeri de l'Angel, á las horas
tinguè goitg molt gran per la libera-
ciò de son amable fill y Deu.

CAP. XLIX.

DE LA RESURRECCIÓ DE IESV
Christ.

1 **F**ill, paraque millor pugas enten-
drer lo gran goitg, que nostra
Señora tingué de son fill, quant fenc
refuscitat, y li aparagué â ella y á los
sagrats Apostols, te vull contar lo
traball, dolor y passió qu'ella tin-
gué, quant va veurer son amát fill
pendrer, lligar, açotar y morir en la
Creu.

2 Aquella nit, que los judios
prengueren y lligaren lo fill de nos-
tra Señora Santa Maria, y lo sen a-
portaren molt afrontozament, esta-
va ella allí present, y seguia á son fill
del modo que poria, y per causa de
la multitud de las gentes y de la gran
pressa en que anavan, no era nostra
Señora honrada ab aquella honra que
à ella

à ella pertènia, ans be li donavan em-
pentas y la despreciavan los Iudios.

3 Com nostra Señora Santa Ma-
ria veyà son fill de spullàr, lligàr y af-
fotar tant cruelment, que aquella
preciosa carn y fanch, que havia pre-
za d'ella, era rompuda y destruhida,
à las horas, si tenguè gran dolor, be
ho pots pensar, y noyhà qui ho pogu-
ès be esplicar.

4 Si tu, qui ets criat y subdit del
glorios fill de nostra Señora y obli-
gat á obeir los seus manaments, fos-
ses devant ta mara turmentat y mort
sens culpa, pensàr pots, fill, que ta
mara hauria gran pena y dolor y gran
pietat de tu; y axi, si ta mara, qui
pot errar, tendria molt gran dolor
de la teua passió; dóns, quant mes
la Verja Maria, qui no pot errar, tin-
guè grã dolor de la passió de son Fill?

5 Penſa (fill) lo dolor que ta mara tendria, ſi los homens per las mans y peus te fixſaſſen claus pene- trants, y te enclavaſſen en algun lle- ñam, y tu miraſſes ta mara ab pie- doſos aſpecte en ſamblanſa que li demanaſſes ajuda, y ella no te po- guès ajudar: per tals penſaments po- ras (fill) conſiderar quant gran fonc lo dolor, que noſtra Señora ſofrí en la paſſiò y mort de ſon amat Fill.

6 Y, ſi imaginas quant gran goitg tendria ta mara, ſi reſuscitavaſs, pen- ſar pots quant gran fonch en noſtra Señora el goitg, quant va veurer ſon glorios Fill reſuscitat ab cos immor- tal, incorruptible y impaſſible glori- ficat en eternal benaventurança.

7 Sens que tu, fill, penſes en la molt major excellencia y nobleza, qu'el Fill de Deu te mes que tu, y que

)

noſtra

nostra Señora te mes que ta mara; y fens que pénfes lo dolor, que tu pots imaginar d'el dolor, que ta mara tendria per la teua paísió, y mórt, no poràs penfar ni imaginar convenientment la gran pena, y dolor, que nostra Señora pati en la mort de son Fill, ni el gran goitz y alegria que tingué en la resurrecció de nostro Señor Jesu Christ fill feu y de Deu.

CAP. L.

DE L'APARICIÓ DE JESV-

Christ à la seua Mara Maria.

I Fill, Nostra Señora MARIA Santíssima estava ab los Apóstols y altres dexeables de JesuChrist en una cambra plorant y parlant de la seua paísió y mort, y mentres qu'estavan en aquestas paraulas, y nostra Señora estava en dolor y tristesa per

la mort de son fill, à las horas Jesu Christ, para alegrar y consolar la feua Mara, y aquells qui ab ella axi estavan, los aparegué refuscitat.

2 El goitg que tingué nostra Señora quant va veurer son fill gloriós devant de si, fà y viu, y ab son cos immortal glorificat, no lo podria ningun home explicár; perque, axi com el dolor, qu'ella tingué per la passió de son fill, fonsc sobre todas las meas paraulas, las quals no lo podrian dir, axi el goitg qu'ella tingué, es sobre mon enteniment, qui no lo pot entendre.

3 Fill, aquest nom *IESV-Christ* es lo matex que dir juntament *DEV y home*, y aquest nom *aparexement* es lo matex que dir *demostrament*: Dons, si algun home molt amat y desitjat, qui llarc tems ha estat en terras estra

ñas, alegre molt la seua mara quant lo veu vingút, y lo te á la seua presencia, qui porà pensar la alegria de nostra Señora Santa Maria quant va veurer lo seu amat fill refuscitat?

4 Tant gran fonch el goitg que tingué la Reyna del Cel de la aparició de sō Fill, que bāsta à alegrar tot altre goitg, y á aconsolár tota tristesa, y tot hom en ell pót esser alegrat, y per aquell goitg tot hom pot esser benaventurat.

6 Alegrát fias, fill, en l'alegria de nostra Señora y en la virtut que pots aver en la virtut, que nostra Señora tingué en lo goitg de son Fill, perquè per tal goitg seràs participat en l'agradable pler, que Iesu-Christ tingué de nostra Señora, y sempre q̃ prechs á nostra Señora recordant lo goitg, que ella tingué de l'aparició de son

de son fill refuscitát, seras ohit en las
teuas pregarias.

6 Si tu estás en guarda y en be-
nedicció de nostra Señora, si tens do-
lor ò tristeza d' alguna coza, nostra
Señora es tan alegrada en son fill
glorios, que la seua alegria y bena-
venturança basta à alegrar y confo-
lar tan fortament sos servidors, que
los fa esdevenir agradablement â la
benedicció de Deu.

CAP. LI.

*DE LA VINGVUDA DE L'ESPE-
rit Sant.*

EN l' any hayá un dia, qui se
anomena Pentecostes, alfo es
Cincogema, y en aquest die devallà
l'Esperit Sant sobre nostra Señora
Santa Maria, y sobre los Apostols, y
los illuminà de ciencias y de diversas

llenguas, y los confortâ de la gracia y benedicció de Deu.

2 En aquell die fonch tant gran goitg en nostra Señora y en los Apostols, que, per l'abundancia del gran goitg y alegria, fonch comanat que los Apostols comensassen á predicar l'Adveniment y la Passió del fill de Deu; y per la gracia y benedicció, que tingueren en aquell die, se dividiren per tot lo mon, y lo convertiren â via saludabla.

3 Axi com ferro flametjant es ascalfat en el foch tant fortament que dins y fora es tot foguetjat y ple de foch, axi nostra Señora y los Apostols el dia que l'Esperit Sant devallà sobre d'ells en forma y semblança de flamma de foch, foren tots inflammati en fervor y devoció, en caritat y en goitg.

4 Com los Apostols foren axi y inflammat de la gracia de l'Esperit Sant, â las horas anaren â predicar los Evangelis de Deu, los quals no porian ni sabian predicar fins que l'Esperit Sant davallâ sobre d'ells qui los illuminâ y los enamorâ, paraque poguessen y sabessen y volguessen predicar la Fe de Deu.

5 Per la gran devociò y per lo gran desitx que tenian los Apostols de convertir lo mon, y per la mort y passió que sofriren per amor del Fill de Deu, y per los miracles que feyan, convertian los homens â el cami de la salvació.

6 Alluñat s'es de nosaltres (fill) aquell die, en que l'Esperit Sant devallâ sobre los dexeble de Christo, y mòrta es casi del tot la devoció y caridat de predicar y convertir los

erràts infeels , y vinguda es la por de la mort en qu'eran los Apostols antes que l'Esperit Sant devallas sobre ells.

7 Exaltát s'es l'enteniment de los homens per custums y per escripturas, y buscadas s'õ per los infeels necessarias rahons y probacions para demostrar la veritat de la fe catolica; y necessari nos es que ab gran caritat y fervor treballèm á aprendrer diferents llenguas, y â tenir doctrina certa y necessaria, puis que no som dignes de fer miracles , la qual indignitat tením per falta de santedat y de fervór, y per el temor que tenim de sofrir traballs y mort per amor de nostron glorios Deu.

CAP. LII.

DE LA ASSUMCIÓ DE MARIA.

L Largament fonch dezeitjada nostra Señora Santa Maria de

fon

son fill y de los Angels y de los Sants de la gloria en lo Reyne celestial, qui à ella se convè, y gran fonch el desitx que n'avia tengút llargament nostra Señora; pero, paraque los Apostols y dexeables, qui anavan per lo mon predicant la santa fe, fossen mes devots y mes forts en sofrir traballs per Iesu-Christ per la virtud y Santedad de nostra Señora, per axo plaguè á nostro Señor Jesu-Christ, qu'ella estiguès llarc temps en aquest mon, despuès qu'ell sen puja à los Cels.

2 Dehont, com plaguè á nostro Señor Deu que nostra Señora passàs d'aquest mon a l'altre en el dia de la seua mort, à las horas se feu una processò d'el Cel fins á la terra, en la qual fonch nostro Señor Iesu-Christ, y tots los Angels, y Archangels y Sants d'el Paradis, y ab cants de dol:

for,

for, ab molt gran honra pujaren nostra Señora Santa Maria á el supremo Cel en la gloria de nostre Señor Deu.

3 Y, com nostra Señora recordà la miseria d'aquest mon, del qual era exida, y va veurer son Deu, y son fill devant de si, el qual la pujava à lo celestial Pare, y va veurer son fill Señor de tots los Sants de la gloria, y va veurer que tots honravan y alabavan à son fill, y que tots se eran juntats para honrarla á ella y alabarla: si estiria gojoza y alegre nostra Señora, no es de dir. Y, si algu ho vol considerár, be veura que tot el goitg, que tingué nostra Señora, nol pot pensar.

4 Sobre la lluna y el Sol y las estrellas fone exaltada y pujada nostra Señora: y, si tant com fone alt y excellent son pujament, tant convenguè esser l'exaltament de son goitg;

))

com son pujament y honrament sia
inestimable, qui es qui pogues dir,
ni pensar la grandeza del goitg, que
tingue la Reyna del Cel, quant se va
vcurer en la gloria!

5 En los cels heyha duas coro-
nas, qui son millors y mes noblas que
totas las altrás, qui son en tots los
Sants y Angels de la gloria. La una
es de nostre Señor Iesu-Christ, y l'al-
tre es de nostra Señora; y nostra Se-
ñora vèu son Fill coronât tant noble-
ment y vèu la seua mateixa corona
tant nobla ab que son fill la coroná;
y quant son fill la haguè coronada,
lo gotig, que tingué nostra Señora
fouc igual â la corona. Dehont, com
sia tan gran la gloria de los Sants del
Paradis, vejés quant gran seria la glo-
ria y goitg de nostra Señora.

6 Amable fill, si el dols divinal

y hu-

y humanal aspecte ab q̃ Iesus y Maria se miraren en los cels, mirant Iesus á Maria com á mara, y mirant Maria á Iesus com á fill, doná gran goitg á nostra Señora, pensár ho pots: y tambe pots pensar que jo no puch bastar á contar, ni á escriurer aquell goitg tan gran y glorios, qu'en aquella ocafio tingué la Reyna de cel y terra.

7 Dehont, com aquell goitg de nostra Señora Santa Maria Verja gloriosa sia tant gran y tant maravellòs, precte, fill, que nostra Señora sia goitg, esperança y consolació, desitx y amor de la teua anima; y sobre totas cozas en las teuas necessitats, y en las teuas oracions ten recordansa de nostra Señora Santa Maria Verja gloriosa.

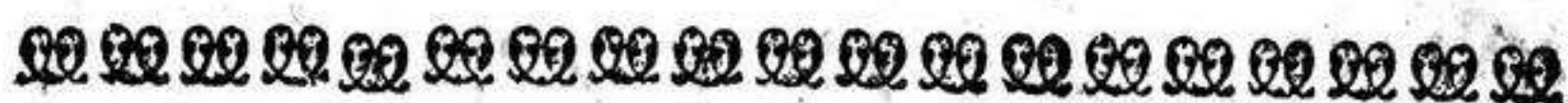
8 Fill, tant com pugas honra lo

Fill

Fill

fill de Deu y de nostra Señora, si vols honrar y alegrar nostra Señora, perque, el major honrament que l'home pot fer à nostra Señora, es que honr y ferveſca ſon glorios fill Ieſu-Chriſt fill de Deu.

PART SETENA.

DE LAS SET VIRTUTS, QVI SON
EL CAMI DE LA SALVACIÓ.

CAP. LIII.

DE LA FE.

FE catholica es creurer veras cozas invisiblas convenientes à la christiana Religió; y axi per Fe percep l'home lo qu'es veritat, sens que raho li don demonstracio per necesſitat d'aquellas cosas qu'ell creu per Fe.

2 Fill, axi com la llum d'aquest mon illumina tots los ulls corporals para veurer las cosas corporals, axi per la llum de la gloria se veuhen las cosas que nosaltres creim del celestial Deu de la gloria, y de las sevas obras.

3 Perque el llum de l'entenimēt no bastaria á entendre tot lo que á los homens es necessari creurer de Deu y de las sevas obras, per axò illumina Deu ab llum de gracia las animas de los homens á creurer las cosas qui son invisiblas.

4 Amable fill, per llum de Fè s'exalta l'enteniment á entendre, perque, axi com la llum va devant para demostrar los camins, axi la Fe va devant l'enteniment paraque tenga subtilitat en entendre; y axi, si tu vols tenir subtil enteniment, no

fias incredul, fino creu, perqu'el teu enteniment puga pujar tan alt, qu'en- tenga axò que la Fe ilumina.

5 Axi com l'home guaña merit per amar Deu y son porhisme, y per tenir justicia de si mateix y d'altri, ò per fer bonas obras; axi Deu ha donada la Fe â l'home paraque guañy merit per creurer las cozas que no enten. Perque axi com tu deus esser agrahit â l'home, qui te empresta cozas de valor sens fianças, ni peño- ras y sens escriptura ó debitori, si- no que se fia en la teua paraula; axi, si tu creus de Deu y de las seuas o- bras lo que Deu te diu per la Fe, tu te fias en la paraula de Deu, y Deu te fera agrahit, per lo qual tendràs mèrit, y per lo mèrit tendràs gloria: dehòt, pera tenir ocaïo y raho de do- nar gloria á los homens, los ha do-

nat Deu la Fe, ab que cregan y se fi-
en en la seua divina paraula.

6 Fill, los juhheus, los moros,
los heretjes, y los idolatras no te-
nen Fè, ni la volen tenir; y axi en-
tre tots no tenen tant de llum para
entendrer Deu, y las seuas obras,
com tès tu tot sol, si creus en los ar-
ticles de la Santa Fè Romana, de los
quals ja havem parlat en la primera
part d'aquest llibre. Dehont, com
per falta de Fé sian perduts, y per fé
podrian tenir salvatio; recorda y en-
ten quant amabla es la Fé, y quant
gran Do dona Deu à aquell, á qui
dona Fé; y axi, com la Fè sia tan
estimabla, la Fe que Deu t' ha do-
nada estimala, y per ningunas cozas
la tregas de ton cor.

7 Donadas ha Deu á l'home
duas mans, paraque una ajút á l'al-

tra, y donadas ha Deu à l'home duas llums, lum de Fe, y lum d'enteniment; y axí, si tu, fill, no pots tenir la lum d'enteniment, ajas la lum de la Fe, y creu axó que no pots entendre.

8 Aquesta lum de Fe es molt necessaria à los llauradors, y à los mestrals, y á los altres homens, qui no tenen exaltat enteniment: y per aquesta lum se ajudan contra los errors, y tentacions, y contra los dimonis, qui volen à l'home fer descruer-lo que son enteniment no pot entendre.

9 La Fe, fill, sobre puja l'enteniment en aquest mon, perque mes pot l'home amar Deu per Fe, que conxer-lo per enteniment: y la Fe veu Deu sens medi de creaturas, y l'enteniment no pot pujar á Deu sens medi

medi d'altras tras cozas qui li fassen demonstracio: y la Fe conserva â l'enteniment lo que l'enteniment ha antès en altre tems, y no ho entén de present: y per causa de la Fe enté l'home en l'altre mon, lo que en aquest no pot entendre: y axi com la veritat no pot effer venfuda per ninguna altra coza, axi la Fe qui va acompanyada ab amor y bonas obras no pot effer venfuda per ninguna coza en aquest mon.

10 Los mals Christians, qui renegan y descreuhen de Deu, com se fan judios, ò moros, no donarian el cap per ninguns diners, y per ira, ó per por de mort, ò para fer richs llàçan la Fe de la seua anima, la qual román en tenebras, y sens Fe no pot veurer à Deu.

CAP. LIV.

DE L'ESPERANSA.

E Sperança es axó en que està la nostra salvacio, laqual Esperança ha Deu donada à l'home paraque, per fer bonas obras, tenga confiança en la justicia de Deu; y, si fa pecats, tenga contricio d'ells, y tenga confiança en la misericordia de Deu.

2 Amable fill, tenint l'Esperança per la justicia, y misericordia de Deu, temen los homens faltar; perque si per esperar en la justicia, y misericordia de Deu tenen los homens Esperança d'alcançar la gloria fent bonas obras, y penedintse de sos pecats; fent malas obras, y no penedintse de sos pecats, son contraris à la justicia, y misericordia de Deu, per la qual contrariedad son dignes

de anàr à el foc infernal perdurable.

3 Perque tu en aquest mon ets fill meu, y de ta mara, després de la mia mort, y la de ta mara esperas possehir los nostros bens temporals: dehont, si tu tens Esperança de possehir la celestial gloria, creurer te convè que sias fill del Pare celestíal, y espiritual Deu de la gloria; y tambe te convè que temas la seua ira, y que obeyhescas los seus manamènts, y li estigas subjecte, y obedient; perque per contrarias obras no te convé haver Esperança de possehir los celestials bens.

4 Gran injuria ferias, fill, á la justicia de Deu, si feyas bonas obras, y te desesperasses de Deu; y gran injuria ferias á la misericordia de Deu, si per pecats que fesses te desesperasses de la Misericordia de

Deu. De hont com Esperança per fer be te sia raho d'esperar be, y Esperança te fassa esperar lo perdó de tots tos pecats, dons vejas quant bona cosa es Esperança.

5 Deu ha ordenát que para sustentat lo cos l'home meng y bega, y ha ordenát Esperansa, ab la qual l'home espér en Deu, y se confiy en Deu mes qu'en si mateix, ni en ninguna altra coza; perqu'axi com per raho de las viandas es sustentát lo cos, axi per raho de l'Esperança en lo poder de Deu, ajúda y perdona Deu à los homens en sos traballs y necessitats, y en las otras cozas, en que nigu los pot ajudar, finó Deu.

6 Molts homens menjarian y no menjan, perque no tenen que menjar; y molts homens malalts curarian y viurien, si tenian lo de que necessi-

(N

tan;

tan; y axi puys que tot hom pot tenir Esperança, si algu va á el foc per durable per falta d'Esperança, no es culpa de l'Esperança, ni de Deu, qui permet que tot hom pugua pendrer d'Esperança tant com n'ha menester.

7 Fill, si tu obligas l'home, en que confias fortament, perque tens en ell Esperança que t'ajúd, quant mes obligarás a Deu, si en ell confias; perque, si l'home per l'Esperança no obligàs mes fortament a Deu qu'à altres homens se seguiria que Deu no tendria major Iusticia, Poder, Sabiduria, Caritat, y Misericordia, que los homens; y, si nou tenia mes, no seria Deu,

8 Recorda fill, l'Incarnació, y la Passió de nostre Señor Deu Jesu Christ; y entén en quant gran deute

te han

te han pozat de tenir Esperança; per que si Deu per tu sens que lo pregafes, ni ho merefqueses, se es encarnat y ha patit mort; dons quanta Esperança deus tu tenir en la justícia, y misericordia, en la potestat, sabiduria, y caritat de Deu, pregant y hobehint á Deu?

CAP. LV.

DE LA CARITAT.

1 **C**aritat es amar a Deu y el pro
hisme la qual Caritat alivia
los graves traballs y perills qui venē
per amor, y enfortex y multiplica no-
bleza en l'animo contra los inimichs
del valor, y de l'amor.

2 Amable fill, la Caritat dóna
pler dels bens y dels ma's, que l'ho-
me sofrex per amor, y la Caritat exal-
ta la voluntat á voler grans cosas y al-
tas, y la Caritat unex l'home á Deu y

)(N 2.

fa

fa que Deu don grans y nobles Dons, y que perdón grans culpas y grans deutes; y la Caritat fa que l'home s'aconsol de grans dañys y fa los homens richs d'animo.

3 No te podria dir, fill, la nobleza, qu'es en la Caritat, y per axo t'aconseill que tengas Caritat en ton cor, paraque tengas Deu, el qual no entra en el cor de l'home qui no te Caritat; y quant mes Caritat tendrás en ton cor, tant mes tendrás Deu; y com tu pugas tenir tãta Caritat com vullas, si molt vols tenir Deu en ton cor, ajas molta Caritat en t'anima.

4 Fill, aquest mon es el lloch en que l'home pot ajustar y multiplicar Caritat y amor; y quant mes tendras de Caritat, y amor en aquest mon, tant mes tendras de gloria en l'altre mon: y fabs perque: perque

per major Caritat ets mes amat de Deu que per menor; y la voluntat y Caritat de Deu tè costum de donar major gloria â aquells que mes ama, y qui mes l'han amat en aquest mon.

5 Vertadera Caritat es, fill, amar a Deu perqu'es bo; y fals amor es, y no Caritat, amar l'home a Deu mes, perque li don el Paradis y aquests bens temporals, que per la seua Bondat; y fals amor es amar qualsevol coza sens respecte â Deu: dehòt com axo sia axi, dons antes que tu ams alguna coza, ama â Deu, y baix de l'amor, que tens â Deu, âma las altràs cozas, y no vullas sobre l'amor, que tens â Deu, amar ningunas cozas.

6 En tot lo qu'amarâs tengas intenció d'amar a Deu, perque, si axó no fas, en ninguna coza, que ams, tendras Caritat, y, si no tens Caritat,

seràs

feras dezamat de Deu; y tots aquells, qui son dezamats de Deu, son en la seua ira, la qual los turmentará en el foch perdurable.

7 Dehont, com tu pugas tenir Caritat (amable fill) no vullas effer en l'ira de Deu; y si vols tenir Caritat, ama lo que Deu vol, y no tengas impaciencia en ninguna coza volguda per el voler de Deu.

8 Ama, fill, tots los qui aman a Deu, y qui son amats de Deu, y dezama tot lo qu'es dezamat de Deu, y tots aquells qui dezaman a Dau: y antes que ams ò dezams alguna coza, pensa si aquella coza es amada o dezamada de Deu, y d'aquells que Deu ama, y qui aman a Deu.

9 Molts homens per por que tenen de mals corporals, ò de restitucions, ò d'altras cozas, no gozan amar

A Deu: dons ama Deu perque fias amat d'ell, y perqu'el qui es amat de Deu ningun dañy reb; y noy ha riquesas ni felicitats qui se pugan acōparar ab la benaventurança, qui es en los homens qui son amats de Deu.

10 Fill, la Caritat, si la fabs haver, tendrá ton cor alegre totas las vegadas qu'ohiràs parlar d'amor y de lo qu'amaras, y totas las vegadas, que veuras lo qu'amaras, tendras alegria y pler. Y la Caritat t'aliberará d'ira y tristor y dezaesperació, qui son cazas qui donan à l'home gran treball y gran passió.

11 Fill, axi com, si no tens ulls, ningunas cozas poras veurer, axi, si no tens Caritat, no podras tenir ninguna virtut, ni ningun pler agradable.

12 Fill, com mes amaràs mes poràs entendre, y com mes entendras

major amor tendras: dehont si tu vols molt amar, deus voler molt entendre y si no vols molt entendre, tu no vols molt amar; y, si no vols molt amar y entendre, tu significas que vullas no amar, ni entendre.

13 Recorda pues, si donarias per ningunas cozas la teua voluntat que no volgues res, y lo teu enteniment que no entengues res: y si lo teu enteniment y la teua voluntat donasses per alguna coza, dons tu per alguna cosa donarias tu mateix, y voldrias mes aquella coza qu'esser en esser ó qu'esser alguna coza; y, si res no fosses, quinas cozas podrias tenir ni possehir?

14 Molts homens son, qui tenen vestit, y no sen saben vestir, y molts son qui tenen cavall y no sen saben valer, y molts homens son qui tenen

trezor y no sen saben servir. Pensar pots pues, si tens voluntat y no sabs amar, que pitjor ets que tots los demunt dits.

15 Pensar pots, fill, quant molt pert la voluntat de l'home, qui tot tems desitjarà y nunca tendrà lo que desitjarà, y sempre tendrà lo que no volrà; y podria tenir tot tems lo que desitjarà. Y pensa, fill, quant gran passio donarà l'enteniment a la voluntat, com entendrà qu'ella volrà tots tems lo que no tendrà, y tendrà lo que dezamarà, y que ha perdut a Deu que sempre volrà y may lo tendrà?

16 Sapias Fill, que aquest tal enteniment turmentarà la voluntat de los condemnats, perqu'en aquest mō no haurà tingut amor a nostre Señor Deu.

DE LA JUSTICIA.

1 **J**usticia, fill, es donar à cade u
lo qu'es son dret, o lo que li to-
ca: Dehont, com Deu t'aja donat
tant, y espers tant la misericordia de
Deu, justa cosa es que tu no lles
à Deu tu matex, ni los bens que t'
ha donats paraque lo serveas ab
ells: y, si tu no serveis á Deu ab tot lo
que tens, tu llevas á Deu lo qu'es seu.

2 Tot Poder, tota Sabiduria, y
tota Justicia es en Deu, y la seua Vo-
luntat vol Justicia y avorrex injuria:
y per axó (fill) es molt temibla la
Justicia de Deu, perque per Justicia,
ni per injuria nos pot l'home defen-
sar d'el Poder de Deu, ni pot amas-
gar á la Sabiduria de Deu las faltas,
qu'ha fetas contra la Justicia, ni pot
l'home ab injuria mitigar, ni re-

frenar la sentència de Deu.

3 Deu es amable, perquè es bo, y si tu amas Deu, amar te convé la seua Justícia, y, si tu dezamas la justícia de Deu, tu dezamas Deu, qui es la seua Justícia mateixa, y ets dezamat de Deu y de tots los Sants de la gloria y de tots los condemnats de l'infern. Dehont, com axo sia axi, dons si tu amas la justícia de Deu, no dezams lo que la Justícia de Deu fa de tu mateix perquè tu ets seu, ni dezams lo que ella fa dels bens que t'ha encomanats, perquè primer foren seus que teus.

4 Si la justícia de Deu castiga lo teu cos, y te castiga á tu en los teus bens, y tu l'amas, major amor tens que si amas la justícia de Deu perquè castiga ton inimic en sa persona, ò en sos bens: y, quant mes amas

Deu

Deu en sa justicia, mes amas la misericordia, qui es en Deu; y quant mes amas la misericordia de Deu, tant mes te perdona Deu las teuas culpas y los teus defectes.

5 Ha fill ! quant profitos es amar en aquest mon la justicia de Deu; perque , si los condemnats , qui en l'altre mon estiran tot temps en foc perdurable, porian amár solament una hora la justicia de Deu, per tot temps tendrian gloria ; pero , perque no son en lloch en que pogan amár la justicia de Deu, tendran pena qui no tendrá fi. Y com aquest mon sia lloch ahont tu pots amar la justicia de Deu, à mala (fill) de tota la teua anima tant com pugas.

6 Temibla es la justicia de Deu, com sia axi, que la seua mizericordia no perdonà tots los peccadors, per-
que

que, si à tots perdonas, seria major que la Iusticia, qui no condemnaria algu: dehont, si tu no tems la Iusticia de Deu, seràs d'aquells, à qui la mizericordia no perdona; y si vols esser d'aquells à qui ella perdona, tem la Iusticia de Deu.

7 Si tu amas la Iusticia de Deu, quant ella te donarà alguna passio, tu la benchirás en ras paraulas y en tos pensaments; y la Iusticia de Deu te benchirà en la celestial gloria, qui tot tems durará.

8 Si tu, fill, beneheis Deu en sa Iusticia quant justament te fa algun be, perque lo maleheys quant justament te fa algun mal? Sabs en quin temps maleheys Deu en sa Iusticia? quant tens ira, ó impaciencia contra lo que fa la divina Iusticia.

9 Iusticia y ciencia se concordan

)(

y qui

y qui judica sens ciencia es com un home cego, qui va per tenebras; y axi, si tu vols obrar justament tempera ton voler entre recordansa, y intelligencia, perque per demasiat voler se perturba l'enteniment, per la qual perturbacio vé la ignorancia, qui se desconvè ab Iusticia.

10 Sabs fill, perqu'es donat Iutje á aquells qui pledetjan? perqu'el Iutje en lo que ha de judicar pot tenir mes temperada la voluntat entre recordar y entendre, que los homens qui pledetjan, perque cade ú vol aver tot lo que demana, o lo que preten, per lo qual la seua volútat corromp l'enteniment. Y axi, si tu ets jutje, guardet de corróprer ton enteniment prenint donatius: y si vols esfer judicat justament, no corrompas à el jutje son enteniment per donatius

)(

ni

ni per pregarias, y encomana la teua
causa á la Iusticia, porque la Iusticia
te recomã á la mizericordia de Deu.

CAP. LVII.

DE LA PRVDENCIA.

Prudencia es obra virtuoza de
la voluntat, qui ama lo bo y
dezama lo mal; y es obra de l'intel-
ligencia, qui sab distinguir entre mal
y be; y per la tal virtut tenen (fill)
los homens certeza y manera de fer
bonas obras y dexar las malas.

2 Prudencia es elegir major be
y menor mal, y Prudencia es concor-
dar lo tems y lloc, la quantitat y qua-
lidat; y Prudencia es dissimular para
obferuar secrets, y es recullir quant
los altres escampan, y escampar quãt
los altres no tenen que donár; y Pru-
dencia es tenir en aquest món y en lo
altre; y imprudencia es lo contrari à
las cosas sobreditas.

Amable

3 Amable fill, ten Prudencia, paraque no fias engañat, ni engañys a los altres; perqu'engañar, ò effer engañat no convé ab Prudencia. En tot axó effer engañat y Prudencia se convenen, com si méscia paciencia, y perdo.

4 Prudencia esta entre sabiduria y ciencia, porque per la sabiduria es amadora de be, y avorridora de mal, y per la ciencia conex lo be, y lo mal: y axi la Prudencia unex la sabiduria y la ciencia, y la sabiduria y ciencia cõponē la Prudēcia y axi la Prudēcia no es fens la sabiduria y ciēcia.

5 Sabs me dir, fill, qual es major be, effer amat de Deu, o effer Señor de diners, Castells, Vilas, Ciutats, y Reynes? Si sabs respondrer, y amas la respotá, tens ciencia ab Prudencia; y, si sabs respondrer, y contra la

resposta, amas mes esser Señor de diners, Castells, Vilas, Ciutats, y Reyes, qu'esser amich, y amat de Deu, tens ciencia sens Prudencia. Y fabs perque? perque concórdas lo contrari de sabiduria ab la ciencia, lo qual es contra prudencia y sabiduria. Y, si axò no fos axi, se seguiria que diners, Castells y las otras cosas temporals valdrian mes que Deu.

6 L'home furiós ab la seua ira perseguex en lo favi la sabiduria, qui concorda ab la pau; y axi, si l'home furiós ab la seua ira te treu de la pau, y te fa semblant â si matex; ahont es la teua Prudencia, qui defensa lo favi pacient ab Fortaleza d'animo contra ira, y impaciencia, quis convenen ab pertubacio de voluntat, y obsegada intelligencia?

7 Cautela, y industria se conve-

nen ab Prudencia en la mercaduria,
y en los altres Arts mecanichs, ab
tal, qu'en ells noy aja falsedat, ni en-
gañy, qui son contraris à Prudencia;
y axi, si tu [fill] ets amador de Pru-
dencia, ten sabiduria, y Ciencia,
per la qual vullas, y sapias concor-
dar Prudencia, cautéla, y industria,
sens falsedat, y engañy.

8 Saber engañar, y avorrir l'en-
gañy, es amar la caridat, y justicia,
y es tenir Prudencia, la qual sab a-
vorrir lo qu' es mal, y amar lo qu' es
bo: dehont; si lo Sabatèr, y lo Mer-
cader ab la pell morta saben tenir
Prudencia en guañar temporals ri-
quezas, sapias tu, fill, ab la pell viva
guañar la celettial vida fent virtut
de la mort, qui ve de necessitat: y
axò sabràs fer, si vols morir per do-
nar gloria, y alabança á ton Señor
Deu.

CAP. LVIII.

DE LA FORTALEZA.

Fortaleza es forsa d'animo; qui fortifica los poders espirituals de l'anima: y Fortaleza es confortacio de l'anima, per la qual s'aviva la forsa corporal, y es nobleza, y seguretat d'animo.

2 Amable fill, si vols esser fort, y vencer la batalla de la carn, del Mon, y del diable, ten Fortaleza en ton cor; perqu'ella es tan nobla virtut, que totas las batallas vens, y apodera, y en ninguna coza, qui sia vensuda, y superada, es Fortaleza,

3 L'anima ab la seua virtut enfortéx la forsa corporal, y ab los objectes que pren enfortéx las seuas potencias; perque, quant ella recorda, enten, y ama Deu, à las horas

es forta contra pecats, y mals pen-
saments.

4 Com l'anima recorda, enten,
y ama la Bondat, Grandesa, Eterni-
dat, Poder, Sabiduria, y Amor, y las
damés virtuts de Deu, á las horas
per los objectes, que pren de Deu
se fortifica tant la seua memoria, lo
seu enteniment, y la seua voluntat,
que mals pensaments no tenen poder
contra la nobleza, y Fortaleza d'el seu
animo.

5 Sabs Fill, qual cosa es l'ob-
jecte de l'Anima? la representacio
feta d'alguna coza á la seua memo-
ria, enteniment, y voluntat. Dehont,
axí com lo color es objecte dels ulls
corporals, com ells lo veuen; y axí
com lo sabór es objecte del gust, y
l'olor es objecte de l'olfato, y la veu
de l'ohido, y las cosas palpables del

tacto; y totas aquestas cosas son corporals, axí l'Anima te espirituals objectes, los quals pren recordant, entenent, y amant, ò avorrint.

6 Fill, axí com el color blau, y vert fortifica la vista corporal, y el color vermell fortifica l'animo de l'home, axí recordár, entendre, y amár Deu, y lo seu poder, y las sevas virtuts, y recordár, entendre, y amár la Fe, Esperança Caritat, Justicia, Prudencia, Templansa, y las demás virtuts qui convenen á l'home, fortifican los poderes de l'Anima, per el qual fortificament la nobleza de l'animo está en son vigor.

7 Be' sabs tu, fill, que unas viandas donan major forsa á el cos qu'altras; y per assò pots saber que l'Anima per recordar, entender, y amár mes unas cosas qu'altras, pot
esser

esser mes forta contra pecats, y vicijs, que per recordar, entendre, y amar altrás cosas. Perqu'axí com los mes nobles manjars donan á lo cos major confort, axi las mes noblas recordacions, intelligencias y volers donan á l'anima major forsa.

8 Sabs fill, don ve la nobleza y Fortaleza del recordar, entendre, y amar? de molt recordar entendre y amar cosas noblas y de gran forsa: dehont, si tu vols tenir nobleza y Fortaleza d'animo, sapias molt recordar entendre y amar cosas noblas y de gran forsa.

9 Amable fill, si ets flac per por de la mort, pensa que has de morir: y si algun deleyte vá te vol subjectar, pensa que del tot es no res: y si per treball te cánfas de servir á Deu, imagina los traballs infernals: y si per

pobresa t'inclinas á algun pecat, de fitja tenir pobresa d'esperit, la qual es riqueza d'animo: y si, la bella fizonomia d'alguna dona te vol inclinár á luxuria, pensa y imagina la lletjeza y bruteza, qui furt de l'home y de la dona. Y, si tu tens tals pensaments y imaginacions, tu seras fort contra los vicis, qui dezagradan á Deu.

CAP. LIX.

DE LA TEMPERANCIA.

Temperancia es refrenada voluntat, que esta entre dos extrems en quãtitat, esto es entre massa molt, y massa poc, qui son dos extrems viciozos: y axi si tu, fill, vols tenir Temperancia, te conve aumentar lo menor extrem y aminvar lo major, y pujar tant lo menor, y abaxar tant lo major, fins que tallas igual

dar,

dat en la qual eita la virtut.

2 Molt recordar y entendre fan temperada la voluntat; y molt recordár y voler, y poch entendre, mortifican l'enteniment, y exaltan la fe y la creença; y axi, si vols per temperada voluntat entendre, fe igual la voluntat amant á lo recordar y entendre.

3 Fill, antes d'affaciarte de menjar, y beurer, ama la Temperancia, perqu'amarla, quant ja estàs affaciat no es tant convenient com amarla quant tens apetit de menjar y beurer; perque millor es amar la Temperancia quant l'home pot uzar d'ella menjant y bevent temperadament, qu'amarla quant no pot uzar d'ella, perque ja no te gana de menjar ni de beurer; ni á las horas pot la Temperancia demonstrar la seua virtut.

4 Major pler dona la Temperancia á l'anima qu'el menjar y beurer á el cos; y los homens, qui tenen Téperancia estan mes fans y mes forts, y viuhén mes, y son mes richs, que los qui s'afartan menjant, y bevent demesiadament; y axi, si tu, fill, sabs fer comparacio entre bo y millor, y entre mal y pitjor, molt culpable seras, sino tens Temperancia.

5 Per menjar y beurer sola ment tendras pler en el tems que menjaràs y beuras, y per menjar y beurer demaziadament tendras treball y passio despues d'haver menjat y begut molt mes llarc tems; y, per aquest treball, y passió, tēdras malaltia, per la qual seras ocasionat à mort: y, si tens Téperancia, menjant y bevent tendras pler, y tambe despues d'aver mējat y begut

6 Amable fill, los homens pobres

bres no tenen tan gran passio per poc menjar, com los richs per massa menjar; ni los pobres poden tenir tan gran mèrit per la Téperancia, com los richs: dehont, com axò sia axi, no vullas effer ric para que pugas mējar molt, ni vullas effer pobre para tenir Temperancia.

7 Axi com lo teu cos demana Temperancia, para que no lo enflaqueïscas per massa poc menjar, y para que no lo destrueïscas per manjar demaziadament, axi las teuas riquezas, y la teua qualitat y la teua edat, demana Temperancia en ton vestir, en ton parlar, en ton dormir, en ton gastar, y en totas las otras cosas, qui te son necessarias para alabar, honrar y servir à nostro Señor Deu.

CAP. LX.

DE LA SALVACIÓ.

Salvació es, fill, benaventurança

ça de los Sants elegits á la gloria de Deu, la qual no tendra fi: y lo cami d'aquesta Salvacio son en aquest mon las virtuts sobreditas, qui son llum y guia para passar santament aquesta vida mortal, y anar despues á la benaventurança.

7 Gran coza y nobla son, fill, las set virtuts demunt ditas, pero major coza es sens comparacio la Salvacio; y fahs perque? perque las set virtuts consistexen en coza creada, y la Salvacio consisteix en Deu, qui es cosa increada, el qual Deu es la Salvacio de los Sants, en quant en ell son los salvats benaventurats y glorificats. Dehont com axó sia axi, dons no son bastans las virtuts creadas para la Salvacio, sino qu'es menester virtut increada.

3 Ningun home per molt be que fassa,

fassa , mereix la Salvació , sino que Deu la dona á aquells qui tenen virtut y santedat contra vicis y pecats: y aquells, qui per sa propria virtut pensan esser dignes de la Salvació , son menos dignes d'ella que los pecadors qui per las seuas culpas pensan esser dignes de la condemnació .

4 Tant es, fill, alta coza y nobla la Salvació, qu'el Fill de Deu vingué á esser home y nasque en quant home y sofri graves traballs y angustioza mort , para donar á los homens Salvació: dehont, com nostre Señor Deu Jesu-Christ tingué tant que fer y tant que sofrir para donar á los homens la Salvació , qui es qui, per virtuts que tenga, la puga alcançar?

5 Ha fill ! molts homens venen á condemnació, qui pensan venir á Salvació; y sabs perque? perque compa-

ran las sevas obras à las obras de Deu, qui son majors que tot lo que l'home pot fer para Deu; y mes dóna Deu á una sola anima, quant li dóna la Salvació, que tot lo que poden dar á Deu totas las creaturas.

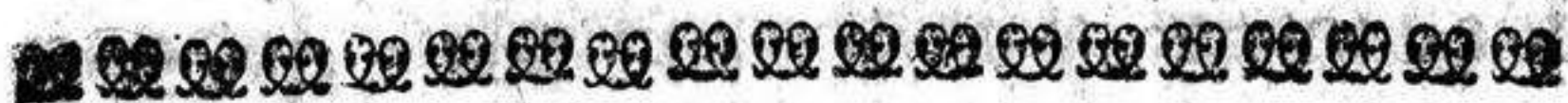
6 Hypocrezia y Salvació son mes contrarias en aquells, qui pensan per las sevas obras merexer Salvació, que en los pecadors qui per los seus pecats se tenen per indignes de Salvació: y axò es, porque las obras que l'home fa pensant que per ellas se salvará, li son ocasió de condemnació, y l'indignitat, que lo pecador conex en si mateix; li es occasio d'alcançar la misericordia de Deu.

7 Amable fill, major es la voluntat de Deu que la teua; y per axò cõvè que Deu am mes la teua Salvació que tu mateix; y axi la voluntat de

Deu se convè ab lo feu Poder, qui pot donar Salvació à qui vol; y la teua voluntat no se convè ab lo poder de donar Salvació á tu, ni à altri. Y si Deu no amás mes la teua Salvació que tu, ell seria menor en voler qu'en poder, y asso no es ver.

8 Deu t'ha donada llibera voluntat, paraque liberament fias amador de la Salvació, y dezamador de la condemnació: dehont, axi com ha donât Deu â ton cos tots los membres pertanyents à cos d'home, y ha donadas á la teua anima todas las potencias pertanyents â anima d'home axi mateix ha donat Deu â la teua llibera voluntat tot lo que pertany â desitjar Salvació y â avorir condemnació, paraque desitx alcançar la Salvació per gracia y de nostro Señor Deu.

PART OCTAUA.

DE LOS SET PECATS MORTALS,
QUI SON LO CAMÍ DE LA CONDAMNACIÓ.

CAP. LXI.

DE LA GOLA.

I Gola es destemplat desitx de menjar y de beurer mes de lo qu'es convenient: y aquest vici fa los homens dezitjar vida paraque puguin menjar y beurer, y los fa temer la mort, y temer fam y set en servir à Deu, qui dona vida a los homens paraqu'el servefcan sofrint traballs y perills, fam y set, y tambe mort, si es menester, per lo seu amor.

2 Dehont, com la Gola (fill) fa sa dezviar los homens del fi, paraque Deu los ha creats, per axó es pe-

cat

cat mortal: y com los homens, segons curs natural, cade dia degan menjar y beurer, per axò lo contrari de Gola cade dia pot effer â l'home occasio de salvacio, lo qual contrari es temperancia, abstinencia, continencia y las otras virtuts, qui se concor, dan contra Gola.

3 Amable fill, quant los infants son petits, si los acostuman â menjar sovint, pa untât, y dulsuras y otras cozas de regalo, s'acostuman â effer llepols, y quant son grans son golozos, y menjan y beuen fins qu'estan farts que no poden mes, y pecan per mējar y beurer demaziadament; per lo qual pecat son dignes de petir fam y set estant en l'altra vida en foc y aygua bullenta eternalment.

4 Per Gola fan los homens Deu lo seu ventre, y las cozas, que dezit-

jan , menjar , y beurer ; perqu'axi com lo desitx de l'anima deu esser en pensar tot dia com puga servir, amar, alabar y honrar á Deu, axi per Gola l'home tot dia desitja , y pensa com puga assaciar-se , y com puga conseguir las viandas en que se deleyta menjant y bevent.

5 May s'es vist tan mal Señor com es lo vici de la Gola , porque tots los dias dona treball á los seus servidors , y los fa sofrir molts turnets en buscar las viandas que desitja , y quant l'home està assaciat, que no pot mes menjar, li fa desitjar poder menjar , y per demasiat menjar lo fa indigest, y malalt y trist, y lo fa esser pobre, y lo fa estar en treball an:es despues y de menjar. Y per axó guarda te, fill , tant com pugas , que no te fasses esclau del teu ventre per el

vici de la Gola.

6 Si tens tentacio de Gola, recorre à la temperancia, abstinencia, continencia y prudencia, perque la temperancia te donarà sanitat y honra y mezura; y l'abstinencia te donará us de raho, conciencia, y feñy; perque quant l'home te abstinencia, á las horas entèn y àma la raho; y l'abstinencia y continencia te donarán (fill) facietat de voluntat; y la prudencia te farà guañar merit en la tentacio, per lo qual seras agradable à Deu. Dehont, com axó sia axi repara, y pensa quins dons son mes nobles y millors, los que donan las demunt ditas virtuts, ó l'afeciament y gust que dòna la Gola?

7 Sabs fill quant ets tentát per Gola? quant has menjat y begut lo bastant, y despues desitjas alguna al-

tra coza para menjar o beurer, en que trobias algun deleyte. Y sabs perqu'ets vençut per la Gola? perque tens en memoria los deleytes que trobas menjant y bevent, y oblidas los perills qui venen per demaziât menjar, y beurer. Y sabs perque la temperancia, abstinencia, continencia y prudencia, no t'ajudan? porque no tens fortaleza contra la destemplança, ni tens en memoria las virtuts demunt ditas, qui son de l'agrado de Deu.

8 Custum es del bon guerrêr tenir en memoria lo seu inimich antes que sia ab ell en la batalla, y sabs perqu'ues esto? para estar prevengut per lo combat, quant venga l'occasio de la pelea. Dons tu (fill) antes d'estar assaciât recôrda lo teu inimich qui es la Gola, y esto, para-

para que no menjes demaziadament,
y te fasses catiu y subdit de la Gola,
la qual te tants fervidors, que fa es-
fer en l'ira de Deu.

CAP. LXII.

DE LA LUXVRIA.

1 **L**Vxuria es infaciable desitx cõ-
trari à l'orde del matrimo-
ni; y axi lo tal desitx es avorrible per
Deu qui ha fet l'Orde del Matrimo-
ni, perque totas aquellas cozas son
contra la voluntat de Deu, qui son
cõtrarias â lo qu'ell ha ordenat y fet.

2 Tant pervers es lo pecat de
Luxuria, que no mor per velleza, puis
que á los vells luxuriosos los falta lo
cos à effer luxuriosos per causa de la
velieza, y en la voluntat conseruan la
Luxuria; y es la Luxuria tant viciós
vici, y se radica tant en lo cor de l'ho-

me, que sens oració, devcciò, y afficció de cos no lo pot treurer de la seua imaginació, ni de lo seu dezirx.

3 Amable fill, la Luxuria enfuzia l'anima en son recordar, entendre, y voler, perque tan fuzia coza es y tan lletja lo que li fa recordar, entendre, y amàr, que jo no ho gozanomenar, ni escriurer; y la Luxuria enfuzia lo cos d'aquella coza, que no m'atrevesch á dir. Dehont, com la Luxuria sia coza tan fuzia à esser anomenada sa óbra; quant mes será gran la fuziedat que en si matexa té?

4 Lo millor remey, que pot tenir l'home contra lo mal Señor, y contra la mala terra, es que fuja; y axi matex lo millor remey, que pot tenir contra la Luxuria, es fugir l'ocasió de pensar y d'imaginar los seus deleytes, olvidantlos, y recordant altrás cozas

qui fían dezsemlants â Luxuria.

5 Luego que la teua imaginaciò comens à imaginar las delicias de la Luxuria, luego imagina la fuziedat qu'es en l'home y en la dona per l'obra de la Luxuria: y fabs perque te man axó? paraque pugas girar y inclinar la voluntat à altrás cozas, y tambe l'imaginació, y ab esto pugas olvidar la Luxuria; y paraque la Luxuria no se puga radicâr en la teua memoria, perqu'una vegade qu'ella esta radicada en la memoria per effer molt recordada, ab aquella radicació passa á la voluntat â effer dezitjada.

6 Luxuria y gelozia se convenen, y occasionan tots dias irrizations, burles, traballs y morts: y la Luxuria no dona delectacio tot lo die, ni tota hora del die, y per axó Luxuria y dañy se convenen. Dehont, com a-

xó fia

xó sia axi, si tu, fill, vols fugir dels dañys, dels treballs y de la mort, qui venen tots dies per gelozia y per Luxuria, no fias subdit à aquest cruel inimich.

7 Pintarse y acolorarse la cara y adornarse los vestits son señals, qui significan Luxuria: y si los señals de la mort corporal son terribles; quant mes terribles seran los señals de la Luxuria, la qual es mort espiritual de l'anima, per la qual mor l'home Luxurios sufrint y patint perdurablement pena, qui no tendra fi?

8 Quant mes de señy y d'ús de rahò tenen los homens, tant mes fugen de los majors perills; y axi, com la Luxuria sia tant mal Señor, no t'admirs (fill) de que tant bons homens Religiozos, y tantas bonas donas Religiozas, se pozen à viurer en obediencia,

encia, y fujan de la Luxuria, para es-
fer amadors de Castedat, y Virgini-
dat, qui son virtuts molt agradablas
à nostro Señor Deu.

CAP. LXIII.

DE L'AVARICIA.

A Varicia es aplegâr cozas que
son à l'home superfluas, y
son necessarias à los pobres, las quals
cozas per voluntat infaciabla son ne-
gadas á los pobres, y per axo ells pa-
teken fam y set, deznudès y malal-
tia, trizteza y mort.

2 Amable fill, l'avaricios, ajus-
tant diners en sa caxa y possessions
en la terra, treu de si la caritat, es-
peransa, liberalidat, justicia y las sa-
mes virtuts, y per axó ajusta los vi-
cis en son animo, los quals son con-
traris à las sobreditas virtuts.

3 Mes prop es â la teua carn la camiza qu'el gipo, y mes prop es â los teus ossos la pell de ton cos que la camiza; y per axó pots entendre, [fill] que l'home pot acostar mes â si mateix y á lo qu'es home, Caritat, Esperansa, Iusticia, llargueza y las altres virtuts, que diners, possessions, riquezas y altres cozas qui no son semblants á la naturaleza de l'home.

4 Com l'home, per effer codiciós y avoricios, alluñy de si las virtuts, qui son agradablas â Deu, y acost y pos en si matex los vicis, qui son avorribles â Deu; dons, si tu ets favi, alluñaras la luxuria, Avaricia, y los damages vicis de la teua anima, per no effer en l'ira de Deu.

5 L'avaricia no se diversifica per diners, pa, carn, draps, anells, y las altres cozas semblants â aquestas; perque,

perque, per cade una d'aquestas cosas, pot l'home effer avariciòs, fino uza d'ellas segons que se convè. De-
hont, com axò sia axi, per donar di-
ners, cavalls, vestiduras, y per ajus-
tar a si l'hōrament que se deu â Deu,
pot l'home effer codicios y avaro
d'honrament, de fama, y de valor,
perqu'axi com los homēs pobres son
avariciozos, porque no volen donar
â aquells â qui deurian donar, axi
son avariciozos com volen tenir l'hō-
ra y lo valor, que se deu á son crea-
dor y á son Señor.

6 Amable fill, no fias avariciòs,
perqu'el qui es avaricios sempre es
necessitat y pobre, porque no pot af-
faciar la seua voluntat; ni fias tant li-
beral qu'ajas de dezitjar pēdrer á los
altres lo que Deu los ha donat: y si-
as content de lo que tens, porque no

fabbs quin tems viuràs, ni quant te vindrà la mort, ni lo que tens ho poràs aportar d'aquest mon à laltre, perqu'en aquest mō ho hauras de dexar.

7 No es en lo mō home tāt dezitjos de tenir riquezas com l'avaricios, y no es en lo mon home qui sia tant pobre com ell; perque qualsevol, qui no te avaricia, te alguna coza, y te compliment en la seua anima en lo que te, perque se te per satisfet en lo que te y en lo que no te; pero l'avaricios no te res qui lo satisfassa, antes es sirvent y cautiu de lo que dezitja tenir.

8 Axi com à molta carn s'aplegan moltes vermas, à un home avaricios s'aplegan molts envejeros y molts aduldors y molts inimichs; y fabbs perque : perqu'han menester las riquezas qu'ell posseyhex, de las
quals

quals no se servex per ell, ni per altri: Dehont, com axo sia axi, sias cert (fill) que molts avariciozos moren mes prest per cauza de las seuas riquezas, perque los matan sos inimichs, y ho permet Deu, perque vol que las riquezas qu'ell ha creadas fassan algun fruit.

9 L'avaricia fa oblidar à Deu y la lealtat, y fa tenir en moria trahició y engany: y l'avaricia fa treballar lo cos y lo fa anar d'una terra à altra y d'un lloch á altre; y fa treballar l'anima en son recordar, en son entendre, y en son voler. Y perque no es de la naturaleza de l'anima, no li pot ajudar á las seuas necessitats, sino que la fa venir á la ira de Deu.

CAP. LXIV.

DE L'ACCIDIA.

Accidia es tristeza de l'ani-
ma apezarada del be de son
prohisme; y axi sapias, fill, qu'aquest
vici mes fortment dóna significacio y
señal de condemnacio que ningun al-
tre vici; y per son contrari es millor
significada salvacio que per ningun
altra virtut.

2 Fill, no tengas Accidia, per-
que peccat es contrari â lo que Deu
fa, puis que, si Deu dòna á algun
home be, ella fa tenir descontento
d'aquell be que Deu dóna; y, si Deu
castiga algun home en aquest mon,
ella fa tenir ira perque Deu no casti-
ga aquell home mes fortament.

3 L'Accidia te tots dies dezcon-
tents los seus subdits, y axi fuig y ten
avorrida la seua señoria, y fias ama-

do.

dor de be y no te contents de mal; perque, si axó fas, ferás alegre quant lo be, qu'amas, veuras y entendras; y si dezamas lo mal, amaras pietat, y recordaras la justicia de Deu.

4 Per Accidia son los homens accidiosos tots dias en mala voluntat, y mala voluntat es passió, y passió mortifica l'anima y lo cos, y per la mortificacio del cos son los homens malalts, y moren mes prest que no moririan: dehont, com tots aquests dañys vengan, fill, per Accidia, no fias amador de los seus dañys, ni tengas Accidia.

6 Si Deu fos accidios, no haguera creat lo Mon, ni haguera preza carn en nostra Señora Santa Maria Verja glorioza, ni haguera preza passió para redimir l'humanal llinatge, y tot quant es tot ho deztruiria:

dehont, si tu, fill, tens Accidia, dons
 tu amarias Deu, si tenia Accidia, per-
 qu'un semblant ama l'altre; y, si Deu
 amasses per effer accidiòs, lo deza-
 marias perque no te lleva lo que t'
 ha donat, y lo amarias, si te destruhia.
 Dons, com axò sia axi, be pots pen-
 sar quant grave coza es Accidia.

6 Semblant es â lo diable l'ho-
 me qui te Accidia, perqu'el diable
 s'entristex de tot lo be que recorda
 y enten, y s'entristex de qu'el mal no
 sia major; y per axó s'esforça tant cõ
 pot para aminvar lo be y crexer lo
 mal: y en aquesta obra te lo diable
 pafsiò y culpa, y per aquesta culpa
 augmenta la feua pena, y turmenta si-
 matex, del qual augment te ira, y trif-
 tor; y per axó en totas maneras te
 treball, pena, y maledicció.

7 Si tens Accidia, serás maldi-

X

ent,

ent, y estirás prop d'engany y trahicio, y estirás en perill de los teus inimichs, sens que per l'Accidia fias ajudat ni defensat d'ells.

8 Ha fill! qauants homens estan en lo pecat d'Accidia, qui no so pensan, y per axò entre los altres mals qui venen per Accidia es, qu'ella no se demostra á l'home accidiòs, y per axó Accidia es mes perillòs pecat qu'altre: perque d'aquells dañys, de que se pot l'home guardar, no es tant dañat, com d'aquells de que no se pot guardar, perque no los conex.

9 Accidia tingué lo diable del be, qu'en el Paradís terrenal dona Deu á nostro pare Adá y á nostra mara Eva, y per axò los aconsellá que menjassen del fruit, que Deu los havia vedat, per lo qual foren en l'ira de nostro Señor

CAP.

CAP. LXV.

DE LA SUPERBIA.

1 **S**uperbia, ò orgull, es opinio y apetit d'animo que lo qu'es vil sia noble y lo qu'es noble sia vil. Y Superbia es lo qui es contrari à humilitat, la qual esta en nobleza d'animo, que s'inclina à cozas menos noblas para donarlos major nobleza.

2 Sapias fill, que la Superbia futg l'igualdat, y encalsa la singularitat, y no troba par ni igual; pero l'humilitat encalsa tots dies son semblant: dehont, com el Rey de la Gloria sia singular, y no tenga par, ni igual, si fos possible, l'home superbo se feria Rey de la Gloria.

3 Tot lo qu'es creat ha partit Deu en tres estaments, que son major, igual, y menor; y la Superbia y argull es contra tots aquests tres es-

)(Q

temets,

taments, puis es contra lo major en axó, qu'el superbo vol esser sobre ell, y vol aminvar lo qu'es mes qu'ell: y es contra l'igual en axò, que vol esser major qu'el seu igual, y vol qu'el seu igual li sia inferior per minoridat: y es contra el menor en axò, que no vol que putg a esser major, y fa quant pot per ferlo menor de lo qu'es. Dehont, com axò sia axi, dōs el superbo es contrari á tot lo que Deu ha creat.

4 Per argull volgueren los demonis esser semblants à Deu, y, si haguessen pogut pujar tan alt, que fossen iguals à Deu, á las horas haurian voigut y dezitjat esser majors que Deu; y per axò Deu llançà los demonis à l'abisme infernal, qu'es el lloc mes bax quey haja en tot lo mon y es lloc, en que ayha mes de mal y

de pena qu'en tot altre lloc.

5 Després creà Deu l'home, y vol que per humilitat putg à la gloria de la qual son cayguts los dimonis; y axi sapias que los homes superbos no pujaràn à la gloria, perque, siy havian de pujar, no n'aguera Deu llançats los dimonis.

6 Si tu, fill, amas mes tenir per tots tems la companyia de los dimonis en el foc perdurable, que la companyia de los Angels y Sants en la gloria de Deu, que no tendrà fi, sias superbo.

7 El superbo en aquest món segueix la manera, q̃ los dimonis seguien quant foren creats Angels, perqu'el superbo pobre desitja esser igual á el rich en riquesas y en honra, y quant succeyex que puja a aquella riquesa y honrament, desprecia aquell
)(qui

qui li es igual, y vol effer sobre ell en nobilitat y en riqueza, y desitja effer igual a altre qui es sobre ell; y axi no fa altra coza fino voler pujar y despreciar son igual; y per axò aquests homens son semblants à los dimonis, qui despreciaren los Angels bons en assó, que volgueren effer mes nobles qu'ells, en quant volgueren effer semblants à Deu.

8 Amable fill, si tu ets argullòs, y ets sabater, volrás effer mercader, y, quant feras mercader, volras effer ciutadá, y, quant feras ciutada, volras effer cavaller, y de cavaller volrás pujar à Conte, y de Conte à Rey, y de Rey à Emperadòr, y, si mes porias pujar, mes volrias pujar. Y tota aquesta voluntat sofriria Deu en assó que no feras pecát, ab tal que no fosses argullòs, o superbo, des-

pre-

preciant aquells qui te serian inferiors, superiors, y iguals en riqueza y en nobleza.

9 No tant solament l'home superbo te Superbia en voler pujar si mateix y en despreciar los altres, sinò també en fos infants, axi com el menestral, qui, si es superbo, vol cazar fos fills ab altres de major grau; y axi mateix de tots los altres estamènts damunt dits. Y per axò son fets molts matrimonis desconvenientment entre personas deziguals; y per causa de la dezigualdat son despreciats los marits per las mullers, y las mullers per los marits.

10 En l'home superbo noy ha pietat, caritat, ni altra virtut; y per rich, honrat y apoderat que sia, ni per belleza que tenga de persona, no es agradable á persona alguna.

Dehont, com superbia sia raho á tant de mal en aquest mon, y de tanta pena en l'altre, be sab poch de camvi qui per superbia llansa l'humilitat de son cor.

Amable fill, quant mirarás las teuas faccions, y pensarás en las teuas riquezas, y en aver honraméts si te ve tentacio de superbia, luego al punt recorda y enten de qu'ets engenrat, y de quin lloc ets exit quant ets nat, y qual fons la vestidura, en que nasquieres: recorda tambe lo que tens dins ton ventre, y lo que surt de tu per ton nas, y per ta boca y per las altrás parts del teu cos; y no obli las vermas, qui rouhegaran los teus costats y las teuas faccions, ni la terra bax de la qual estiras: y, si tu, fill, tens en memoria totas aquestas cosas paraque no fias argullos, tu feras hu-

mil y agrable à las gentes y à nostro Señor Deu.

CAP. LXVI.

DE L'ENVEJA.

ENveja es voler bens d'altri sens meritoria pocsissió; y d'aquest vici, fill, guarda ten tant com pugas, per tal que no merefcas esser possehit per los dimonis en lo foc perdurable de l'infern.

2 Envejar los bens d'altri es peccat mortal, per lo qual l'anima de l'envejòs mor en l'íra de Deu, la qual fa viurer aquesta anima en mort de pena, qui no tendra fi, en la qual mort la miserable anima sempre desitjarà lo que per ningun tems tédrá,

3 Axi com per las paraulas te l'home conexença, de lo que l'anima entén y vol, axi per l'Enveja y per los

((

altres

altres pecats te l'home conexença en aquest mon de las penas infernals; perqu'axi com l'home envejós dezeit ja lo que no te, y no fa lo perque ho puga tenir sens dañy de son prohiſme; axi los condemnats de l'infern tots envejaràn la celestial gloria dels benaventurats del Paradis, y no faràn lo perque la pugan tenir, fino que volrian que Deu la llevás â los Sants, y que la donas à ells, qui no la merexen.

4 Segons curs natural, y segons diuen los Filasofs la forma es demostracio de la materia; y, axi com la materia se demonstra per la forma, axi, segons la calidat dels pecats mortals, se demonstra la pena infernal; y per axó ha ordenat Deu qu'aquells, qui uzan de pecats, en los seus pecats pugan conexer la pena que los está

aparellada per aquells pecats.

5 Enveja es contra Caritat, Esperansa, Iusticia y las dames virtuts; y axi, com l'home merefca aver los bens temporals per effer amador de virtuts, si per Enveja devia aver bens temporals, se seguiria que per tenir virtuts no deuria l'home possehir lo que Deu ha creat per servici de l'home: dehont, com sia lo contrari d'axò, dons l'home envejòs no es digne d'effer possehidor de ninguns bens, para significar que los condemnats no tenen ninguna benaventurança.

6 L'home envejos no fa gracias â Deu per lo que Deu li ha donat; y, si hey agues un altre Deu, creuria en ell, si li donàs aquellas cozas qu'Enveja li fa dezitjar, y renegaria del Deu, qui l'ha creât; y axi, per axo los envejosos s'impacientan y deza-

man

man Deu quant los lleva alguns bens; y, si los donás bens temporals, l'amarian mes per lo que los donaria que per la nobleza y bondat, que te en si marex.

7 L'envejòs lleva y no dona, y destrüex y mata, y no perdona; y l'envejos no está fens tristezza, ansia, falsedat, y engañy, y mes prop es à trahiciò qu'altre home: dehont, com Enveja tenga en si tant de mal, no sias [fill] envejos, si vols anar á la celestial benaventurança, y alli estar ab los Sants y Angels de Deu.

CAP. LXVII.

DE LA IRA.

IRa es perturbació de l'enteniment, la qual destrüex la conveniència del voler y de l'entendrer: y, porque Deu ha donat à l'home ente-

niment, paraque l'entenga, y voluntat paraque l'am; convè que l'Ira, qui destrueix l'ordinaciò, que ha pozat Deu en l'anima, sia pecat, per el qual cau l'home en l'Ira de Deu.

2 Fill, not subjectes á Ira, ni la obeyeucas, quant ella te volrà fer irat; perqu'Ira obfega los ulls de l'enteniment, y fa l'home avorrir lo que deu amár, y amár lo que deu avorrir; y fa los homens parlar com â locos, y los fa pozar en perill de perdre aquet mon y l'altre.

3 L'home irat no mira el principi ni el medi ni el fi de lo que fa, y tot quant fa ho fa á ventura, y com ha ditas paraulas vilanas, ò ha fet algun altre dezbarat, y l'Ira li es escapada, apenas sen recorda, y à las horas sen penèt; y axi (fill) guardet de fer alguna coza quant estirás

4 Raho demana que l'home irât no fassa, ni dega fer alguna coza, perque, si lo que fa es mal, si no fos irât no seria tant mal, y, si es be, si no fos irât, seria major be: dehont, axi com l'home furios deu effer lligat, paraque no tir pedras, ni fassa altre mal, axi matex l'home irât deuria effer lligat paraque no pogues fer ninguna coza.

5 De l'home fals sen poden guardar, pero de l'irat qui se pot guardar? ningu, perqu'un home irat ne fa molts altres; y axi, si tu (fill) te vols guardar dels homens irats, gùarda que l'Ira no entr en ton cor, y pelea contra ella ab Paciesficia, Abstinencia, Caritat, Justicia, y Fortaleza, perque sens tals armas no se pot l'home defensar de l'Ira, ni de sos valedors.

6 L'home fa despertar el qu'esta adormít cridant ò tocant; y de la mateixa manera (fill,) quant tu te irarás, á las horas tocará l'Ira ton cor, paraque te desperts á tenir abstinencia, paciència y caritat; y quant mes fortament te tocará tant mes estirás aparellat á tenir gran abstinencia, gran paciència y gran caritat; y quant majors tendrás las virtuts en ton cor, tant mes noble tendrás lo cor, y tant mes agradable á nostro Señor Deu.

CAP. LXVIII.

DE LA CONDMNACIO.

1 **C**ondamnació es perdre la celestial gloria perdurable, y esser subjeetat á patir penas infernals, qui no tendran fi; y has de saber, fill, que per los set pecats mortals da-

)(

munt

munt dits van los homens ,à aquesta
 Condamnacio.

2 Amable fill, nostre Señor Deu
 ha creat l'home paraque tenga sal-
 vacio; y quant ell se subjecta á pe-
 cat, y es dezobedient á Deu, á las
 horas ix de la raho perque Deu l'
 ha creat; y, perque Deu es just, cas-
 tiga el tal home à penas infernals.

3 Deu condemna qui vol, pero
 la seua voluntat no vol condemnár
 ningú sens raho. Y sabs perque? per-
 que raho y justicia se convenen; y, com
 la Voluntat de Deu, y la seua Justi-
 cia fian una mateixa coza, per axo
 nostre Señor Deu no condemna nin-
 gun home sens culpa del matex home

4 Sabs fill, perque ningun home
 merex la gloria per virtuòs que sia?
 perque Deu es la gloria, el qual es
 milior sens tota comparacio que l'

home

home per si mateix, y per virtuts que
tenga: Dehont, com axó sia axí,
dons significat es que tot home pe-
cador merex l'infernál pena. Y fabs
perquè? perque perdre a Deu es in-
fernál pena, y ningun pecador merex
possehir Deu; perque, si los homens
justs per moltes virtuts que tengan no
merexen possehir la gloria, quant me-
nos la merexeran possehir los peca-
dors y injusts?

5 Fill, en la teua anima pots te-
nir la franca libertat y franca volun-
tat, que Deu dona â ton cor paraque
pugas fer be, ó mal, y que per fer
be haja Deu raho de darte la salva-
ció, y per fer mal sias occasionat à
Condannació; pero, perque la sal-
vació es mes nobla coza que ta vo-
luntat, y que tot lo be que tu pots
fer y que tu pots voler per tu ma-

)(

tex

tex, per axò sens la gracia de Deu no pots aver salvacio; y perque la teua voluntat te poder de voler y de fer mal per tu mateix, per axó tu y qualsevol altre home per si mateix pot elegir Condamnació sens la gracia, y ajuda de Deu.

PART NOVENA.

DE LAS RESTANS COSAS DIGE
NAS DE ESSER SABVDAS DE TOTS LOS
CHRISTIANS.

CAP. LXIX.

DE LA LLEY NATURAL.

L Ley Natural es, Manament intelligible, per ràho y nobla discrecio entès, para effer obedient à Deu. En aquesta Lley foren, fill, los Patriarcas y los Profetas desde

Adám

Adám fins à Moisés.

2 La lley natural es significada á l'enteniment humâ per las obras que fan los elements, las plantas, las bestias, las aves, los homens, y totas las altrás creaturas; perque tot lo que fan, ho fan segons curs natural donant significacio com l'home dega uzàr de raho para esser obedient à Deu, y venir á la fi, paraque Deu l'ha creat.

3 Amable fill, lley natural es que l'home honr, y am son Señor y major, y son benefactor, y qu'am son prohisme; y natural lley es que l'home vulla per son prohisme lo que vol per si mateix, y dezam per son prohisme lo que dezama per si mateix; y lley natural es amarlo be y avorrir lo mal.

4 Naturalment en la generacio

y en la corrupcio, que los elements fan, son uns elements obedients á los altres, y las plantas y los abres, segons lo tems en que son, portan fullas y flors y fruytas, y las unas bestias fan rendiment á las otras; y axí, fill tot axó es significacio que l'home, segons curs de naturaleza deu effer obedient á Deu y á son Señor terrenal, y deu seguir la naturaleza de son enteniment. Dehont en aquesta ley natural foren los Philosophs, qui compilaren la Ciencia de la Philosophia.

5 Natural ley es lo matex que dir, natural ordinacio: Dehont, com Deu aja creât tot quant es, para demonstrár la seua gran virtut, y lo seu gran poder para effer amât y servít, conegut y beneít per los homens; per axó ordenadament, segons curs natural,

natural, totes las creaturas significan Deu, y lo demonitran â l'humana intelligencia. Pero, perque los homens pecadors iurten de l'orde de la lley natural, y son amadors de las vanitats d'aquest mon, per axó son dezobediens á Deu, y à la lley natural, no rebent la significacio que las creaturas donan de son Creador y Señor.

6 Natural coza es que l'home ab los ulls corporals veja lo Cel, las estrellas, la mar, la terra, y las otras cozas; y qu'ab las orellas oyga las veus y los sons, y ab lo naz odor las olors, y axi de los altres sentits corporals. Y natural coza es que l'anima ab la potencia imaginativa prenga tot lo que prenen los sentits corporals, y qu'ho don á l'humá enteniment en la fantazia, qu'es entre lo

front y la superior part del cap; y que l'enteniment se elef mes altament sobre la fantazia á entendre lo que se li ofrerex de la bondat y noblesa de Deu, y que la voluntat am y obeyhesca à nostre Señor Deu.

CAP. LXX.

DE LA LLEY VELLA.

LA lley vella es establiment escrit y manat y donat per Deu à Moizés, y per Moizès à lo Poble de Deu. Dehont tant convenient coza y tant nobla es (fill) obeyhir á los manaments de Deu, que per axó no fols fonc necessaria la lley natural, sinò encara fonc menester que nostre Señor Deu parlàs à Moizés, y li donàs lley escrita, perqu'aquell manament fos mes fort, y nosaltres fossé mes obligats y encarregats à obeir à

2 Moizès fonc Profeta, qu'es dir, fonc home inspirat y illuminat de l'esperit de Deu, per la qual inspiració y illuminacio tingue coneixença de las cozas passadas, y de las presents y de las venidoras sobre la aprehensibilitat de l'enteniment dels homens: y á aquest home doná Deu la lley en la montaña de Sinahí, en la qual lley son escrits los deu Manaments, segóns que ja havem dit en el comensament d'aquest llibre.

3 Sapias fill, que Moizès fonc Iudio y fonc Señor y Governador del poble d'Israel, qui eran Iudios: y Moizés fonc home de Santa vida tant, que Deu se demonstrá á ell, y parlá ab ell, y li revelá en qual manera havia creat l'home, y havia pozats Adam y Eva en el Pa-

radis

]]

radis, y com fonch Adâm dezobedi-
dient á ell; y tambe li revelà com
Noé fonc en l'Arca, y com vinguè lo
diluvi, y moltras altras cozas revelà
Deu á Moizes, segons que se referex
en lo primer llibre de la lley vella.

4 En aquell tems tregué Moizes
per gracia de Deu lo poble d'Israel
d'el poder de Farahò, y de la terra d'
Egipte, y lo guià â lo dezert, en el
qual vivian d'el Mannà de Deu. En
aquell poble foren molts Sants ho-
mens Profetas y amichs de Deu; y
aquella lley durà fins á l'adveinment
de nostro Señor Jesu-Christ, el qual
doná la lley nova para reformar la
lley vella; y aquesta lley nova son
los Sants Evangelis, qu'ous cantár en
l'Iglesia.

5 En la lley vella, fill, hey avia
moltras constitucions y molts customs,

qui significavan la lley nova; y, perque los Iudios, qui son en aquest tems, pensan tenir y seguir aquellas constituciones, y no entenen lo qu' ellas significan de la lley nova, per axó son en errór y son contra la lley vella, y contra la nova.

6 La lley vella fonc paraque fos principi y fonament de la nova; y la lley nova fonc paraque fos lo fruit y compliment de la vella. Y axó es, fill, de totas cozes, segons la lley natural, perque lo qu' es primer convè effer fonament, y lo qui ve despues es el fruit y el compliment.

7 Aquells Iudios, qui son desde el tems de Jesu-Christ fins ara, pensan tenir la lley vella vertaderament, y no la tenen, sino per la superficie de la llèria, y son contraris en opinió á la significació, que la lley

vella

vella dóna de la nova , y á la concordancia qu'heyha entre las duas lleys; y perque son en erròr , y perque tractaren la Paísíó , y mort de Jesu Christ , per axò Deu los castíga fentlos subdits , y catius de totas las altrás gentes; y son los mes vils y covarts homens, qui fian en lo mon.

8 Ninguns homens son de obras mes vils que los Iudios, y ells no tenen Reys ni Princeps, axí com los tenen totas las altrás gentes, antes be son subdits à los Reys y Princeps de las altrás gentes, qui los tenen com à esclaus; y per l'esclavitút, en que son, no poden observár la ley vella, ni los establiments d'aquella. Y axí com en el tems passát, antes de la vinguda de Christo à aquest Mon, Deu los honrà sobre tots los altres pobles, axi, per la culpa y vileza en que

que son, la qual es major que la de tots los altres pobles, los re mes dezorats la justicia de nostro Señor Deu.

CAP. LXXI.

DE LA LLEY NOVA.

LA lley nova per la gracia de Deu está fūdada sobre la lley natural y sobre la lley vella, y lo fonament major de la lley nova es la conjuncció y uniò d'el Fill de Deu ab la naturaleza humana que prèguè en nostra Señora Maria Santissima Verja glorioza.

2 Amable fill, Jesu-Christ vingué à el Mon para donar la lley nova, la qual doná sofrint mort y passió per nosaltres pecadors; porque, axi com doná Deu la lley vella à Moises per escriptura, axi doná Jesu-Christ la nova sofrint passió y mort, y ab esto obligant son Poble á obe-

]]

hirlo

hirlo, amarlo, temerlo, y servirlo.

3 Forts son los Manaments, que doná Deu en la lley vella, perque Deu los ha manats, pero, perque Jesu-Christ, qui es Deu y home, ha tant encarregat son poble à servirlo, que para esto volgué morir, per axó son mes culpables los qui rompen, los Manaméts en la lley nova, qu'aquells, qui los rompien en la lley vella antes que fos la lley nova.

4 Amable fill, la lley nova consistex en los set Sagraments de la Santa Iglesia, de los quals ja t'he parlat; y aquests Sagraments foren ordenats en la Santa Iglesia per la virtut de nostro Señor Iesu-Christ.

5 Sant Mateu, S. Iuan, S. Marc y S. Lluch, qui foren dexeables de Iesu-Christ, son los quatre Evangelistas, qui han escrita la lley nova,

que son los quatre Evangelis que tu
ous llegir en la Santa Iglesia.

6 En aquests quatre Evangelis
son escritas las paraulas que nostro
Señor Jesu-Christ digué y manâ en
aquest Mon, y en ells se demonstren
y se diuen las obras y miracles que
Jesu-Christ feya , y las benaventu-
ranças que prometia, y los Mana-
ments que feya á sos dexeables, y la
doctrina que los donava. Tot axo
trobaràs en el llibre dels Evangelis.

7 Sabs-fill, perque la lley nova
es compliment de la vella? Perque
mes de Fè pots tenir en la lley nova
per raho de la Trinidat, y de la In-
carnaciò, las quals mes clarament s'
especifican en ella, qu'en la lley ve-
lla, Y, si enténs la lley nova y la ve-
lla , major enteniment iendras per
entendre la nova que per entendre

la vella

la vella; y, com per major Fè tengas major merit, y per major intelligencia pugas tenir major caritat; per axò la lley nova sobrepuja la vella.

8 Guardet fill, quant jurarás sobre los quatre Evangelis, de perjurar sabudament; perque si axo fas renuncias tots los beneficis, qui te son promezos per la lley nova, y ets dezobedient à totas las Constitucions y Manaments della, per la qual dezobediència ets dezagradable á Deu.

CAP. LXXII.

DE MAHOMA.

MAhoma fonsc home fals y engañador, el qual feu un llibre anomenat Alcorà, y digué que aquell llibre era lley donada de Deu à lo Poble d'els Sarracènos, de los quals Mahoma fonsc lo començament.

2 Mahoma fonec natural d'una Vila anomenada Tripol, la qual dista deu jornadas de la Ciutat de Mecca, à la qual Méca los Sarracenos fan reverencia, axí com los Christians à lo Sant Sepulcre de Ierusalem.

3 Tripol, Mèca, y tota aquella Provincia, estava, (fill,) plena de gentes qui creyhan en Idols, y qui adoravan lo Sol, la Lluna, y las bestias y aves, y no tenian conexement de Deu; ni tenian Rey, y era gent de poca discrecio, y de poc enteniment.

4 En aquell tems succehí que Mahoma era Mercader y anava ab mercaderias á Ierusalem, y en lo camí prop de Ierusalem estava un fals Christia, qui havia nom Nicolau, y estava reclús, y sabia molt de la lley vella y de la nova, y aquell en sená y industrià Mahoma com se

alfás

allás Rey y Señor de la Vila de Tripol,

5 Sapias fill, que la doctrina, qu'aquell fals reclús monstra â Mahoma, foren moltes autoridats de la lley vella y de la nova per la paga, que Mahoma lin donà. Y despues pujâ Mahoma á un putg prop de la Vila de Tripol, y estiguè allì quaranta dies à significansa de la quarantena que Jesu-Christ feu en lo dezert, y de la que Moizes feu en la Montaña de Sinahí.

6 Com Mahoma devallà de la Montaña, à las horas sen entrâ á la Vila de Tripol, y se feu Profeta y diguè, que Deu lo enviava à lo Poble d'aquell lloc, y los prometè qu'en el Paradis tendrian compaña entre si y jeurian junts los homens y donas, y que menjarian mel y

mantèga, y beurían vi, aygua y llet, y que tendrian bells Palacios d'or, Plata, y pedras preciosas, y que tendrian vestiduras tals com volrian, y altres benaventuranças moltas los prometè, paraque lo creguessen.

7 Mahoma moltas vegadas se tirava per terra, y torcia las mans y los ulls com à endemoniát, y despues deya que l'Arcangel Sant Gabriele li venia y li deya paraulas de Deu, las quals escrivguè en lo llibre anomenát Alcorá; y deya qu'ell per la gran Santedat de Sant Gabriel y de las paraulas que li deya, no ho poria sofrir, y per axò se tirava en terra, y demanava qu'el cubrissen, y despues d'aver estat axí cubert sobre la terra per espay d'una hora, s'alfava, y deya lo qu'avía pensat.

8 Las gents, qu'erán presents à

lo que feya y deya Mahoma en aquestas ocasions, eran ignorants y creyan que despues de la mort no farian res, y quant ohiren lo que Mahoma los deya del Paradís, y que resuscitarian despues de mort, tenían pler de lo qu'ell los deya, y per axò se convertiren â Mahoma totas las gentes d'aquella terra.

9 Las gentes de Méca no se volían convertir â la secta de Mahoma, fins qu'ell anà á Méca ab molta gent armada, y prengué Méca per forza d'armas, y tots los qui no se feyan Sarracenos, los matava; y d'aquesta manera se feu Mahoma Señor de tota aquella terra.

10 Mahoma fons home molt Luxuriòs, y tingué moltes mullers, y tractà Luxuriosament ab moltes donas mullers d'altres homens, y la secta,

secta, que donà fonc molt ampla, y per axó las gentes cregueren en ell y en las paraulas, y despues de la seua mort seguiren aquella secta.

11 Refredá la devocio y caritat en lo Poble Christia, qui vivia en Ierusalem; y un Sarraceno, qui havia nom Abbaquét successòr de Mahoma, feu escriurer l'Alcorà ab bellas paraulas y hermós dictamen, y aná á Egipte y Ierusalem, y conquistá tota aquella terra; y despues altres Reys Sarracenos conquistaren Barbaria, y España, qu'era de Christians.

12 Tant foren vils las obras, que feu Mahoma, y tant se desconvenen las seuas paraulas y obras ab Santedat de vida y de Profecia, que los Sarracenos favis y de subtil ingeni y elevát enteniment, no creuhen qu'ell sia estat Profeta; y per axó han

fet establiment, que entre ells ningú se atrevésca à ensenar llogica, y Cièncias naturals, paraque no tenguin intelligencia, per la qual vengan à duptar si Mahoma fons Profeta ò no.

13 Amable fill, los Sarracenos qui tenen subtil enteniment, y qui no creuen que Mahoma sia estat Profeta, serian facils de convertir á la Fè Catolica, si era qui la Fè Catolica los demostràs, y qui amàs tant l'honra de Jesu-Christ, y qui se recordàs tant de la seua passio, que no reparàs en sofrir los traballs que son menester sofrir para aprendrer la lengua d'aquells, y no temès lo perill de la mort; y per la conversio que faria de los qui ja tenen opinio que Mahoma no es estat nuncio de Deu, los altres Sarracenos se convertiri-

an, si vessen que los sâvis, y majors se fessen Christians.

14 Sapias fill, que los Apostols convertiren lo Mon ab predicacio y ab escampament de llagrimas y de sanc y ab molts traballs y morts; y las terras, que los Sarracenos tenen, los Apostols las convertiren. Dehont per axó Jesu. Christ dóna significacio en la Creu estenent los seus braços, paraque vengan los benaventurats, qui son en lo poble dels Christians, à recordar la seua santa passió, y ell los abraçarà, si ells predican à los Sarracenos y altres inteels.

15 Amable fill, si á lo Rey de la gloria plagues, aquells qui son tan ben pagats y tant honrats, y tan obligats, raho y hora seria que tenguesen fervór y devocio de convertir y endressar los errats; axí com solian

los d'el tems passat, perque no fossen
tants los qui se condemnan, y fossen
molts los qui van à la gloria amant
y servint, conexent y benehint nostro
Señor Deu.

CAP. LXXIII.

DE LOS GENTILS.

1 **L**Os Gentils son gentes sens
lley, qui no tenen conexen-
sa de Deu; y per l'ignorancia que te-
nen de Deu, y perque, segons curs na-
tural tot hom deu aver conexensa de
son Creador, per axò los Gentils, ja
que no conexen lo vertader Deu, à
lo menos fan alguna reverencia y hõ-
ra à algunas creaturas, para signifi-
car qu'alguna coza ayha, qu'es mes
nobla qu'ells.

2 Amable fill, per l'ignorancia
que los gentils tenen de Deu, son en
diversos errors y opinions, y per axò

estan divits en diversos pobles, de los quals alguns adoran idols, altres adoran lo Sol, la lluna, y las estrellas, y altres adoran las bestias y las aves, y altres los elements, y cade u d'eils te different manera de los altres en lo que creuen.

3 Mayols, Târtaros, Bulgaros, Negres d'Ongria, Contànos, Nestoriàns, Rusiòns, Xinos, y molts altres son gentils, y son homens qui no tenen lley; y axi com lo riu de l'aygua per costum va de continuo devallant à el mar, axi tots los sobredits van de continuo perdent à Deu á penàr en lo foc perdurable del' infern: y à penas ayà ningú qui los sia procurador, y qui los ajut demostrantlos lo camí vertader de la vida perdurable.

4 Los Grechs son Christians, pero pecan contra la Santa Trinitat

de nostro Señor Deu, dient que l'Esperit Sant proceyhex del Pare tanfolament. Y aquests tenen bons costums, y, perque son prop de la Fé catholica, se podrian facilmente reduhir â la Santa Iglesia Romana, si fossen alguns qui aprenguessen la seua llengua y lletra, y tenguessen tanta devociò, que no temessen morir para honrar la veritat de Deu, y anassen â predicar â aquells l'excelent virtut, que lo Divino Fill te en donar processió â lo Sant Esperit juntament ab lo Divino Pare.

5 Ha fill! perque son dubtats treballs, y perque son temudas morts para honrar â l'Esperit S. entre aquells qui lo dezhonran, en quant descricuen l'excelent virtut, qu'es en ell, per ço que ix del Fill de Deu; y para honrar â Deu Pare en quant en-

genra un tant glorios Fill, del qual ix tant glorioza persona; com es l'Esperít Sant? y perque se dubtan dexar riquesas, y benaventuranças, mullers, fills, y encara Regnes?

6 Com l'Esperit Sant proceyhesca del Fill de Deu, el qual para salvàrnos s'encarnà en la gloriosa, Verja Maria, y morí en la Creu, en quant á la naturaleza humana; qui es qui dubtará morir para honràr lo Fill de Deu, predicant á los Grechs que l'Esperít Sant proceyhesca d'aquest Fill, com sia axò que l'Esperít Sant es Deu, qui inspira los benaventurats á gloria, qui no tendrá fi?

7 Fill, si en axò dúbtas, ahont es l'agrahiment que tens á lo Fill de Deu? El qui sabès axí honràr á Deu, com es damunt dit, en los llochs y en las terras y en los pensaments, en

qu'es deshonorát, be pots pensar, fill,
quant gran seria la gloria y benaven-
turança, de la qual seria inspirat per
l'Esperít Sant qui proceyhex de Deu.

CAP. LXXIV.

*DE LOS 7. ARTS Y CIENCIAS.**DE LA GRAMMATICA.*

Art es establiment y ordona-
ment de conexas lo fi de la
coza, de la qual vol l'home tenir
conexensa. La Grammatica es Art
de parlàr y escriure rectament, y
es ordenada, paraqu'hey puga ha-
ver llenguatge comu á las gentes, qui
per distancia de terras y per falta de
comunicacio son differentes en sos
particulars llenguatjes.

2 Fill, si vols apéndrer Gram-
mática, convé que sapias tres co-
sas, que son Declinacò, Construc-

cig

ciò, y vocables; y aquestas tres cosas ferá bo que las aprenhas en aquest llibre, el qual sia trasladat en llati; perque, sabentlo en vulgar, sabrás mes prest fer construccio en aquest llibre qu'en altre, perqu'en ell se tractan moltes cosas y diversas, qui contenen molta variedat de vocables.

3 Quant haurás apres Grammatica en aquest llibre, ferá convenient qu'en el llibre de definicions y questions l'exercites, paraque mes facilmente pugues aprendrer las otras Ciencias: y, si vols entrar á algun altre Art, primer te convè passar per aquest Art de la Grammatica, qu'es lo portal per el qual passa l'home á los otros Arts y Ciencias de Deu.

DE LA LLOGICA.

1 **L**ogica (fill) es demostració de cozas veras y de cozas falsas, per la qual l'home sab parlar rectament y engañozament: y llogica es Art, per el qual se subtiliza y s'exalta l'humà enteniment.

2 Amable fill, per la Llogica sabras conexas los generos, las especies, las diferencias, las propietats y los accidents, qui se diuen los finch universals, y per aquesta conexensa sabras devallar de las cozas generals â las especiales, y sabras pujar de las especiales â las generals ab l'enteniment.

3 Per la Llògica sabras conèixer y conservár y concluir la veritat que diràs; y per la Llogica te sabrás guardar de la falsedat de manera, que no te pugan engañar ab sofisterias y

engañozas paraulas ; y per la Llogica ferás mes subtil en totas las otras ciencias.

4 Totas quantas cozas son creadas van (fill) per deu cozas, es a saber, substancia, quantitat, relació, qualitat, acció, passió, situació, habit, tems, y lloch, y aquestas deu cozas son los deu predicaments, de los quals tendrás conexement per la Llogica, y per aquest conexement fabrás tenir ciencia, si ab los deu predicaments fabs cõpondrer y concordar los finch universals damunt dits, porque de la composició d'una dicció ab altra tendras la significacio que demanas.

5 Antes d'apendrer la Llogica en llati, aprenla en vulgar en coblas del modo que se contè en lo llibre, qui ve despues d'aquest llibre ; y axò

t'aconfell, paraque d'aquesta manera mes prest y millor la sabras enllati y l'entendras mes facilment ab l'ajuda de Deu.

DE LA RETORICA.

1 **R**etorica es parlar bella y ordenadament, per lo qual las paraulas son agradablement ohi-
das, y per lo qual lo que s'exora,
moltes vegadas s'alcança.

2 La Retorica mostra com se de-
ga parlár, y quinas paraulas se han
de dir en lo principi, y quinas en lo
medi, y quinas á la fi, y per la Reto-
rica las paraulas y lo sermo, qui son
llarchs (y per axo serian molests) a-
parexen breus y son deleytozos.

3 Si tu, fill, vols parlár per Re-
torica, dóna bells exemples de be-
llas cozas en lo comensament de las

teuas paraulas, y lo millor d'ellas guardalo per la fi, paraque d'questa manera dexes en gust los animos d'aquells, qui t'ohiran.

4 Tems y lloc, qualitat y estament, quantitat de tems convenient, necessitat y altres semblants cozas, à dames de la veritat, se convenen ab la Retórica: dehont, si tu, fill, vols parlár ab Retòrica, totas aquestas cozas has de concordàr ab las teuas paraulas, paraque fian agradablas à las gentes y á nostro Señor Deu.

DE LA GEOMETRIA.

Geometria es doctrina de formas immoblas multiplicadas en l'humana consideracio: dehont, si tu, fill, ab lo quadrangulo, qu'es en l'astrolabio, fas una mezura en

una alta parèt de tos ulls fins á tos peus, y á lo peu de la parèt, com estirás lluny de la paret tant com ayha de tos peus á tos ulls, á las horas tens la primera mezura de la Geometria.

2 Despues convé que fassas altra mezura sobre la primera, y vejas en quin lloc del quadrangulo te vendrá la rectitut, y despues allunyét de la torra duas vegadas mes, y vejès ahont te vendrà la linea del quadrangulo, y aqui fe altra mezura, y d'aquesta manera podrás doblâr las teuas mezuras, y l'espai qu'es entre tu y la torra sia pla de modo, que los teus peus sian iguals á lo peu de la torra en rectitut.

3 Per aquest Art te l'home conexença de l'altaria de la torra, y també de la distancia, y de las altas

montañas; y per las meçuras, que l'enteniment humà pot multiplicár en l'imaginacio, te l'home conexement de la grandeza d'el Mon y de Deu.

DE LA ARITMETICA.

1 **A** Ritmetica es, fill, multiplicar summas en summa, y departir un en molts; y aquest Art es, perque l'home multiplic un nombre igual ab altre, y un dezigual ab altre, paraque sia par, perqu'el nombre par se pot millor multiplicar qu'el nombre senar.

2 Aquest Art es paraque los homens millor sapian retenir el nombre en la memoria y en la vista corporal; perque naturaleza es de la memoria primér olvidar moltas cosas qu'una; y per axò se fan summas, esto es treinta, quaranta, cinquanta,

quanta, cent, mil, deu mil, cent, mil; y com aquestas summas no poden bastár á esser escritas, tira l'home á las cifras y algorismas y á figuras de taula de conte, las quals facilment se veuen y s'entenen ab la gracia de Deu.

DE LA MVSICA.

MVsica es Art, per lo qual teñim doctrina de cantâr y tocâr instruments rectament, y d'igualâr los punts y las veus abaxant y pujant de manera, que sian concordants differents veus y sons.

2 Fill, aquest Art es trobât per ço, que cantant y ab instruments sian los homens alabadors de Deu; y aquest Art tenen los Clerichs, qui cantan en las Iglesias para honrar y alabar á Deu.

3 Contra los principis d'aquest Art son, fill, los Muzichs, qui cantan y sonan instruments devant los Princeps y altres grans Señors per vanidat mundana, y no para honrar y alabar nostro Señor Deu.

DE LA ASTROLOGIA.

Astrologia es Ciencia demonstrativa, per la qual l'home te conexensa que los coscos celestials tenen domini y operacio sobre los coscos terrenals, para demostrar que la virtut, qui es en los coscos celestials, ve de Deu, qui es superior á los Cels y á todas quantas cosas son.

2 Sapias fill, qu'aquesta Ciencia corre per las proprietats de los dotze signes, y de los sei planets, segons que se concordan, o se contra-

rian en calor, sequeadat, fredór y humitat; perque segons axó tener operacio en los cosos terrenals segons la seva virtut.

3 Pero, perque Deu, qu'es sobre tota virtút y sobre tota potestát, algunas vegadas impedex los cosos celestials, paraque no tengan operacio en los terrenals segons la seua virtut, per axó falta aquesta Ciencia en nosaltres, y no le seguex lo que se deuria seguir segons demonstracio d'aquest Art.

4 Amable fill, no t'aconcell que estudies aquest Art, perque de mala treta es, y facilmente se pot errar, y es perillós, perque los qui la saben majorment ne uzan mal, y per lo poder de los cosos celestials desprecian lo poder de la bondat de Deu.

5 Ni t'aconcell (fill) qu'apren-
gas Geometria ni Aritmetica, per-
que aquests Arts ocupan demasiada-
ment los pensaments de l'home, qui
deuen tractar de amar y contem-
plar en Deu.

CAP. LXXV.

DE LA THEOLOGIA.

LA Theologia es Ciencia de
parlar de Deu; y aquesta Ci-
encia es (fill) mes nobla que totas
las otras Ciencias, com ella sia ma-
jorment conservada y amada per
los homens Sants y Religiosos, qui
per respecte d'ella son molt hono-
rables.

2 Amable fill, aquesta Ciencia
es en tres maneras, la primera es
quant l'home te conexensa de Deu,
la segona, quan te conexensa de las

obras de Deu, y la tercera quant
te conexensa de las cosas, per las
quals puga amar á Deu, y fugir de los
traballs infernals.

3 Amable fill, los Clerichs son
establits en lo Mon paraque apren-
gan Theologia, y que la monstren á
los altres homens, paraque fian a-
madors de Deu, y se sapien guar-
dar de pecár; y axi los Clerichs,
qui aman mes altrás Ciencias que
Theologia, no seguexen la raho per-
que son Clerichs.

4 La Theologia, en quant es fun-
dada per Fe, está en las paraulas de
Deu y de las sevas obras, las quals
paraulas deu l'home creurer per tal,
qu'haja en memoria y en amor Deu
y las obras.

5 Y, perque Deu ha donada pro-
priedat á las creaturas que natural-

ment

¶

ment lo signifiquen y demonstren à l'humà enteniment, per assò la Theologia se convè ab la Filosofia, qui es ciencia natural, la qual per rahons necessarias demonstra Deu y sas obras; perque si l'home vol exaltar son enteniment á Deu per Filosofia, que ho puga fer.

6 Fe y raho se convenen en la ciencia de Theologia, perque, si la Fe falta, l'home s'ajut ab rahons necessarias, y, si la raho falta à l'humà enteniment, l'home s'ajut ab Fe creyent lo que l'enteniment no pot entendre.

7 Aristoteles, y Plato, y los altres Philosophs, volian tenir conexement de Deu sens Fe y per axó no pogueren tant be pujar sona enteniment, que poguessen haver declaradament conexensa de Deu, ni de las

seus

seuas obras, ni de lo perque l'home
và á Deu; y assí fonc, perque no
creyan ni tenian Fe en aquellas co-
zas, per las quals l'humà enten-
ment per la llum de la Fe es exal-
tat à entendre Deu.

CAP. LXXVI.

DE EL DRET.

EL Dret está partit en duas
parts, qui son Dret Canonic,
y Dret Civil. El Dret Canonic es
Dret divinal, y el Dret Civil es Dret
terrenal y Dret de costum, y qui
pertañy á uzansa dels Princeps pa-
raque mantengan Justicia.

2 Axi com á los Clerichs es do-
nat Dret Canonic, paraque segue-
can la regla, per la qual son en l'of-
fici de clerecia, axí á los Princeps
es donat Dret civil, paraque segue-

can la regla, per la qual son constitu-
its y exaltats sobre los altres homens.

3 Sapias fill, que ayha altra ma-
nera de Dret, la qual es trobada
para cessar major mal, y aquest tal
Dret no se convé ab lo Dret divinal,
perque conté en si algun defecte:
dehont aquest Dret es contrari en-
tre teorica y practica; y axò es pa-
ra superar la malicia de las gentes, y
para consentir à lo menòr mal; y
per aquest Dret es l'home escusat
devant lo Señor terrenal, y no de-
vant lo celestial.

4 La quarta manera de Dret
està en lo Dret canonich, el qual se
desconvé en la teorica y en la practi-
ca; y per axò los Clerichs judican u-
na coza segons la teorica, y altra se-
gons la practica.

5 Amabla fill, si vols apendr

¶

Dret

Dret, te convé aprendrer las quatre maneras demunt ditas, si vols ben uzar d'ell en l'estat secular; perque convé qu'el Dret terrenal concords ab lo Dret celestial, y que judichs segons la diversidat que te el Dret en si mateix.

6 El Dret Canonich està (fill) en lo Decret y Decretals, qui son Art de santa regla, y ordinació de la Santa Iglezia, y dels seus sacraments; y el Dret Civil està en el fer natural, y en las lleys y constitucions y custums, per los quals not cal aprendrer Dret, com no sian destinats a Dret.

7 No t'aconsell [fill] qu'aprenhas Dret Civil, perque pochs son qui be volen uzár d'ell, y per aquesta coza perilloza aprendrer tal Ciència, de la qual cazi tots uzan mal;

empero no te desconfell que l'apren-
gas, perque gran merit ne hauras, si
be en vols uzár.

8 Si tu, fill, aprens Dret perço
que fassas tort, tu amas tort, y vols
faber Dret; y si ab lo patrimoni de
la Santa Iglesia aprens Dret civil, tu
faras tort á Dret canonic, y si a-
prens Dret para defenfar los pobres
qui no tenen que donar â los Advo-
cats, admirablement ferás agrada-
ble â las gens y á nostro Señor Deu.

CAP. LXXVII.

DE LA CIENCIA NATV'RAL.

LA naturaleza es principi d'
alguna coza, y es causa de
que fían las cozas naturals; y per af-
fò has de saber, fill, que los princi-
pis de la naturaleza son finch. El pri-
me es l'ordinal materia. El segon,

los quatre elements simples, y aquest se dividex en finch parts, las quals tu no tens edat de entendre. El tercer, es los quatre elements composts, qui son aquests sensibles elements que tu veus. El quart es en los coscos engendrats per la naturalesa, los quals son en tres generos, qui son vegetables, animals, y metalls. El quint es en los coscos corromputs innaturals quals son podridura, fems, suor rovey, y altres cozas semblants á aquestas.

2 Amable fill, el primer principi es la primera naturalesa, á la qual convè millor el nom de naturalesa, perqu'es mes general, qu'á ningun dels altres principis; y á los altres principis, segons respecte d'especialitat convè el nom de naturalesa millor qu'á lo primer principi.

)(

L.

3 La primera materia, fill, no se pot veurer, tocar, ni sentir, y sabs perque? perqu'es natural corpora-
lidat confuza y mixta, y no es cos qui tenga forma. Y en ella son col-
locadas totas las cozas corporals elementadas qui tenen forma.

4 Axí com l'anima y lo cos de l'home mort son de naturalesa hu-
mana sens que sien home, axí la pri-
mera materia es de naturalesa cor-
poral sens que sia cos.

5 La primera materia apetex
conservâr los generos, especies y in-
dividuos, y naturalment dezitja que
los particulars tengan las proprie-
dats, que los convenen; y per axò
lo segon principi començia en ella,
esto es, lo foc l'ayre, y la terra se
componen, y l'aygua, l'ayre y la ter-
ra se componen, y d'aquestas duas

com-

compozicions se componen tots junts en lo tercer comensament, ò principi, en lo qual es engenrat lo quart.

6 Axi com la primera materia es invizibla y insensibla, perqu'el primer principi y el segon son invisibles y insensibles, axí la segona materia es sensibla perqu'es del tercer, quart, y quint principi, qui son sensibles; y axi com la primera materia es en potencia en general à totas las formas, axí la segona es en potencia en especial à totas las formas naturals sensiblas, segons las diversitats de generos y especies.

7 Sapias fill, que per la contrarietat, que tenen los quatre elements en el quart comensament, es lo quint comensament, en lo qual se corromp la naturaleza; y per axò lo qu'es en el quint comensament es

fora de la naturalesa. Pero perqu'el primer principi dezeitja la conservacio de los seus generos y especies y individuos, per axò reduex à si lo qu'es en lo quint principi, y quant ho ha rebut, y cade element es tornat á son simple, á las horas el primer comensament per manera de generacio hó dona à el segon, y el segon à el tercer, y el tercer à el quart; y el quart ho treu de si per manera de corrupcio. Y axi el moviment en el cos natural es roda, ó circulo, qui no cessa per manera de generacio y corrupcio, la qual manera esta en la segona materia, qu'es sensible.

8 La causa, perqu'el el foc y los altres elements se componen en lo quart principi, es porque cade element, en quant es simple, dezeitja à ver cos simple per si mateix; y, per

que la materia sens forma y conjuncio (la qual sia entre ella y la forma,) no pot effer cos, per aslo la materia dezitja la forma y conjuncio; y, com ningun element la puga trobar en lo terccer, ni en lo quart, ni en lo quint comensament, per axó los elements se componen en lo segon comensament sens contrariedát, y despues passen contrariantse â los altres comensaments damunt dits.

9 Si los quatre elements tinguessen, fill, en lo segon comensament lo, á que se mouen, y lo que dezitjan, no se mourian â los altres comensaments, en los quals se contrarian; y, si violenta y forsadament hi fossen moguts, no seria lo seu moviment natural.

10 Si l'aygua fos cos simple en la seua regió, lo foc, qui es sobre l'ayre,

ayre, no podria rebreer se quedat de la terra, qui es bax de l'aygua, la qual aygua es bax de l'ayre. Y, si del foc simple fos feta part simple, qui fos cos, passaria per la regió de l'ayre y de l'aygua, qui serian cosos simples, y l'aygua, qui seria mes forta qu'aquella part del foc, per esser contra ell, la destruhiria, y axí may se podria arribar à fer composicio dels quatre elements en algun cos elementat.

II Tu, fill, veus bumbollas d'aygua, qui puja amunt en la font, y aquellas te signifiquen que los uns elements simples passen per los altres; perque, si el foc simple desitja passar per l'aygua simple per compondrer se ab l'ayre, qui se conve ab l'aygua, per el medi passarà per ella; y assò mateix faràn los altres elements.

12 Per las sobreditas rahons son, fill, significadas opinions sobre si los elements simples son cossos, ó no, en el segón comensament; pero lo cert es, que tots junts son cos compost en lo tercer, en lo quart y en lo quint comensament, y passen los uns per los altres per manera de medi; perque, si lo foc vol passár per l'aygua, se pozará en lo medi, y pozará despues de si l'ayre, qui se convè ab l'aygua para pendrer la seque-
dat de la terra, qui se convè ab lo foc y ab l'aygua. D'aquesta manera se componen y se mesclan los uns elements ab los altres.

13 Moltes son las rahons, que te podria dir, fill, de la naturaleza; pero, perque breument te parl, te dic alguns vocables obscurs, que no te podria explicár sens allargarme

¶

deme,

demaziadament. Are breument te dire l'intencio , que los Filososf tingueren en los seus llibres, y despues te parlaré d'altras cozas.

14 En el llibre *de Metheoris* entén el Filosof manifestar las cozas comunas à las altras Ciencias , y tracta de las primeras cozas qui convenen á esser, assó es de las substancias espirituals, y manifesta l'orde, la naturaleza y l'esser d'ellas; y assó fa, paraque puga venir à trobar una primera substancia spiritual eterna, infinida y perfeta, la qual sia cauza y fi de totas las altras cozas, y per la qual totas las cozas sian dirigidas; y aquesta es Deu.

15 En el dit llibre *de Metheoris* tábe parla de las plujas, de los vents, de las neus, trons y llamps, del terra-tremol, d'els estels, comets, y dels

altres señals semblants à aquests.

16 En lo llibre de la física enten el Filòsof determinar en general las naturalezas y las propiedades de todas las cosas naturales, para donar conexement universal d'ellas; y per això inquirex un moviment eternal regular, y primer mòble, y primer movent, y mogut à ésser un movedor in mòble, qui mou tot lo qu'es mogut.

17 En lo llibre del Cel y del món en general inquirex las naturalezas y propiedades de los cels, y el seu moviment, y tracta de los quatre elements de los quals el món baix de la lluna es compost, y això inquirex para provar qu'el món es un tan solament.

18 En el llibre de generacio y corrupcio inquirex com puga determinar la naturaleza y propiedades de

las

las cozas generablas y corruptiblas, y inquirex com los uns elements son agents y los altres patients, y ab esto intenta manifestar la naturaleza dels elements, qui componen los cosas elementats per la conexensa donada d'els cosas composts.

19 En el llibre de l'anima racional parla de la substancia de l'anima, y de la seua spiritualitat y incorrupcio, y de las seuas potencias, y qualment dirigex y retjes los cosas, y com pren los objectes, y declara com l'anima racional es different de las otras animas irracionales, y assò fa paraque sia sabuda la naturaleza de l'anima racional.

20 En el llibre de son y vigilia parla de la naturaleza y propiedad, per la qual los animals dormen y vetlan.

21 En el llibre de fensient y fentít parla per quin modo l'home fent ab los cinc fentits corporals y per quina manera son sensiblas las cosas corporals per los cinc fentits corporals.

22 En lo llibre dels animals parla de las propriedats, y dels generos, especies, y diferencias, que tenen per naturaleza. Lo mateix tracta en lo llibre de las plantas y herbas. Tot lo sobredit inquiríren, fill, los Filósofs para tenir conexensa de Deu.

CAP. LXXVIII.

DE LA MEDICINA.

1 **L**A Medicina es ciencia de connexer lo qui es natural à conservar la naturaleza, y retornarla à lo estat natural quant està cayguda; y en aquesta ciencia ayha tres principis,

cipis: el primer es natural, el segon innatural, y el tercer contra naturaleza.

2 El primer principi se dividex en set parts, que son elements, complections, humors, membres, virtuts, operaciones, y esperit. El segon principi se dividex en sis parts, que son ayre, exercici (esto es moviment y quietut,) menjar y beurer, dormir y vetlar, evacuacio y replecio [esto es, que l'home algunas vegadas mēx y bega molt, y otras vegadas poch] y lo ultim es dels accidens de l'anima, que son gotg y tristor. El tercer principi se dividex en tres parts qui son malaltia, causa de malaltia, y accident de malaltia.

3 Cada una d'aquestas parts se dividex en otras, y de totas juntas es composta la ciencia de Medicina;

)(

y, per-

y, perque nosaltres volem breument manifestarvos, fill, aquesta ciencia, per axó diem algunas cozas d'aquests principis tant breument com podrem.

4 Sapias fill, qu'el cos humá es compost dels quatre elemets, y, segons qu'es fet temperament de las propietats d'ells, es el cos fá, y per l'intemperament es malalt; y per axò los metjes artificialment vivifiquen alguns elemets, y mortifiquen altres, segons que se convé, paraque en ells se fassa temperada virtut, per la qual l'home tenga sanitat.

5 Las complections son quatre, que son colera, sanc, flegma, y melancolia. La colera es complecio de foc, la sanc es complecio d'ayre, la flegma d'aygua, y la melancolia de terra. La colera es calenta per el foc

y seca per la terra, la fang es humida per l'ayre y calenta per el foc, la flegma es freda per l'aygua y humida per l'ayre, y la melancolia es seca per la terra y freda per l'aygua: y, quant aquestas compleccions estan dezordenadas de son punt, a las horas los metjes obran para ordenarlas y reduirlas a el punt que deuen tenir, porque per la dezordenacio d'ellas es l'home malalt.

6 En qualsevol home se troban, fill, las quatre compleccions sobreditas, pero en cade home es major una compleccio qu'altra, y per axò se diuen los homens esser d'aquella compleccio, qu'en ells es major que las otras; y axi uns se diuen colerics, altres sanguineos, altres flegmatics, y altres melancolics.

7 En duas maneras se fa concor

dancia d'aquestas quatre compleccions; l'una es, quant la compleccio, qui es major en l'home, es conservada y fortificada, paraque tenga bax de si ordenadas per la seua virtut las altres compleccions, qui la fervexen. La segona manera es, quant la compleccio, qu'es major y domína las altres, óbia tant fortament, que las aminva y destrux. Per assó, fill, fan los Metjes duas maneras de curas; l'una es, quant curan la malaltia per cozas semblants en naturaleza, y l'altra, quant curan per cozas contrarias.

8 quant la cura se fa per cozas semblants, á las horas convé que los graus menors sian semblants à la compleccio, qui es demaziadament forta en sa virtut, y los graus majors sian contraris à ella; y quant la cura

se fa

se fa per cozas contrarias, á las horas convé que los majors graus fian en lo primer contra dos graus majors; y aquesta manera de curas fan los Metjes ab herbas y llavors, y ordenan los quatre graus, qui son en las cozas medicinals.

9 Amable fill, dos son los mesclaments; lo ù es dels quatre humors, el qual se fa en el cos humà, l'altre es de las altrás cozas, qui se mesclá fora del cos, y los Metjes las mesclan paraque se mesclen en el cos para vivificar la complecſio, qui ha menester ajuda per beguda, unguents, amplastás, ó electuaris, y para mortificar aquella complecſio qu'es demaziadament forta.

10 Membres son los llochs del cos, per los quals se mesclan los humors: dehont cade membre, segons

qu'es

qu'es different de l'altre, ha menester different cura, y per axò convè que los Metjes tengan conexement de la diferencia, y de las qualidats de los membres, paraqu'en cade u d'ells sapian obrar segons lo que li convè.

11 Virtut es, fill, per totas las parts unintse ab altra virtut operativa per las micstions, y per l'esperit, y per las operations; y axi las virtuts de las herbas se mesclan unas ab otras, y romanen las substancias distinctas unas de las otras.

12 Las operations son lo que qualsevol element obra en l'altre per sa naturalesa, y per la naturalesa de l'altre, ab qui es compost, y mesclat; y per assò los Metjes seguexen artificialment la obra natural axi com poden, y en quant la operacio arti-

ficial d'alguns Metjes es mes semblant à l'operació de la naturalesa, en tant es millor que l'operació d'altres Metjes, qui no es tant semblant.

13 Fill, l'esperit vital es el medi per el qual la potencia vegetal y la sensual y la racional s'unexen, y l'anima conserva la materia ab las seuas pretencias rebent la virtut vegetable de las cosas elementadas; y, per axò los Metjes ordenan lo cos ab cosas medicinals, paraque l'esperit sia ordenat per tots los membres, los quals fian ordenat instrument á l'esperit, qui es l'uniò de l'anima y del cos.

14 Sens l'alé no se podrian temperar ni mesclar las compleccions, porque una luego destruiria l'altra; pero, per l'alé qui ab lo vapor llansa fora del cos lo qu'es demaziada-

ment calent, ò fret, ó humit, ó fech, y atreu â lo cos lo qu'es necessari à la micció de las quatre calidats) se segueix la conservació ; y per aquesta causa los Metjes ordenan olors y convenient ayre à los malalts , y los guardan d'el lloch, en qu'ayre es corrompút.

15 L'exercici (fill) es ocasió de sanitat , perque , si traballas en dejú , lo calor natural fortifica la digestió, y la multiplica en los membres , y consumex los mals humors engenrats per indigestió , los quals fa purgar per fuòr o per vapor.

16 Sens menjar y beurer lo cos humá no se pot sustentar, perque per el menjar se conserva la grossa materia, y per el beurer la subtil; y per méjær y beurer cosas secas y calentas se fortifica la materia subtil, y per men-

jar, y beurer cozas fredas y humidas se fortifica la materia grossa.

17 Si tu (fill) estás malalt, y tens conexement de la teua malaltia, si es de calòr, ó fredor, ó sequedat, ò humitat, sapias menjar y beurer segons que convé, multiplicant y diminuint lo teu menjar, y beurer, para conservar y multiplicar la materia convenient à la sanitat, y para mortificar la materia, per la qual l'home es malalt.

18 Poch menjar y poch beurer engendra subtil materia y dona gran espay á l'esperit vital, y á lo alè, qui lo refresca del calór contrari à ell; y lo demeziàt menjar y beurer engendra grossa materia, y sabs perquè? perquè el calór natural no pot couer lo menjar, de que l'esperit vital necessita per los membres, perquè en ells ay

haja la virtut y operaciò que los convè, sens las quals l'esperit vitál no pot esser en los miembros en la seua virtut y vigòr.

19 Vetlar y dormir convenen à l'home, y fabs perque? perque l'home per lo dormir descans, y per lo vetlâr treball; perque, quant l'home dorm, l'esperit recupera lo calòr natural per causa del descans; y quant vetla se canfa obrànt lo que las potencias de l'anima manan, y d'afsò se multiplica y se conserva el calòr natural per el moviment del cos escalfat per lo seu moviment.

20 Demaziat dormir destrueix l'esperit, en quant priva d'ell lo calòr natural, qui li convé per el treball y per el moviment; y el demaziat treballâr y vetlâr destrueix lo calòr natural, perque priva l'humitat

y lo calor, de que necessita l'esperit para el vapòr.

21 Per lo menjar y beurer complex l'home las sevas entrañas y las fortifica, y fortifica l'operació natural, la qual se pert aminvant lo calor natural per recepció; y per el poch menjar y beurer el calor natural consumex alguna innatural superfluidat.

22 Fill, per los accidents de l'anima se vivifica ò se mortifica lo cos; porque se vivifica quant l'anima te gotx, satisfacció, y pler; y se mortifica, quant l'anima te tristor, demasiada consideració, suspita, por, gelozia, ira, y altres accidents semblants á'aquests.

23 Amable fill, el metje tenint intensió de curar la malaltia, per los accidents, que se demostren de la malaltia; busca la causa de la malaltia

y, conexas la causa de la malaltia, á las horas per causa contraria cura la malaltia.

24 Los accidents qui significan la causa de la malaltia [fill] son diferentes febras, y urinas, y polsos, y calors, y desiys de menjar, y otras cosas semblants á aqueſtas.

25 Fill, la cura se fa per la virtut, y per los graus, qui son en las herbas y otras cosas de simpla medicina, de las quals se fan begudas, axarops, electuaris, unguents, amplastas, vomitoris, y otras cosas semblants á aqueſtas.

26 Sangrias, dieta, vomit, bañys, y muchas otras cosas son, fill, contra la causa de la malaltia; y aqueſtas cosas son mes seguras que begudas, electuaris, axarops, y otras cosas compostas de simplas medicinas.

27 Fill, si estás malalt, no te pozes en ma de Metje, qui tenga opiniò que lo calor y la sequeadât poden esser en un matex grau en las cosas medicinals; perque, si lo calor es en el quart grau, convè que la sequeadât sia en lo tercer; y si lo calòr es en lo rercèr, convè que la sequeadat sia en lo segon; y si lo calòr es en lo segón, convé que la sequeadât sia en lo primèr: y la causa es, perqu'el foc es calènt per si matex, y sech per la terra.

28 Fill, lo matex se seguex de l'ayre y del foc, perque l'ayre es humít per si matex, y es calènt per lo foc; y l'aygua es frega per si matexa, y es humida per l'ayre; y la terra es seca per si matexa, y es frega per l'aygua; y axi el Metje, qui te ignorancia de los sobredits graus,

y el qui te major voluntat á la paga que á conexas la causa de la malaltia, no es contra la malaltia, ni con- corda ab la voluntat de Deu.

CAP. LXXIX.

DE LOS ARTS MECANICHES.

A Rt Mekanich es Ciencia lu- crativa manual para donar sustentació á la vida corporal. En aquesta Ciencia son, fill, los menes- trals, qui son los ferrers, fusters, sabaters, drapers, mercaders y al- tres officials semblants á aquests.

2 Amable fill, en aquesta Cien- cia traballan los homens corporal- ment para porer viurer, y els uns mestres ajudan á los altres, y sens aquests officis el Mon no seria orde- nat, ni los Ciutadans, Cavallers, Princeps, y Prelats, podrian viurer
sens

fens los homens, qui tenen los sobredits officis.

3 En qualsevol terra pot viurer un home menestral, y per axò los Sarracenos tenen molt bona manera en axò, que, per rich que sia un home, no dèxa de mostrar á son fill algun offici, paraque, si li fahavan las riquezas, poguès viurer ab son offici.

4 Molts fills d'homens richs se moren de fam en terras estrañas, perque no tenen offici ab que pogan viurer; y molts homens dexan sos fills richs, qui venen à pobreza y à mort, perque dissipan sas riquezas, y despues no tenen Art ab que pogan viurer.

5 Molts homens volrian saber algun offici de que poguessen viurer, quant han gastat lo que tenian; y

molts homens serian favis si tenian que gastar; y molts viurian d'algun offici; si lo sabian procurár; y molts mostran â sos fills á fer deipezas, á los quals valria mes que los mostrassen á treballâr en algun offici.

6 Mes seguras riquezas son enriquir sos fills ab algun Art que dexarlos diners y possessions, perque totas las otras riquezas desamparan l'home, menos l'Art qu'ha apres; y per assò (fill) t'aconsell qu'aprengas algun Art ab loqual pugas viurer, si t'es menester.

7 Noy ha Art, que no sia bo para viurer, pero en tot axò, perque qualsevol home pot pendrer y elegir l'Art y offici que vol, per assò t'aconsell qu'elegescas aquell offici y Art, qui t'aparexerâ millor.

8 Cazi tots los homens, qui son

en los sobredits offici, dezeitjan esfer en l'estát de Ciutadá, y volrian que sos fills fossen Ciutadans, y en tot lo mon noy ha ofici tant daños, y qui tant poch dur.

9 El qui es Ciutadá deriva de los sobredits menestrals, perque primerament fonch el seu llinatge en algun offici, en qu'algun antecessor seu aurâ tant guañat, que s'es fet Ciutadá, y el Ciutadá començarâ â declinar son llinatge, y será menester tornar á algun offici para porer viurer, y sabs perque? perqu'el Ciutadâ gasta, y no guaña â sos fills, y la seua riqueza no bastará â tots.

10 Com la roda, qui se mou en torn, se mouen los homens qui son en los Arts demunt dits, y los qui son en lo mes bax offici pujan treballant á veurer com podran aver major hon-

rament

rament, y treballant á pujar fins que
sian dalt la roda, ahont son los Ciu-
tadans, y, quant la roda se gíra y
dóna volta, convè que devallen y
vajan abaxant.

11 Ninguns homens viuhén tant
poch com los Ciutadans, y fabs per-
que? perque menjan molt y no tra-
ballan. Y ninguns homens donan
tanta molestia á sos amichs com los
Ciutadans pobres; y en ninguns ho-
mens eistâ tan afrontada la pobreza,
com en los Ciutadans, qui van al
bax,

12 Ningun home té tant poc
merít d'el be que fa, com el Ciuta-
dá, y fabs perque? perque no sofrex
mal en lo que dona d'almoyna, y
perque l'home es fet para treballár
y sofrír mal, el qui fa son fill Ciuta-
dá, fa contra el fi, perque l'home es
fet;

fet; y per axò mes es castigat aquest
offici que ningun altre per nostre Se-
ñor Deu.

CAP. LXXX.

DELS PRINCEPS.

P Rincep es home, qui per
elecció te domini sobre los
altres, para tenirlos en pau per te-
mor de la justícia. Aquests tals ho-
mens, qui son obligats á mantenir
justícia, tenen en custodia los altres
homens, qui los son inferiors en no-
bleza, y ells son mes obligats á la
justícia que tots los altres.

2 Sapias, fill, que ningun home
está tan obligat á son ofici com el
Princep, ó Prelát; porque jo, tu, y
aquell, no estam obligats sinó á un
home, qui es el nostre Princep, ó
Rey, pero ell està obligat á mi, á

tu, y à los altres homens, que te bax de la seua Señoria.

3 En quant el Princep te mes y major obligacio qu'altre home, en tant l'offici del Princep es menos dezitjable qu'altre y mes avorrible qu'altre; y, en quant el Princep te mes cozas, à que correspondrer qu'els altres homens, en tant deu effer ell mes ajudat en son offici, qu'els altres.

4 Amable fill, axi com l'anima es endressament d'el cos, axi el bon Princep es endressament de son poble; y axi com lo departiment, que fa l'anima d'el cos, es la mort d'el cos, axí mal Princep es la mort y destruccio de son poble.

5 El Princep es un home com los altres, pero Deu l'ha honrat perque l'ha fet Señor de molts homens;

y axí, quant tu, fill, veus qu'el Princep es un home axí com els altres, no lo despreciys, antes be amalo, perquè es ton semblant en naturalesa, y tem lo, perquè es Señor teu y de tans homens, y honra lo, perquè Deu l'ha honrât sobre tu, y sobre altres homens millors que tu.

6 L'anima te ordenat lo cos, per tots sos membres, y fabs perquè ? paraque lo cos ab tots sos membres s'ajút contra los seus defectes; y per axo, el Princep, per ajudar-se contra la seua impotencia, deu tenir ordenáts sos pobles ab bons homens, que li ajuden à regir son señorio y la caza.

7 Los mals membres son destruccio del cos, y mals officials, ò Ministres, y consellers, son destruccio de la Señoria y de l'honra del Princep,

Princep, y mal Princep es destruccio de las feuas terras y pobles.

8 Si á el cos ve malaltia de los feus membres, lo matex fucceyhex á el Princep de fos mals consellers, y officials; y, si mal poble fa mal Señor, bon poble fa bon Señor; porque, si no ho feya, se seguiria que mal y mal se convenguessen mes que be y be.

9 Ningun home te tants lladres, robadors, traydors, maldients y murmuradors de si, com el Princep; y axí el qui dezitja esser Princep, no tem los perills, qui venen per los hòmens sobredits.

10 Sapias fill, que, si tu dezas ton Señor, porque fa de tu justicia, deus també dezamar lo Sabater porque te fa sabatas, y lo Sastre porque te fa el vestít; perchè

mes obligát es el Rey á ferte justicia qu'el Sabatèr á ferte sabatas, y el Sastre á ferte vestít

11 Deu ha pozát lo Señor terrenal entre ell y tu, y fabs perque? Paraque amánt y honrànt y tement ton Señor terrenal, fias amador y honrador de Deu, de qui ell te son poder.

12 Amable fill, si tu estás en gracia de ton Señor terrenal, luego veurás que per los seus subdits ferás amát y temút; y, si sens culpa te-ua estás en la seua ira, y en tot axó l'amas, y l'honras y li fas reverencia á ell, y á los seus officials, mes amable y mes agradable ne ferás à la justicia de Deu.

][

CAP.

DE LOS CLERICHES.

1 **C**lerichs, fill, son homens llogats y pregats para pregar à Deu per lo poble, y para enseñar lo camí de la vida perdurable per doctrina de paraulas, y per exemple de honesta y Santa vida.

2 Axi com l'institucio de Cavalleria fonec para mantenir justícia, y (com ja havem recontat en lo llibre de l'orde de Cavalleria) foren elegits homens Sants, favis y nobles en virtuts para effer Cavallers, axi mateix foren elegits homens bons, Sants y devots, paraque pregassen à Deu per lo poble, y mostrassen á los altres homens bons costums, paraque poguessen rebre la gracia de Deu; y aquests tals homens son los Clerichs.

3 Donats foren á los Clerichs sensals, deumes y primicias ab que viscan, paraque, per lo treball corporal, no fos impedít l'offici divino, y per axò foren determinats y destinats para dir Missas, y ohír confessions, y para predicàr à las gentes, qui treballan en los fruits de que viuen los Clerichs.

4 Axí com á los Cavallers fonc assenàlat Princep, axí à los Clerichs fonch assenàlat Prelat, qui es Bisbe, Arcabisbe, Cardenál, y Papa, y aquests que viscan de los bens temporals qui sobran à los Clerichs simples, y qu'uns tengan en orde los altres, segons que son en mes alt grau y offici.

5 Assenàlada fonc á los Clerichs virginidat, paraque no tinguesen infants, à los quals donassen los

trezors de l'Iglesia, y paraque d'aquesta manera fossen mes misericordiòzos ab los pobres de Christo.

6 Tant es alt y excellent l'offici de Clerich, que vedat fone que Princep terrenal li fos superior; y per axò tenen los Clerichs superior, qu' es Princep celestial, esto es Prelát. Y subjeetát fone lo Princep terrenal à lo Prelát para significansa d'honrar Deu.

7 Fill, tant gran honra tenen los Clerichs, qu'en aquest mon noy ha homens tan honrats com ells, segons que tu pots veurer en lo Sagrament de l'altàr, y en altraz cosas: dehont, si obeeys y honras los Clerichs, tu serás honradór de Deu.

8 Axi com l'offici de Clerich es el mes honràt que sia en lo mon, axi es el mes perillós offici que sia, per-

que ninguns homens prometen tant fortament peleár contra lo diable, y la vanidat d'aquest mon, com los Clerichs, y ninguns homens son tan honrats de Deu com los Clerichs, puis prometen mes cozas para fervir à Deu que los altres homens.

9 Si l'honra y lo merit fos major en los Clerichs qu'en los altres homens, y no fos en ells major lo perill, hauria contrariedad entre lo merit y honra; y la justicia de Deu; y perque axó no pot effer, ninguns homens son mes fortament castigats per la justicia de Deu que los mals Clerichs.

10 Amable fill, si tu ets Clerich, el patrimoni, que tendrás de la Iglesia, lo has d'aplicar á honrar la mateixa Iglesia, procurant ab ell exaltar la Santa Fe Catholica, para.

que d'aquesta manera pugas servir,
amar, y honrar á Deu.

CAP. LXXXII.

DE LOS RELIGIOZOS.

1 **S**apias fill, que Religio es so-
berana virtút en home orde-
nat à vida contemplativa, y á renun-
ciar la vida activa. Lo comensament
d'aquests homens fone en los Ermi-
tans, qui, per el gran amor y fervor
que tenian á Deu, anavan á los de-
zerts y boscatjes á honrar á Deu, vi-
vint en continua contemplacio d'ell.

2 Vida Ermitana era (fill) en lo
començament estar sols en las mon-
tañas y dezerts vivint d'erbas, y ves-
tint cilici para mortificar la carn; pe-
ro multiplicaren los Ermitans, y se
uniren y congregaren para tenir Re-

II

gla

gla y Orde, y per axó elegiren Priors, y Abats, y feren Monastirs en los dezerts para fugír del Mon, y para fer penitencia, y para tenír hospitalitat.

3 Multiplicaren, fill, los pecats y errors en lo Mon, y vengueren altres Religiozos para predicar y hoír confessions, y para enseñar Theologia, y pacificar los homens; y aquests tals viuen entre nosaltres para curar la nostra enfermedat.

4 Pobreza es deguda á los Religiozos, paraque no fían ocupats en los bens temporals, ni fían impeditos en son offici, ni en son estudi; y han elegits vestits humils y llarchs, para significar humilitat y honestidat; y demanan almoynas para significar pietat y caritat.

5 Magras viandas, dijunis, af-

ficcions,

ficcions, llagrimas, plors, contricions de cor, oracio, obediencia, continencia, y altres cozas semblants à aquestas, son, fill, los trezors y riquezas de los Religozos, y axí, si tu (fill) amas l'orde de Religio, ab aquestas riquezas has d'entrâr y perseverâr en ella.

6 Entre Deu y l'home noy ha tan alt grau com es Religio; y iabs perque? Perqu'el benaventurât Religiòs llansa de si totas las cozas y las treu de son cor, para tenir en ell perfetament á Deu: dehont el cor mes noble es el d'un vertader Religiòs; pero per lo contrari el cor mes vil es el d'un fals y hipocrit Religios, perqu'ell es mes contrari à Religio qu'altre home.

7 Si un vertader Religiòs es llum y exemple de Santa vida à las

gents, un mal Religios es tenebra de dubtansa de Fe, y es principi d'error; y es infamia de la vida Santa, y es mes despreciable que qualsevol altre home.

8 Tant es amabla coza Religio, que molts devots Christians dexan Pare y Mara, germans, fills, pocessions, voluntats y libertat para tenir Religio; y no solament los homens dexan aquestas cozas, finò encare se tancan en monastirs, de los quals nunca surten, para orâr y servir nostro Señor Deu, puis qu'ell ho merex.

CAP. LXXXIII.

DE CONVERTIR LO MON.

COnvertir es endressar los errants â el cami de la veritat, paraque fian participants ab los Catholichs en la vida perdurable: y

una tal obra ha menestér tres cosas, que son poder, sabiduria, y voluntad, de las quales prometè duas nuestro Señor Jesu. Christ á Sant Pere en Persona de la Santa Iglesia.

2 A convertir los errants de la Iglesia franc arbitri, y se li es encarregat que treball à convertirlos per lo Fill de Deu, qui volguè morir en quant home para salvár son poble, y para examplar la Santa Iglesia en la qual Deu ha honrat molt l'home.

3 Amable fill, poder de convertir los errants està en la voluntad de Deu; y perque bona coza es convertir los errants á la divina Bondat, Justicia, Mizericordia y dades perfeccions de Deu, per axó vol Deu, qu'en la Iglesia ayhaja poder de convertirlos, y per axó ha donat poder

poder à el Papa y Cardenals, y á los altres Prelats y Clerichs, de riquesas y de gentes y de savias personas, qui tenen el saber.

4 Molts de Iudios y Sarracenos estàn bax de la Señoria dels Christians, qui no tenen conexença de la Santa Fe Catholica; y los Christians tenen potestat d'ensèñar alguns fills d'aquells per força, paraque tengan conexement d'ella, y per lo conexement tengan conciencia de perseverar en l'error, per la qual conciencia es possible que se convertissen y qu'ells convertissen altres; y los Prelats, y Princeps, qui no obran d'aquesta manera, paraque los Iudios y Sarracenos no fujan à altres terras, aman mes los bens d'aquest mon que l'honra de Deu y la salvació de son prohiisme.

5 Molts Iudios ayha, qui se ferian Christians, si tenian de que viurer ells y sas mullers y infants; y axi el qui no vol donarlos, ó empres-
tarlos lo que necessitan para viurer, fa contra lo poder que Deu li ha donat en los bens temporals.

6 Molts Sarracenos se ferian Christians, si vessen qu'aquells, qui se fan Christians, fossen honrats, y no despreciats per las gens; y axi el qui no castiga la deshonra, que se fa á los Sarracenos baptizats, no uza del poder que Deu li ha donat, ni vol que los altres Sarracenos vengan à conexement de Deu.

7 Be sabs tu, fill, qu'el Papa te bax de si Nuncios, que podria enviar à las terras, en que son los Idolatrias y Gentils, y podria fer venir d'aquells alguns de cada Terra y Nació,

cio, y los podria fer enseñar la nostra llengua y la nostra Fe, y despues que los donàs dons y los ben tractàs, y los enviàs despues à las seuas terras, paraque allí donassen noticia à los altres de nostra Santa Fe; porque si la sabessen facils serian de convertir, puis que no son difficultozos de convertir los Idolatras, qui no tenen Fe,

8 Molts Sants Religiozos dezitjan morir para honràr la Santa passió del Fill de Deu, y para la salvacio de son prohisme, y aprendrian las llenguas de los infeels, si fos qui los enseñas, y anirian á predicarlos, si fos qui los enviàs; pero noy ha qui fassa monastírs en que se enseñen las ditas llenguas, ni ay ha qui los enviay á predicar á dits infeels.

9 Molts Princeps ay ha, qui para

II

multipli-

multiplicàr la Fe Catholica aplicarian las feuas rendas, y las feuas vidas, y las feuas gentes, si tenguessen ajuda de la Santa Iglezia para conquistar las terras, que han perdudas, las quals posscyexen los infeels en dezhonra d'ells.

10 Si à un Bisbe son donadas cinc mil doblas de renda, quantas podrian esser donadas per las cozas sobreditas? perque molts, qui tenen menor renda, volrian y admetrian esser Bisbes d'aquell matex bisbat per mil, ó dos mil doblas de renda, y lo damés se podria aplicar à los gastos destinats para la conversiò dels infeels. Y, qui aguarda que Deu li pos en lo cor l'ordenàr aquestas cozas demunt ditas, tenta la voluntat de Deu, la qual ho vol, segons que la Creu ne dona significació.

11 Si tots los Religiozos, qui son bons para predicar, fossen menester en lo poble dels Christians, alguna escuza tendrian; pero, porque Deu vol que per tot lo mon se distribuecan, ne ha multiplicats tants, que per tot bastarian. Y los, qui serian martirs predicarian per fama y per devoció â nosaltres millor qu'aquells qui son entre nosaltres.

12 La raho demostra que la veritat es coza mes forta que la falsedat, y la veritat concorda ab Deu, y Deu se dexaria atreurer â assistir â los homens, qui moririan para honrarlo, y â los altres qui serian son poder per Oració y per almoyna, y per penitencia, afflicció y devoció. Pues, com pot esser que, per llarga continuació y perseverancia no treguessen los errants de l'error, en que
son

13 No som (fill) are en tems de miracles , perque en aquell tems quels miracles se feyan ab la virtut de Deu per los Apostols, y per los altres Sants, era major la devoció en lo Mon que no es are, y à las horas , los infeels se convertian á la fé ab rahons fundadas en authoridat ; y axí are seria cõvenient para cõvertír los infeels, y para demostrarlos el camí de la salvaciò, el llibre de demostracions, y lo Art de trobár veritat, si aquests llibres fossen aprezos d'alguns devots Christians per tal, que combateffen ab los infeels per via d'intelligencia , y ab esto los reduirian á conexas y amar nostro Señor Deu.

CAP. LXXXIV.

DE LA ORACIO.

1 **O** Racio es elevament de de-

vòt y piadòs pensament à amar á Deu demanant la eterna benaventurança, y pregant à Deu per lo que convè en aquesta vida temporal.

2 Amable fill, Oracio es en tres maneras. La primera es en l'anima, qui recorda y entén y ama á Deu, y lo prega per alguna coza que ha menester. La segona es en la boca, qui diu paraulas qui signifiquen lo que. l'anima recorda y enten y ama en Deu, y lo perque lo prega. La tercera es quant l'home fent bonas obras considera y ama fer lo be, que fa y dezitja fer, per amor de Deu.

3 No es convenient Oracio anomenar Deu, y pregarlo, y qu'el cor pens en vanitats, perqu'es convenient que lo cor y la boca se concorden juntament á una coza ma-

texa y en un matex tems; y si tu no pots tenir ton cor à assò qu'anomenas pregant à Deu, ajas novas rahons, y nous pensaments á pregar à Deu, perque, per lo trobament de novas rahons, pugas obligár ton cor á concordàr ab las paraulas, que diràs.

4 Fill al matí, quant te seràs al·fàt de dormir, ves á l'Iglezia, y ajonolla te devant l'Altàr, y fe devant ta cara lo Señal de la Creu y ab los ulls mira la Creu, paraque la teua anima tenga recordança de la Santa passió de nostro Señor Jesu-Christ.

5 Luego alfa los ulls de ta anima y tas mans à Deu, y beza la terra ab humilitat pensant que d'ella ets vingut, y á ella has de tornàr, y salúda la Creu de Christo dient: a-

doram vos Christo y vos benehim,
perque per la vostra santa creu ha-
veu redemit lo mon.

6 Después digas, fill, l'Oracio
del *Pater noster* en memoria de la
santa passio de Iesu-Christ, qui lo
digué en la nit que fong entregat à la
mort; y ab l'*Ave Maria* saluda la
Reyna del Cel nostra Señora Santa
Maria, y en los Angels y Sants de la
gloria, adora nostro Señor Deu.

7 Quant tot axó auràs fet ajono-
llat devant l'Altar, muda te à altre
lloc de l'Iglesia, el qual sia mes con-
venient para orar, perque per el rui-
do y vista de las gentes no sia impedi-
da, ò distreta ta Oracio; y en aquell
lloc fe Oracio primerament adorant
Deu en los Articles de la santa Fe, y
después adora lo en la seua Bondat,
Grandeza, Eternidat, Poder, Sabidu-
ria,

ria, Amor, Virtút, Veritat, Gloria, Perfecciò, Iusticia, Liberalidat, Misericordia, Humilitat, Señoria y Paciencia.

8 Fill, demana à Deu Fe, paraque lo cregas, si no lo entens, demanali que te do Esperansa, paraqu'en ell te confies en las teuas necessitats, y demanali Caritat para amarlo, y para amàr tu matex y ton prohisme; demana à Deu justicia perço que temas la seua justicia, y que tu matex te fasses sentència de sufrir en aquest mon traballs y penas per amor d'ell, y para satisfer per los teus pecats.

9 Fill, demana à Deu llum de sabiduria, paraque illumina ta anima en las seuas carreras, y paraqu'ab ella sapias y vullas illuminar aquells, qui estan en tenebras; y demanali

fortaleza cõtra gola, luxuria, accidia, enveja, superbia, avaricia, ira; demanali temperancia en ton menjar y beurer, parlàr, vestir, gastár, dormir y vetlar.

20 Sapias, fill, que molt millor coza es, sens tota compariò, demanár á Deu las virtuts demunt ditas que demanarli fanitat, vida, diners, honra, fills, possessions, ni altres cozas semblants á aquestas; perque, per totas aquestas cozas pot l'home effer en l'ira de Deu, y pot en l'infern tenir infinits traballs, y per las virtuts es l'home en l'amistat de Deu y va à effer benaventurat en la celestial gloria, qui tot tems durará.

11 Amable fill, prega per ton pare y per ta mara, perque d'ells has rebut l'effer, que tens, lo qual no donarias per tot lo mon: y prega per

ta muller y per tos infants, (si tant es qu'en tengas) perque gran gracia fa Deu â l'home quant li dona muller y infants qui son sos servidors. Prega, fill, per lo Señor terrenal, perque Deu lo t'ha donât, paraque t'ajut, y te defens, y te castig, paraque no perdas la gloria de Deu.

12 Fill, fe communna Oraciò, perque molt es agradabla â Deu, y prega per el Sant Pare Apostolic (el Papa) y per los Cardenals, per los Prelats, Princeps, Religiozos, y per tot lo poble dels Christians, que los don gracia que sian defensors de la Santa Fe Catholica, y que l'exalten á honra de la passió del Fill de Deu, que sia honrada en el lloc, en que visque y morí.

13 Fill, prega per los Iudios, Moros, Tartaros, Gentils, y per tots

los

los altres infels, paraque Deu los don llum de gracia, que pogan effer convertits à la nostra fe, y que Deu per se piedat los don procuradors qui los adoctrinen en el camí vertader sens por de la mort.

14 Fill, en la teua Oració no olvids los morts, qui son en el Purgatori, los quals patexen grans penas per los pecats, que feren en aquesta vida, en las quals penas son ajudats per los vius, quant pregan per ells, y quāt fan almoynas per amor de Deu.

15 Pren en la teua Oració special Sant, ò Santa, y prega lo, y honra lo, paraqu'ell te sia intercessor devant Deu, puis que los Sants de la gloria son tan amables á Deu, que per la seua intercessio son exalts aquells, qui en aquest mon los pregan y los honran.

)(Z

Acusate

16 Acufate fill, y digas tots los teus pecats, y demana perdo à la misericordia de Deu, y fe li gracias de l'esser, que t'ha donat, y de que no t'ha fet contret, ni infeel, ni pedra o fust, ó àltra coza, qui no es tan noble com l'esser, que t'ha donat.

17 Si tens traballs per fervir à Deu, ô per las teuas culpas, fen gracias á Deu, perque grans son los bés qui venen per traballs suffrits en paciència, perque per ells es l'home agradable á Deu, y los traballs, que soffrex, mortifiquen l'anima de las vanitats d'aquest mon.

18 Tu no podrias, fill, agrahir á Deu el bé, que t'ha donat, y el que te vol donar; y per axó recorre á la Reyna del Cel, y à los Sants de la gloria, y prega los qu'ells lo agradeixan per tu; perque, en quant ells son
mes

mes nobles que tu, en tant son mes
convenients á agrahir á Deu los bès,
que t'ha donats, y te vol donar.

19 No tengas verecundia de pre-
gar á Deu perque honrat Señor es;
ni en l'Iglesia mirs los homens ni las
donas, ni escolts las seuas paraulas,
perque turbacio n'haurias en l'Oració
ni demans de novas, paraque no tre-
gas Deu de tos pensaments y de ta
anima: apren tât de llati fins qu'entē-
gas la Missa, perque, si l'entens, late-
ua Oracio serà mes agradabla á Deu.

20 Sabs perque t'enfadas de llar-
ga Missa y de llarc sermo? perque no
tens devocio, ni sabs contemplar llar-
gamēt en Deu per affeccio d'animo,
à Deu, y per exaltament de l'entimēt
y per recordança de paraulas de Deu.

21 Molts homens ayha, qui te-
nen memoria y no saben memorar,

y mols homens ayha, qui tenen enteniment, y no saben entendre, y molts homens ayha qui tenen voluntat y no saben amar: dehont, si tu, fill, sabs memorar, entendre, y amar las paraulas de Deu, tu feras reposat en oirlas, y feras irat, com no las oirâs.

22 Fill, si ets irat, y si tens alguna tristezza en ton cor, y si tens alguns traballs, si vols alegrar, conso- lar y reposar la teua anima, dona te luego a l'Oraciò, perqu'ella te tan gran virtut, que tot hom treballat, i- rat, desconsolet, afrontat, honra, a- consola, reposa, y alegra; y sabs per- que? perqu'Oracio es medi entre l' home y Deu.

23 Fill, ab Oracio concordan di- junis, affliccions, sospirs, plors, con- tricions, humils vestidúras, y estra-

ña vida ; y fabs perque? perque las cosas contrarias á aqueſtas impeden l'Oracio , y treuhen Deu de los penſaments de l'home.

24 Plòra, fill, en ta Oracio, perque llagrimas y paraulas ſe conuen en l'Oracio; y, ſi tens tan d'ur lo cor que no pugas plorar, falta es d'amor; y axi para mortificar la teua naturaleza ſenſual, la qual te prohibex lo plorar , imagína que ton pare, ò ta mara , ó algun amich teu , que molt amas, eſtan devant tu penant y treballant perque alguns homens los mataſſen, y ells te demanan ajuda, y te miran piadozament, y que tu no los pots ajudar; y com la teua naturaleza ſenſual ſe comenſará â mourer, treu totas aqueſtas cosas de ta anima, exceptat Deu, y recorda la ſeua paſſio que pati per tu, y recorda
los

los grans pecats que has fets, perque totas aquestas cozas te seran occasio de plorar.

25 Si per totas aquestas cozas encare no pots plorar, puja ten á fer penitencia à las muntañas, y fuig lo mon, y fe aspra vida, y està sol, y imagina las grans penas infernals que patexen los condemnats ; y aquesta imaginació muda la en diversas maneres de turments, y á las horas ploraras. Y mentre que tens lloc y temps plora, y adora (fill) lo Rey del Cel; perque tots los condemnats alcançarian perdurable gloria, y fugirian infinits traballs, si sols una hora porian plorar, y adorar nostre Señor Deu.

C A P. LXXV.

1 DE L'ANIMA.

L'Anima es substancia espiritual racional, la qual dóna forma á

el cos humá; y aquesta substancia, sapias fill, que Deu l'ha creada de no res en lo ventre de la dóna, y l'ha unida ab lo cos engenrat, y de l'Anima y lo cos, se fa l'infant en lo ventre de la seua mara.

2 A l'Anima son donadas tres potencias, que son memoria, enteniment, y voluntat, y tot lo que fa l'Anima ho fa ab aquestas tres potencias; y aquestas potencias obran de quatre maneras, segons ques cõte en l'Art de trobar veritat. Perque una óbra te l'Anima com pren los objectes memorant, entenent y amant, y altra com los pren memorant, entenent y avorrint, y altra com los pren oblidunt, ignorant y amant ó avorint, y altra com los pren compostament de las tres maneras demunt ditas.

3 Sinc potencias son vniversalment en l'Anima, es à saber, vegativa, sensitiva, imaginativa, racional, y motiva; pero en los abres no es la sensitiva, ni en los animals la racional, y en l'Anima de l'home son todas sinc, y perassò se diu que l'Anima de l'home participa ab todas las creaturas.

4 L'Anima vegetativa es un poder, del qual ve lo creximent, que fan las plantas, y los coscos de los homens y de las bestias, per raho de la naturaleza elemental. L'Anima sensitiva es un poder, per lo qual tenen las bestias, las aves y los homens sinc sentits corporals. L'Anima imaginativa es un poder per lo qual se imaginan las cosas corporals. L'Anima racional es una essencia, qui te poder de memorar, entendre

entendre y amar. L'Anima motiva es lo poder, per lo qual se mouen las plantas y las bestias à lo que dezitjà, y l'Anima de l'home á lo que ama.

5 Sapias fill, que l'Anima racional ab l'imaginativa pren y unex en comu tot lo que li ofereixen los fins sentits corporals vehent, oïnt, odorant, gustant, y tocant y offerint axó en la fantazia à l'enteniment, despues l'enteniment puja mes alt á entendre Deu, los Angels, y las otras cosas intellectualls, que l'imaginativa no pot imaginár.

6 La fantazia es cambra, qu'está en lo paladar sobre lo front, y l'imaginativa en lo front ajunta lo que pren de las cosas corporals, y entra á la fantazia ab lo qu'ha pres, y ilumina aquella cambra, para que l'enteniment pugja prendre lo que l'i-

ma-

maginativa li offerex; y, quant per algun accident axò se dezordèna, á las horas esdevè l'home pensatiu, y te gros enteniment, y es orát.

7 Sapias fill, que com l'home se mor, á las horas quèda l'Anima racional, la qual es immortal, y per virtut y miracle de Deu, qui la vol premiár segons las seuas obras, en el paradís, o en el purgatori, o en l'infern, resta en las tres potencias demunt ditas virtut, per la qual pot recordar, y entendre las cozas corporals sens l'imaginativa y sens los sentits corporals.

8 Amable fill, molts homens cauhen en dupte y en error com cuydan imaginàr las cozas espirituals y intellectualls, qui no poden esser imaginadas; perque axi com los ulls tenen un offici, y las orellas ne te-

nen altre, axí l'imaginativa te offici d'imaginar lo qu'es corporal à l'enteniment, qui entenga lo qu'es corporal y lo qu'es espiritual: dehont, com l'enteniment sia mes alt en virtut, que l'imaginativa, per axò pot entendre sobre lo que l'imaginativa pot imaginar, esto es lo qui es de naturaleza intel·lectual.

9 Molt son subtils (fill) aquestas rahons, de que jo te parl, segons el tems en qu'are ets, pero las te vull dir, paraque las dezitjes saber en el tems que las poras entendre.

10 Com lo cos de l'home mor, no penfes (fill) que muyra l'Anima racional, finòs que va à el Paradis, ò à el Purgatori, ò à el infern, segons la vida qu'aurá tinguda en aquest mon; pero l'Anima vegetativa, y la sensitiva, y l'imaginativa moren en

)(

la

la mort del cos, qui es de naturalesa corruptibla.

II El dia del judici, quant resucitarèm tots, cobrarà cada Anima racional lo seu cos; pero noy farà menester l'ordonament de las potencias de l'Anima, segons qu'es menester en aquest tems, en que som, perque d'el die d'el judici en avant no menjará l'home, ni beurá, ni jugará ab dona, ni tendra cos corruptible; y sabs perque? perqu'eternalment sia significansa de la justicia de Deu.

CAP. LXXXVI.

DEL COS HUMANA.

I **L**O cos humá es, fill, compost de los quatre elements, y la seua compozicio se fa de la materia, que l'home poza en la dona, y de la materia, que la dona te per manera de

de rebre en la concepcio dels fills.

2 Com sia coza que los quatre elements sian corruptibles en lo cos de l'home, es per axó lo cos de l'home corruptible; y axi, para sustentár lo cos, convè que l'home meng, bega, dorma, vetl, y alén para tempear la concordancia y contrarietat de los elements.

3 Amable fill, el cos te sinc sentits, qui son vista, ohido, olfato, gust, y tacto, y per aquests sentits participa ab las cozas de fore, sens las quals no podria tenir sustentació; perqu'el calor natural consumex cade dia l'humitat del cos, y axi, si en lo cos no entrava humitat gustant de las cozas qui son fora, com el calor auria consumida tota l'humitat, el cos faria mort.

4 Amable fill, sens veurer, ohir, y olo-

y olorar, pot l'home viurer; pero sens gustâr, sentir, y alenâr ningun home podria viurer, y axi sia á tu retgla general, que sias temperat en ton menjar, y beurer, y en olorar cozas sanas y subtil ayre, y olors, qui no corrompen los humors en los quals se mesclan las cozas, de qu'el cos pren vida.

5 Fill, la vista està en los ulls per triangulo, esto es, que l'ayre es lluent, y en los ulls ab que l'home veu ayha llur, y en l'objecte que l'home veu tambe ayha llur, perque, sens llur qui fos en estas tres cozas, no podria veurer l'home; y quant en alguna d' estas tres cozas noy ha llur, ò l'ayre no es purificat para llur per la llur del Sol, ò del foch, á las horas l'home no pot veurer.

6 Ohir es el fò, qui es fet en l'ayre tocât per colp corporal, el qual

qual se forma en las orellas ab ajuda de l'aygue qui reb l'impresio del dañy qui es fet en l'ayre; y axi, com l'ayre y l'aygua se desconvenen en lo fervell y en las orellas, per aquesta desconveniencia no pot passàr la conveniencia de l'ayre dañát ab l'aygua, en la qual se forma el so â donar ohiment á las orellas; y per axò los homens son forts y no ouhen, y per falta del ohido, que no tenen, son muts, y no saben parlàr; perque per lo ohir aprenen los infants de parlàr, y dur la llengua, segons demanan las veus qu'ouhen.

7 Olorar se fòrma de calór y humitat, qui son del foc y del ayre, perqu'el foc y l'ayre tenen manera de pujàr amunt la respiracio que llàsan, y púja per el nas, qui atreu l'ayre, qui participa ab lo còs de las co-

zas

zas odorablas, las quals son vaporativas y aquella materia amèna la lo alé á el nas, ahont se sent l'olor, y en aquell lloch prenen despues los humors se quedat en los seus mesclaments, segons que las olors se convenen ab la dispozicio de los humors; y per axó pur ayre fortifica los humors, y ayre corrompút los corromp.

8 Gustar s'engenra per l'humitat, qui està en las venas plenas d'ayre, las quals son bax de la llengua, y en la gargamella, en que las venas tenen la seua rel, comensa lo mesclament de l'humitat de las viandas y de l'humitat qui es en las ditas venas, y â las horas ve (fill) el sabor á la gargamella, segons la qualitat de las viandas; pero quant se desconvé l'ayre, qui es en las venas de la llengua

gua ab las viandas que se menjan, y asso es per malaltia de la gargamella, y per no uzança de tals viandas, á las horas las viandas, qui son dolzas, aparexen amargas.

9 Sentir ve de l'animalitat, asso es, en la carn viva, en la qual l'home es sensible, quant es tocât en ella; y l'aygua y la terra senten primer, y el foch y l'ayre despues; pero com son tât junts los sêtimêts, que l'imaginativa no pot imaginâr tems primèr y derrèr, entre lo sentiment de la terra y aygua, y del foc y ayre, en tot axò, perqu'el foc y ayre son mes fortament en la part interior que la terra y aygua, per axò s'enten que l'home mes prest sent per la terra y aygua que per el foc y ayre; y tant be, perque'el cos quant mes es de grossa materia, tant mes es tocable, y

quant mes es tocable , tant mes es sensible, mentres que sia animat.

10 Axi com, segons dezitg natural, en las esferas de los elements lo foch es sobre l'ayre, y l'ayre sobre l'aygua, y l'aygua sobre la terra, axi en lo cos elementat compost es lo contrari, perque el calor natural es mes dins lo cos que ninguna de las altrás propriedats de los elements , y l'ayre es mes dintre lo cos que l'aygua y la terra; y la terra es mes prop à las extremitats exteriors del cos que l'aygua; y axo es segons mes y menos de la simplicidat de los elements , perque en uns llochs del cos mes prop son los elements segons respecte de simplicidat, qu'en altres.

11 Amable fill , moltas rahons naturals te podria dir del cos de l'home, pero breument ho pas, y sabs
perque

perque? perque molt he de parlar de
DEV.

CAP. LXXXVII.

DE LA VIDA CORPORAL.

Vida corporal es actualitat,
per la qual viu lo cos, y vi-
da espiritual es amar á Deu: dehont,
si tu [fill] amas vida corporal, àma
sanitat, perque per la sanitat l'Anima
y el cos se convenen, per la qual con-
veniencia viu l'home; y, si ámas la vi-
da espiritual, àma y tem á Deu, per-
que per amar y temer á Deu viu l'a-
nima en las virtuts, y futg los vicis
y pecats, qui li son ocasió d'infernal
mort.

2 Y sapias que tres camins son á
significança de duas vidas, cami infe-
rior, medi, y superior. El cami infe-
rior es el de los pecats, el medi es el
de la vida activa, y el superior es el
de la

de la vida cōtemplativa. Dehont com la vida contemplativa sia mes prop á Deu, y mes lluny á pecats que la vida activa, per affò la vida contemplativa es mes nobla que la vida activa.

3 En el cami inferior son (fill) los homens pecadors amadors d'aquesta vida mundana para tenir los deleytes temporals: dehont aquests viuen quant á el cos, pero quant á l'anima moren en pecat y en culpa; y axi (fill) no vajas per tal cami, qui dñ l'home á el foch perdurable.

4 En el cami mèdi son los homens, qui tenen vida activa, es á saber, los homens qui posseynen los bens d'aquest mon per intensió de ferne be per l'amor de Deu, y tenen mullér y infants, y tenen los deleytes d'aquest mon ordenadament, los quals ne fan gracias á Deu, y fugen

de ferne mal , y pecats : dehont aquests homens posseynen aquest mon y l'altre.

5 En el cami superior , y vida contemplativa , son los homens qui fan aspra vida contemplant á Deu ab dijunis, oracions, pobreza, contrició, y desprecio d'aquest mon : dehont aquests homens tenen l'altre sigle millor quels homens qui van per la via mediana ; y sabs perque ? Perque doná aquest sigle per l'altre, y renúcian las prosperidats d'aquest mon.

6 Amable fill, en cas y en temps ets , que pots anâr per el cami , que volràs : dehont si t'es amable lo cami inferior, mira quant poch dura la vida d'aquest mon, y com la mort no assegura los homens joves, ni l'home viu mentres que dorm , ni mentres qu'es irât, trist, temeros y te passió

y treball per malaltia, ò per altra coza

7 Si aquest cōte fas , trobaras que tant dorm l'home com vetla , y mes vegadas está irat , treballat , y descontent, que content , alegre , y satisfet ; y axi , com tant breu sia la vida de aquest camí inferior , y tant llarga sia la mort infernal , à la qual va l'home per el tal camí, fatuo feràs (fill) si segueys lo camí inferior.

8 Si elegeys (fill) lo camí medià, elegex l'offici qui sia mes lluny del camí inferior, perqu'en la via mediana ayá uns officis mes nobles qu'altres, y mes alts; y fabs perque? perque son mes prop à la vida contemplativa.

9 Si tu, fill, elegeys la vida contemplativa, elegex y tria aquella orda qui sia mes lluny del camí medià; perque, axi com en la via activa ay

há

há alguns officis qui son mes prop qu'altres â lo camí inferior, axi en la suprema via ay há algunas Religions mes llunys de la vida activa qu'altras.

10 Amable fill, en una matexa Religio ayhá alguns officis, qui millor se convenen ab la vida contemplativa qu'altres, y saps perque? perque son mes lluny de la vida activa qu'els altres, y mes prop â la vida contemplativa qu'els altres; y axi, si tu ho pots fer, en la Religio elegex aquell offici qu'es mes lluny de la vida activa.

11 Si elegeys vida activa, no llitjas los llibres, qui fan lo cami inferior dezitjable, y ajas lo llibre de contemplacio, per lo qual es dezitjabla la vida contemplativa para contemplar nostre Señor Deu.

DE LA MORT CORPORAL.

1 **M**ort corporal es separació del cos y l'anima qui estan units, y mort espiritual es la separació, que fa l'anima, de Deu; y axi, fill, ayhá duas morts, y en la mort corporal, l'anima, qui se separa del cos, si es virtuoza, va á Deu en el Paradis quant el cos mor, pero, per la mort espiritual, qui es en l'anima pecadora, anirá el cos à patir eternament lo foc infernal, y anirá l'anima à soffrir infinits traballs.

2 Pensa fill, en la mort para que no fias argullós, perque la mort inclina lo cos á gran vileza, enquant lo fa des poderát y pozat bax de la terra, y lo fa menjàr à las vermas, y lo fa horrible à veurer y à tocàr y á odorar, y lo fa tornàr pols y cenra.

]]

Tem

3 Tem [fill] la mort, paraque viscas en lo fervici de Deu, y tem la mort , perque no sabs quina hora vindrá, ni ahont te pendrà , ni á qual mort morirás; y perque sabs que has de morir , y ignoras totas las cozas damunt ditas, per assò la mort es temible.

4 Fill, cade die mors, perque la mort s'acosta à tu cade die ; y los morts, que veus sepultár y podrir bax de la terra, te donan significacio, que tal com ells son feràs tu, y axi com ells son oblidats y dezobeits de sos fills y parents, axí feràs tu oblidat y dezobeít.

5 Tots los bens, que tens, te llevarà la mort, y te farà venir en desprecio y olvido de las gentes, y lo que tu tens, vendrá tems que ho possehiràn homens, qui no te conexe-

]]

ràn,

ràn, ni te amaran, ni de tu parlaràn,
y si tornavas viu, no te donarian un
pa, ni una escudella d'aygua.

6 Aquesta mort tan horribla, y
tan pezada, amí jo en mon pare! y
fals paraque? para possehir los seus
bens: y aissò es exemple à tu, y á ton
fill, si en tens. Luego (fill) la mort
de l'Anima amar la has, paraque
tos fills tengan los teus bens, per los
quals perventura amaràn ta mort?

7 Temibla es [fill] la mort
del cos, pero mes temibla es la mort
de l'Anima: dehort aissò, de que l'
home no pot escapàr, perqu'es te-
mible? y la mort del cos qui tan
prest passa, perqu'es temuda mes
que la mort de l'Anima, qui tots
tems durará?

8 Fill, dezitja morir per amor,
de ton Señor Jesu-Christ, puis que

ell, qui no feria mort sinò agües volgut, volguè morir per amor de tu; y si axi fos que tu no volguesses morir per alabar ton Deu, si tu poguesses no morir, tu no moririas. Y, si are, que no pots fugir á la mort, ño vols morir para honrar á Deu entre los infeels, qui lo dezonran, y lo descreuhen, quant menos voldrias morir, si fos possible que tu no morisses?

9 Amable fill, quina coza te val mes, ò morir una vegada, ò morir para sempre? Y quina coza te val mes, ó morir á mott dezitjabla para honrar á Deu, ò morir á mort avorribla, la qual mata l'home á mal son grat, y sens tenirne agra-himent ni mérit devant Deu.

10 Ninguna coza d'aquest mon es tan prop á l'altra vida, com la

mort, perque sens morir l'home noy pot passar, ni per ninguna coza hi pot anár tan honradament com per mort, ni de ninguna manera pot l'home effer tant semblant à nostro Señor Deu Jesv-Christ com per mort: dehont, com assó sia axí, fill, perque tems morir per ton Deu? y perque no tems morir à mort, per la qual no tengas agrahiment de Deu?

II Ahont son, fill, tants Emperadors, Reys, Princeps, Contes, Barons, y Prelats, qui son passats d'aquesta vida? Y ahont es Alexandro qui fonec Señor de tot lo Mon? y qui es, qui parl d'ells, ni tract d'honrarlos? Y vejés, fill, com son honrats, celebrats, recòrdats, y pregats los Apostols, y los altres Martirs qui son morts para honrar y amàr á Deu?

Según

12 Segúr fias, fill, que, segons el tems en que som vinguts, l'home mes es fet para morír per honràr a Deu, que para viurer per hōrár á Deu; y fabs perque? perque major coza es morír per honràr à Deu que viurer per honràr à Deu, y lo qui es major, millor y mes noble, es la major ocazio perque l'home es.

13 En tenebras son, fill, los ulls de nostra anima, y refredada es devocio, y falta ayhà de Caritat, y per axò no volém morír paraque per nosaltres Deu sia honràt, ni fem axó perque som en el Mon, ni mortificam lo cos, paraque l'anima visca en Deu. Y, perque en el tems, en que som, no fem lo perque som fets, es perilloza coza y molt digna d'esser temuda, qu'el mon no sia judicat à esser en perillos estat per la justicia de Deu.

)(

CA.

DE HYPOCREZIA, Y VANA
gloria.

1 **H**Ypocrezia es semblansa de virtut en lo qu'es vici ocult; y per axo (fill) los homens hypocrits fan falsas semblansas, y fan semblant à las gentes que fian bons, y son mals y plens de vicis, y culpas.

2 Vana gloria es dezordenat animo mogut á propi honrament, del qual no es digne; y per axo (fill) los homēs, qui tenen vanagloria, fan algunas cozas bonas y qui tenen semblansa de be, paraque fian alabats y honrats per las gentes.

3 En la hypocresia haya duas carreras, per una van los homens ab compaña de vana gloria, y per l'altra van ab compaña de falsedat. Per la primera van (fill) los homes
qui

qui vesten humils vestiduras, y deju-
nan y fan aspra vida, y diuhen parau-
las humils y beneytas, y fan apari-
encia que fian bons homens, y tot
axò fan paraque ajan honra y fama
entre las gentes.

4 Per aquesta carrera matexa
van los homens qui son ben vestits,
qui tenen bon cavall, y qui donan y
gastan, y s'exercitan en fets d'armas
paraque las gentes los honren y par-
len d'ells; y axi aquests tenen hypo-
crezia en quan se mostren bons y ion
vils d'animo, d'intenció y de fets; y
son vanagloriozos en quant se donan
gloria y bon fabór d'assó, qui no es
durable, ni es lo perque l'home es
creát puis que l'home no es creat pa-
ra donar alabança de si matex, ni de
lo que no es en alebança de Deu.

5 Ha fill! quantas almoynas, y
quant

quants diners, draps, bestias, armas, y otras cosas semblants á aqueſtas, ſon donadas para tenirne vanagloria? y quant lleugerament y quant breument paſſa lo temps, en que tenen la fama y la gloria los homens hypocrits y vanagloriozos en las carreras per hont van?

6 O, y quants homens van per el cami, en que vanagloria y falſedat ſe ajuſtan! per aqueſt cami (fill) van tots los homens, qui fan apariencias que ſian bons, per çò que pугan engañar las gents, perque ab ſemblança de be ſe engañan mes preſt los homẽs leals qu'ab ſemblança de mal.

7 Com per aqueſt camí vajan tants homens, y com ſia tant dificultos guardarſe d'home falſ hypocrit (fill) qui ayha, qui de tals homens ſe puga guardar, y qui en-

tre

tre tals homens puga éstar segur:

8 Alguns homens ayhá qui fan be, y lo fan amagadamēt, paraque no los escarneſcan, ó no ſe rigan d'ells; y axi, en quant temen la irriziò dels homens per donar exemple de bonas obras, tenen alguna rel de hypocre-
zia y de vanagloria, y per eſto perden lo merit, que tendrian, ſi no tenian vanagloria ni hypocrezia: de-
hont fer be ſecretement no fonch ordenat per altra cauſa, ſinó perque los homens no ne hagueſſen vana-
gloria.

9 Molts homens ayha, qui diu-
hen mal de ſon Pare y de ſos jer-
mans, ó d'altres homens, y ſabs pa-
raque? paraque los homens los ala-
ben y dexten d'alabar aquells, de
qui envejan las alabanças. Y molts
homens ſon hypocrits, y vanaglorio-

][Bb

zos

os, y no ho cuydan effer, y fabs per
que? perque tant aman effer hon-
rats, que no conexen los seus defectes

10 Si vols effer amich del qui es
vanaglorios, digues li mal de los al-
tres, perque mentres que lin diras
mal te concebrà amor, perque pen-
sarà que vullas dir be d'ell; y, si vols
effer despreciat y dezamat d'home
vanaglorios, repren lo d'els defectes,
que comet contra son Señor Deu.

CAP. XC.

DE LA TENTACIO.

TEntació es provocament, per
lo qual l'entenimēt se certi-
fica, y es ocasionament per lo qual
ve el fi. Si tu (fill) vols tenir cone-
xensa de la tentació, en tres mane-
ras te convindrà cercarla, perque
tres maneres ayhá de tentació, l'u-

na es

na es tentació angelical, l'altra diabolical, y l'altra humanal, qu'es d'un home ab altra.

2 Tentacio angelical es, fill, com l'Angel, que t'ha donat Deu, t'aconcella que fassas bonas obras, y paraque te puga induir à alguna bona obra, t'aconcella quen fassas altra, paraque per aquella fias ocasionat à fer be; y axí, com tu seus à la taula menjant y bevent ab gran apetit, à las horas t'aconcella l'Angel en la teua consciencia que tengas templança en ton menjar y beurer; y fass paraque paraque fias obedient à Deu, y paraque rezistescas y destruescas la gola, qui es pecat mortal, y tengas abstinencia y continencia, qui son virtuts.

3 Tentacio diabolical es (fill) com lo diable, qui es Angel maligne,

))

ne,

ne, t'aconfella, que fassas almoyna
ò altra coza bona, paraque ne ten-
gas vanagloria, qui es pecát, ó t'
aconfella que fassas algun pecát ve-
nial, paraque per ell te puga induír
â fer pecát mortál; y axí de las al-
tras cozas semblants â aquestas.

4 Si vols conexer qual tentació
es angelical, y qual diabolical, en-
ten (fill) que la tentacio angelical
en lo comensament dona treball y
difficultat â la naturaleza d'el cos;
y fabs perque? Perqu'el cos te na-
turealeza qu'abáns es aparellat á fer
mal que be: y, quant mes el cos es
aparellat á fer mal, mes merit te l'
Anima, si li fa fer lo be y dexar lo
mal.

5 Despues qu'el cos es vensut
per l'anima, á las horas coménça â
fer lo be pererorozament, y l'anima,
â qui

4 qui millor conve fer be que mal, es alegra del be que fa lo cos; y lo cos, qui en el principi era pereros, despu- es fa effer diligent l'anima en aque- llas cozas en que lo fa treballar á fer bonas obras.

6 Amable fill, la tentació diabo- lical fa tot lo contrari, perque en lo comensament fa content lo cos á co- mençar mal, y fa à la fi trista l'anima del peccat y del mal, que fa quant ha consentit á lo dimoni, qui es son ini- mich.

7 Tentació humanal es fill, com la dòna, qui se pinta, y adorna sos vestits, paraque se fassa mirar y de- zitjar á las gents, y paraque parlen de sa ermozura; y aquesta tentació es engenrada de vanagloria y de lu- xuria.

8 L'home tenta ab sēblança de
be,

be, paraque puga fer mal, ò tenta un home l'altre ab semblança de mal para trobar en ell paciència, y lealtat; y ab dissimulació y altres cozas semblants tentan los uns homens á los altres, segons que se contè en lo llibre de Contemplació.

9 Diferencia ayhá (fill) entre tentació espiritual y tentació corporal, porque la tentació espiritual se fa en l'anima, y en sas potencias memoria, enteniment, y voluntat; y tentació corporal se fa en los finch sentits corporals.

10 Amable fill, gran es la gloria que los homens guañan, per contrastar á las malas tentacions; pero, porque los homens son flachs, y promptes á obehir lo Dimoni, y â sa naturaleza mateixa, qui es corrompuda per lo pecat, y porque tants

homens son venfuts per las tentacions; per affo t'aconfell que, tant com pugas, fujas de las tentacions d'el diable, y de las donas, y dels mals homens paraque no caygas en l'ira de Deu.

CAP. XCI.

DE LA EDUCACIO.

Educacio, ó criansa, es acostumar altri à alguna uzansa, per la qual sia mes prop á l'obra natural; porque axi com la naturaleza seguex son curs, y no desvia d'ell la seua obra, axi los infants en lo començament s'acostuman á bonas, ó malas criansas, y aquellas profeyxen después.

2 Sapias fill, que duas maneras haya de criansa, l'una pertany á lo cos, y l'altra á l'anima. La qui pertany á lo

á lo cos se fá en los sinc sentits corporals, y la qui pertaíny à l'anima se fa en las tres potencias d'ella, que son la memoria, l'enteniment, y la voluntat.

3 Amable fill, á los homens los deuhén effer molt amats sos infants, y per assò deuhén effer diligents en veurer à quinas criansas s'acustuman y s'inclinan quant à el cos, perque per los custums d'el cos se avezan à los custums de l'anima, y per los de l'anima, á los d'el cos.

4 Per vista corporal entra tentacio á l'anima, y per assò deu l'home criar son fill á veurer tals cozas, de las quals no s'acustum à mals penfaments, ni à dezitjar bells vestits, en los quals s'engendra argull, enveja, y gastos inútils, y otras cozas semblants á aquestas.

5 Avezar los infants à ohir vani-

ats,

cats, paraulas lletjas, romanfos, can-
fons, y instruments, y altres cozas
semblants, qui donan moviment de
luxuria, es ponsoña y verí en lo re-
cordament y en l'enteniment y en la
voluntat dels infants, per lo qual con-
sumexen y destruxen los bens de
fos pares, y aprisionan la sua anima
en el foc perdurable; y axi, para mor-
tificâr aquest verí s'han manestèr pa-
raulas y llibres qui dugan pensaments
de Deu, y de desprecio del mon,
antes qu'el verí se sia multiplicat
per costum.

6 Per olorâr ambar, y almefch,
s'engendra luxuria, y per olorar cozas
corrompudas, ò ayre corromput, s'
engendra malaltia corporál; y per a ffò
l'infant no se deu criar en lloc mal
sa, ni se deu avezár á olors, qui mou-

)(

hen

hen à vanidats, ni à penfaments, qui no convenen.

7 En el principi, que l'infant es nat, fins qu'ha preza forsa lo calor natural, no deu effer criat, finó ab llet tanfolament, perqu'altra vianda no li convé, perque lo calor natural no la pot courer; y per affó los infants fon tiñosos y tenen apostemas, si los fan menjár altravandas, que lo calor natural no pot courer, y moren molts, qui viurian, si tals viandas no haguessen menjat y begút antes d'hora.

8 Quan l'infant es tant crescut, que ja camina y corre y juga, à las horas, se li deu donár menjár, segons qu'ell necessita quant ell lo demana, y al mati no se li deu donár finó pa, si en demana, perque, per menjár cosas dollas y fruytas, y altravandas

mengivolas , menja molt, y despues no te gana de menjar com es hora de menjar en el dinar; y, com los infants menjan cozas delicadas mes de lo que demana la seua naturaleza, y la hazienda de sos pares, à las horas estan malalts , y sos pares venen á pobreza.

9 Vi massa fort destrux lo calor natural y l'enteniment , y acurfa la vida; y vi massa dols es ocasiò d' embriagarfe. Y, si l'infant beu vi fort y falsas fortas, se li creman los humors, y se li destrux lo fervell y lo calor natural ; y axí totas aquestras cozas, y altrás semblants son dañosas á los infants.

10 Com l'nfant es massa vestit, à las horas se destrux lo calor natural , perque , per el treball, que passa jugant, s'escalfa, y s'obrin los po-

ros

))

ros, per hont ix el calor natural en vapor y en fuor; y per massa vestir, los poros no tenen ab que la fredor los tanch, la qual fredor los tancaria, y se conservaria lo calor natural en lo cos; y la digestiva ne seria mes forta, y las viandas, que l'infant menja, per lo treball que passa, mes prest serian digeridas.

11 El manetjar que l'home fa à los infants en lo bres paraque no ploren, no es convenient à el nutriment natural, antes es contra lo fervell, qui es mogut del seu lloch natural, y no te la bona disposició, que tendria; y axi mes daña à los infants lo brés, que no dañarian los plors, y despues ploran mes, si no mouhen lo bres, que no plorarian, si no los haguessen acustumats á tal moviment.

12 Conservar los cabells en lo

cap tiños es acostumar los humors à pujar amunt, y per assó se destrux lo fervell, y despues te l'infant, quant es gran, mal alé, y flacas dents y flachs ulls, y golls, y porcellanas y molts altres mals; y per assó los infants, qui son tozos, son mes fans, y los mals humors s'acostuman á anar avall, y no causan tant de dañy, com donarian anant amunt.

13 Sapias fill, que mes savia es la naturaleza à criar los infants, que no es la seua mara; y lo que la naturaleza pert en los infants de los homens richs, ho guaña en los de los homens pobres; y axi òbri tos ulls, y mira de quins infãts veuràs mes, qui sian bells, hermosos, y fants, ò dels fills d'homens richs, ò d'els fills d'homens pobres? Y sabs assó d'hōt vè? de que la naturaleza dona cōvenientment à los

)(

fills

fills d'els pobres lo que han menester, y á los fills d'els richs no los pot donar lo que voldria, perque massa vestir, y massa menjar ley impedex.

14 Moltas paraulas [fill] t'he ditas de la criança qui pertany á lo cos, y encara mes t'hen podria dir, però parlarte vull de la criança, qui pertany â l'anima, y axi

15 Sapias fill, que, com l'infant es vingut á convenient edat, à las horas se li deu mostrar de recordar, entendre, y voler; perque, axi com lo cos vol uzár de sos membres, quâtes vegues vingut á temps, axi l'anima vol uzar de sas potencias, quant l'infant es vingut à edat, que uzar ne dega.

16 Los homens richs, qui no fan fer á sos fills alguna coza, los crien en ociozidat, y no fan lo que deuen, paraque sos fills sapien memorar, en-

tendre,

entendre, y voler, puifque ociozidat y olvido y ignorancia y dezamor se convenen y van junts; y per axò esdevenen los infants d'aquests homens richs, mal criats, y son perereros, flachs, necis, y malgastan lo que los pares los dexan, perque no tenen manera de saber ho guardar, y defenfar de los homens falsos traydors y engañadors.

17 L'home, qui vulla ben criar son fill, no deu tenir en sa caza persona mal criada, paraque son fill no ne aprèga malas crianças; y la maura no deu dexar sa filla en caza, quāt va fora caza, y fabs perque? perque no crega la mala criada. Y tal home comana son fill á home mal criat, qui valdria mes que lo comanas á Deu y á ventura.

18 Acustumar son fill à recordar

X

y en-

y entendre à Deu, y á anár â la Iglezia es acostumar la volūtat del fill â amar á Deu y son pare y sa mara; y la memoria qui recorda, y l'enteniment qui enten, engenran temor reverencial, y verecundia del mal en la voluntat, qui ama virtuts y dezama vicis; y per axo l'infant deuria crexer y esser criat ab temor y verecundia, paraque tenga amor á be, y dezamor á mal.

19 Si l'infant no es criat ab traballs, quant tindrà traballs no los farà sofrir y tenir paciència y nobleza de cor, per las quals venfa sos traballs. Y, si l'infant està criat à dir mal, quant ohirà dir be tindrà enveja y accidia y ira, qui son pecats mortals. Y, si l'infant està criat en companyia y comunicaciò de vils homens, fugirà de los bons homens.

20 Vols ben criar ton infant? a.

costúma sa memoria y son enteniment á pensar nobles fets, paraque la seua voluntat am familiaritat ab bons homens. Y vols criar l'enteniment de ton fill á esfer exaltat y elevat á entendre; mostrali ciencia divina y natural. Y vols que tenga molt alt enteniment á entendre molt subtilment; mostrali l'Art de trobar veritat, y lo llibre de peticions, principis, y solucions. Y vols que ton infant am molt á Deu; felí recordar y entendre la vileza d'aquest mon, y la Bondat, Grandeza, Eternitat, Poder, Sabiduria, Amor, Virtut, Varitat, Gloria, y las altrás virtuts de DEU.

CAP. XCII.

DE MOVIMENT.

MOVIMENT racional es pensament mogut de pensar una

coza après de l'altra; y moviment racional es desitx, ò avorriment de l'Anima á esser, ò á no esser.

3 Amable fill, axi com tu pots mourer ton cos d'un lloch à altre, axi la teua anima pot mourer los seus pensaments d'una coza à altra, y amant una coza y avorrint l'altra.

3 En aquest moviment, de que jo te parl, ayha altres differentes moviments, perque la memoria se mou de memorar à olvidàr, y d'olvidar à recordar, y l'enteniment se mou d'entendre à ignoràr, y d'ignorar à entendre, y la voluntat se mou d'amar à dezamar, y de dezamàr à amàr.

4 En lo moviment racional son, fill, duas intencions, priméra, y segona; y, si tu sabs la naturalesa y y propietat d'aquestas duas intencions

cions, moltes cozas fabras; y, si las fabs ordenár en la teua anima, moltes virtuts tendrás.

5 Primera intencio es la causa final, y segona es la materia y la forma, y la forma es primera intencio respecte de la materia, y la materia es segona intencio respecte de la forma; y fabs perque? Perque la forma es mes propinqua á la causa final que la materia.

6 Segons qu'uns graus son mes nobles qu'altres, ha volgút Deu que la primera intencio convenga á uns graus, y la segona á altres.

7 En l'arbre son las fullas perço que sia lo fruit, y perque lo fruit val mes que las fullas, per affò la naturaleza dona la primera intenció á lo fruit y la segona á las fullas; y, perque l'home es mes noble que los arbres,

bres, y las bestias, y las otras cosas inferiores â l'home en nobleza, per assó ha volgút Deu, que l'home sia per la primera intenció, y las cosas, qui no son tan noblas, fian per la segona.

8 Deu es mes nobla coza que l'home, y que totas las otras creaturas, y per assó vol Deu que l'home tenga la primera intencio â conexas-lo y amarlo, y la segona á las otras cosas; y axi, si tu, fill, tens â Deu la primera intencio, lo amarás mes, perqu'es bo, que perque t'ha creat, y per la gloria que te donará.

9 Sabs, fill, qu'es pecat? pecat es quant l'home amà per la segona intenció las cosas que deu amar per la primera; y per assó pecan los homes quant aman Deu per la segona intenció, y si mateis per la primera.

Pri

10 Primér moviment es (fill) com l'anima mou las seuas potencias tan promptament, que raho y discreció noy pot effer, y segon moviment es, com l'anima rahonablement consent ò no consent à lo primer moviment; y per assò es feta differencia entre pecat venial, y pecat mortal, perqu'en lo primer moviment noy ha libertat de raho, pero en lo segon ayhà libertat de rahò para consentir y para dissentir, y per assò es lo merit, ò la culpa en lo segon moviment.

11 En moltas maneres te podria parlar (fill) del moviment spiritual; pero te de parlár del moviment corporal, el qual es en tres maneras. La primera manera conté tres moviments, el primer es circular, qual es el moviment del Cel, el segón es per amunt, qual es el moviment del foc

loc y l'ayre, qui pujan amunt, el tercer es per avall, qual es el moviment de l'aygua y terra, qui abaxan avall.

12 La segona manera de moviment conté altres tres moviments, el primer es moviment d'un lloc á altre, el segon es el moviment que fan los elements para engendrár las cosas crexents, qui se mouhen de menòr quantitat á major, y de no effer á effer; el tercer es el moviment que fan los elements para corrompre las formas naturals y tornarlas á no effer.

13 La tercera manera de moviment es (fill) en los cinc sentits corporals, perqu'un moviment es per veurer, altre per ohir, altre per olorár, altre per gustár, altre per palpar, y affó son cinc moviments diversos

versos uns de los altres,

14 Amable fill, si amas Ciència y bonas obras, entre tots los Capitols d'aquest llibre, ama molt aquest Capitol, perque per ell es molt illuminada l'anima, com sab tenir conexença dels moviments damunt dits, per intenció de honrar y servir son glorios Deu.

CAP. XCIII.

DE CVSTVMS.

1 Custum es envellida perfecció rancia en semblants cosas agradables; y perque bons customs son amables, y mals customs son avorribles; y, perque tot hom te llibertat d'elegir los customs que volrà, favi feràs (fill) si dexas los mals customs y abraffas los bons.

2 Fill, los bons customs son agra-

gradables

gradables â l'anima, y fabs perque?
perque entre bons custums y conci-
encia es feta pau: dehôt per axo mals
custums y conciencia son contraris.

3 Perqu'el cos es naturaleza cor-
rompuda per el pecât, per aïò con-
ve millor ab mals custums que ab
bons, y fabs perque? Perque l'anima
n'haja major merit si constreñy lo
cos á bons custums.

4 Savi Mercader es, qui va per
diversas terras à guañar diner, y à a-
portar mercaderias à la seua terra,
quant en ella ferà molta ganancia; pe-
ro mes savi mercader serias tu, fill, si
anasses per diversas terras, y elegisses
los millors custums, que trobasses.

5 Custum vell, no l'ams per fa
antiguedat mes que custum nou, ni
custum nou l'ams mes qu'el vell per
fa noyedât; y fabs perque t'acon-

feli

fell axo? Peraqu' elegeſcas los cultums millors, y avorrefcas los pitjors.

6 Si per antiguedát mals cultums foſſen bons, las obras de los dimonis, qui tant han perfeverát en mal, ſerian bonas; y, ſi per novedat bons cultums foſſen mals, el principi del be ſeria mal, perqu' es nou.

7 Fill, acustumét á fer almoyna, paraque t'hacustum á eſperàr en Deu; y acustumét á oració, paraque t'hacustum á dezitjar la gloria ceſtial, y á deſpreciàr aqueſta vida mundana; y acustumét à conſolarte en Deu, paraque li agraheſcas los traballs, quet dona per tos pecats y per los meus, y paraque li agraheſcas los bens, que ſens treball t'ha donats à poſſehir.

8 Acustumet à tenir conexement de totas cozas, y acustuma ton cos á

]]

traball

traball paraque tengas sanitat, y no
fias gros, ni pereros; y acostuma ta
anima à recordár, paraque no ol-
vits, y acostuma ton enteniment à
entendre, paraque no t'engañen, y
acostuma ta voluntát à amàr, para-
que a Deu fias agradable.

9 Avefa te à esser obedient, pa-
raque no fias argullos; y uza confes-
sio, paraque no olvits tos pecats; uza
temperancia paraque no fias glotò;
y uza fortaleza paraque no fias ven-
sut; y uza abstinencia paraque sovint
demans confell.

10 Acostumét, fill, à tenir con-
tricio, paraque t'acostums á plorar
tos pecats; y, si vols tenir audacia
de noble cor, acostumét á parlàr de-
vant nobles homens; y, si vols tractàr
familiarment ab bons homens, ama-

los seus cultums, y dezama lo qu'ells dezaman.

11 Ten firmeza en ton animo, paraque not penedas; ten mezura en tas mans, paraque no fias pobre; refrena ta llengua paraque no fias re-
près; escolta, paraqu'entengas; pregunta paraque sapias; dona paraque tropias; torna lo que t'es comanat, paraque fias leyal; mortifica ta voluntat, paraque no fias sospitòs; recorda la mort paraque no fias codiciòs; ten veritat en ta boca, paraque no tengas verecundia; ama castedat paraque no fias fuzio; ten temór paraque tengas pau, y ten ardiment paraque no fias pres.

12 Molts son (fill) los bons cultums, que pots aver, los quals te seguiràn â hon fevulla vajas, y t'ajudaràn en tas neccessitats, y no los te pot

algu llevàr ni robàr, y fins á la mort ferán ab tu, y representarán la teua anima á DEU.

CAP. XCIV.

DE LOS ELEMENTS.

Elements son la materia, en la qual son conservats los individuos naturals, en los quals se conservan las specias dezitjadas per l'ordinal materia.

2 Amable fill, quatre son los Elements, foch, y ayre, aygua, y terra, y d'ells quatre es compost lo teu cos; y tot lo que menjas y beus, y tocas, y oloras, y fents, y tot lo que tos ulls veuhen bax de la lluna, tot es de los quatre Elements.

3 El foch es sobre l'ayre, y l'ayre es sobre l'aygua, y l'aygua sobre la terra; y el foch y l'ayre son lleu-

gers

gers, y l'aygua y la terra son pezats, y per affo el foch y l'ayre se mouhen amunt, y l'aygua y la terra se mouhen avall.

4 Fill, el foch y l'aygua tenen poder y acció sobre l'ayre y la terra qui tenen passió, y el foch y l'aygua son contraris, y l'ayre y la terra son contraris; y sabs perque? perqu'el foch es calent y l'aygua es freda, y l'ayre es humit y la terra es seca.

5 Lo foch en quant es calent es simple, y l'ayre en quant es humit es simple, y l'aygua en quant es freda es simpla, y la terra en quant es seca es simpla.

6 Sabs fill, que vol dir simplicitat? coza estant en sa naturalesa mateixa sens composició d'altra coza. Y sabs que vol dir composició? ajustament de diverses cozas mescladas en una coza.

7 En duas maneras se fa composició, una es, com lo foch es fech per la terra, y l'ayre es calent per lo foch, y l'aygua es humida per l'ayre, y la terra es freda per l'aygua. L'altra manera es, com tots los elements son ajustats en un cos elementát, axí com en lo meu cos y en lo teu y en los altres, en que son ajustats los quatre elements.

8 En la primera composició comença la generació, y en la segona la corrupció; y fabs perque? Perqu' en la primera son los elements diversos y concordants de dos en dos, y en la segona son diversos y concordants y contraris de dos en dos.

9 Lo foc escalfant l'ayre passa á escalfár l'aygua, y la terra, y fabs perque? Perque l'ayre dona sa humitat escalfada á l'aygua, y l'aygua do-

na la fredor escalfada á la terra.

10 L'aygua refredant la terra refreda lo foc y l'ayre, y fabs perque? Perque refreda la sequesdat, que lo foc reb de la terra, y la calor que l'ayre reb del foc.

11 L'ayre donant humitat á l'aygua dona humitat á la terra, qui reb fredor de l'aygua, y dona sequesdat á lo foc; y per aisso l'ayre restitueix á lo foc la calor que d'ell reb, en quant lo foc reb la sequesdat ab la calor, en que ayha humitat.

12 Donant la terra sequesdat á lo foc disseca l'humitat escalfada per lo foc, y torna á l'aygua la fredor, que d'ella reb, dissecant l'humitat, que l'ayre dona á l'aygua.

13 Per las quatre operacions diverses y concordants y contraries demunt ditas se lligan y se unexen

))

los

los elements en un cos, y se separan en altre ; y perque cade element volria esser cos simple per si matex, per alsò cade ú d'ells ferca com puga avèr simplicidat per si matex, sens que aja passió per los altres ; y per alsò (fill) es significada la Resurrecció, y la glorificació en los cosos resuscitats.

14 D'els quatre elements devallan (fill) quatre complecions, qui son Colera, Sanch, Flecma, y melancolia. La Colera es calenta y seca, y es de foch, la Sanch, es humida y calenta, y es d'ayre, la Flecma es freda y humida, y es d'aygua, la Melancolia es seca y freda, y es de la terra.

15 Cade ú d'aquests elements es judicàt per los Metjes en quatre graus, y sabs perque? perqu'en unas

cozas son mes fortas las complexions qu'en altrás ; y per aísò segons los graus son fetas las concordancias d'uns elements ab altres para curar los malalts.

16 Sapias fill, qu'els elements simples son invizibles encaraquè sian de naturaleza corporal ; y per aísò donen significaciò de que Deu es, encaraque sia coza invisibla ; perque, si lo qu'es corporal es, encaraque sia invisible, be se seguex quey haja coza invisibla qui no sia de naturaleza corporal, y sia Deu.

CAP. XCV.

DE FAT, Y VENTURA.

Fat es natural ordinaciò de cosas, qui venen per la divina providencia ; y ventura es lo qui se dezitja y ve sens ordinaciò de pensament, y ventura es eidevenir lo qui

)(Da no es

no es en l'intenció per pensament de l'enteniment.

2 Amable fill, Deu ha ordenat que los dotze signes, y los set Planets tengan poder sobre los cosos terrenals; y axi, segons qu'es la naturalesa y el punt, bax del qual nax l'home, es astrat y fadat aquell home quant de temps deu viurer, y quinas cosas li convenen millor, y en quina terra li reixiran millor sos negocis.

3 Los cosos celestials no tenen poder sobre l'anima de l'home, sino sobre lo cos; y perque l'anima es forma del cos, per asò la Señoria, que los cosos celestials tenen sobre lo cos, no tè poder contra la llibertat de l'anima; y per axò moltes vegadas no ve á l'home lo que li es fadat segons los cosos celestials, y accidentalment, per llibertat de franc

arbitri

arbitri, y per discreció, succeyhex
à l'home lo contrari de lo que li es
fadát.

4 Fill, Deu no es contrari á son
Poder, Justicia, y Misericordia, y
per aísó son poder moltas vegadas
fa efsér lo contrari d'assó, qui es fa-
dat á l'home, para uzàr en l'home
de justicia, ò de misericordia, ò de
gracia; perque, si l'anima, qui es
creatura, pot desviar lo cos d'assó,
que li es fadát, per uzàr de sa liber-
tat, quant mes Deu pot desviar la
naturaleza, qu'el cos te per los cos-
sos celestials, per uzàr sas virtuts en
l'home?

5 Los abres y las bestias segue-
xen la naturaleza, qu'els cossos ce-
lestials los donan, segons qu'està or-
denat; pero, perque l'home talia los
abres, y arranca las erbas, per assó

lleva

lleva á los coffos terrenals acciden-
talment lo que los es astràt substan-
cialment: y axi, si l'home te poder d'
aquestas cozas en las plantas contra
astre y fat, quant mes Deu ne tendrà
en los homens?

6 Ventura ve per naturaleza al-
gunas vegadas, axi com sis dits en la
ma, y axi com l'home qui es contret
d'el nexement, y axi de las otras co-
zas semblants á aquestas: y á ventu-
ra troban los homens algunas cozas
que no pensan trobár, y á ventura te-
nen lo que dezitjan, quant no fan lo
que se deu per tenirho.

7 Fill, pensa y entèn aquestas
cozas, y no te submetas á astr, ni à fat,
ni à ventura, y entèn lo poder de Deu,
y uza de raho en lo que faràs; per-
que los homens, qui confian en astr y
fat menosprecian lo poder de Deu; y

los qui fan à ventura, lo que fan, son inimichs de discreció y de raho, la qual es llum, per lo qual l'humà enteniment veu lo que l'home deu fer para effer discret en sas obras, y no caurer en l'ira de Deu.

CAP. XCVI.

DE ANTICHRIST.

ANtichrist serà home carnal vingút á aquest Mon en semblança de Christo per lo dimoni infernal. Perqu'axí com el Pare Celestíal envià son Fill nostre Señor Jesu-Christ á el Mon para restaurár lo poble, qui era perdút, axí el dimoni, qui es ple de malicia, farà tot son poder, y enviarà per nuncio Antichrist para destruir lo poble de Christo.

2 Amable fill, Antichrist nexce-

20

rá

rà de dona, y ferà nudrit en Babilonia, y com ferà de la edat de Jesu-Christ, començarà á predicar, y predicará tant de tems com Jesu-Christ predicà, y farà falsament miracles, y prometrá grans donatius, y donará bens temporals á los qui lin demanarán, paraque l'adoren y lo cregan, y reneguen de nostro Señor Jesu-Christ.

3 Grans amenaças ferà á los qui nol volrán creurer y obeir, y cruelment los matará; y fortas rahons y semblanças donará, paraqu' aparega ver lo que dirá; y per isso ferà menester (fill) que los homes se preparen ab devocio y caritat, para no temer las feuas amenaças, y ferà menester que tengan veras y fortas rahons y demostracions contra las feuas falsas y aparents.

Penlar

4 Pensár pots, fill, que moltes gentes lo seguiràn y lo creuràn, per lo qu'ell ferà; perque si are en el tems, en que som, son tants homens en error sens que los donen lo que dezeitjan, y sens que tengan semblanças de miracles, y sens que los amenassen mort, y sens que los predicen ab fortas rahons, quant mes seràn en aquell tems com Antichrist ferà en Ierusalem, y predicarà en las plaças contra Jesu-Christ fent tot lo sobredit?

5 En aquell tems vindrán Elias y Enoc, y disputaràn contra Antichrist y contra las seuas falsas rahons, y ell los matará en la plaça ahont disputaràn contra ell; y à las horas nostre Señor Jesu-Christ no volrà mes suffrir la malicia d'Antichrist y el matarà devāt tot lo poble.

6 Amable fill, en el paradís terrenal fonc el dimoni contrari á la divinal gracia, que Deu va fer á l'home, y per assí procurá qu'Adam y Eva fossen dezobedients á Deu; y en lo lloc, en que nostre Señor Jesu-Christ nos recreà, convendrâ qu'Antichrist múyra y perda son podèr, para manifestàr lo podèr y l'ordinacio de Deu.

CAP. XCVII.

DE LAS SET EDATS D'EL MON.

E Dàt es tems mezuràt y espay de vida á las cozas vivents per la seua vida. Dehont la primera edat fonc [fill] de Adám fins à Noé, y en aquella edat matá Caim son jermà Abel, qui foren los primers fills de Adám y Eva.

2 En aquell tems foren gents,
 qui

qui amaren molt las vanidats y de-
leytes d'aquest Mon, y qui dezcone-
gueren Deu, y vivian molt; y per assó
enviá Deu lo diluvi para renovar lo
Mon de gentes qui fossen bonas.

3 La segona edat fonc de Noé
fins á Abram, y Noé fonc home sant,
y per la Santedat, en qu'era, Deu li
digué que fes una gran Arca, y que se
pozás en ella ab sa muller, y ab los
tres fills que tenia y las seuas mullers,
y que de cade genero de las bestias
y de las àves ne pozás un parell dins
l'Arca, paraque sen poblás lo Mon,
qui se destruhí per lo diluvi.

4 Com Noé y totas aquestas co-
zas foren en l'Arca, á las horas enviá
Deu tanta pluja d'el Cel, que la Mar
pujá sobre la terra y sobre las munta-
ñas, y tot lo mon se perdé, menos
aquells qui eran en l'Arca.

)(

Com

5 Com Noé va veurer que la pluja cessava , à las horas envia lo Corp, paraque anás á veurer si trobaria terra, y lo corp no torná; y despuès envià la paloma, la qual per señal li aportá en sa boca un ram d'olivera , para significar que la mar era aminvada, y que la terra ja aparexia.

6 Sortiren de l'arca Noè y los qui ab ell eran, y d'ells se poblá lo Mon, y cresqueren y multiplicaren las gents; y perque temeren qu'altra vegada no tornás lo diluvi volgueren fer una torra tan alta en Babilonia , que , si lo diluvi tornàs, poguessen en ella aliberaríe y escapar de la Mort; pero antes que la torra fos tan alta com ells la dezitjavan, envià Deu, á los qui la torra fabricavan , diversidat de llenguas de

de manera que los uns no entenian á los altres, y per axò no pogueren passar anvant la torra, y à las horas començá la diversidat de las lenguas, qui are son.

7 La tercera edat fone (fill) de Abràm fins à Moizès, y Abràm tingué conexença de Deu, y tingué un fill, qui agué nom Izac, lo qual volgue degollàr para fer sacrifici à Deu à significansa del sacrifici, que Jesu-Christ feu de si mateix morint per son poble; pero Deu enviá á Abràm un moltó, del qual feu lo sacrifici, para significár que l'humanidat de Jesu-Christ fone en la creu para redemir lo llinatge humà, axí com per lo moltó fone redemit Izac de la mort.

8 En aquella edat foren, fill, molts Proferas, y los dotze Tribus, qui

) (

qui foren el poble d'Israel, y entre ells foren molts bons homens qui amavan á Deu, y qui esperavan y desitjavan l'adveniment de nostre Señor Deu Jesu-Christ.

9 La quarta edát fonc de Moïzes fins à David, y Moizès fonc Profeta y home Sant, y parlà ab Deu, qui li doná la lley vella en la montaña de Sinahí, y Moïzes fonc, qui treguè lo poble d'Israel d'el poder de Farahò à las horas, quant per la virtut de Deu tocá el mar ab la vara, y passá peu axut ab lo seu poble per el mar, el qual se dividí, y Faraho ab son poble perseguia Moïzes, y com Moizes y son poble hagueren passát el mar, á las horas el mar se torná unír, y negá Faraho y son poble.

10 La quinta edát fonc, fill, de David

David fins à la transmigració de Babilonia, y David fonc Rey molt favi, y inventâ instruments para alabâr a Deu, y inventà y volguè edificár un Temple, en que fos adorât Deu, y componguè lo salteri, y feu molt de be. En aquesta edât fonc Salomò, qui fonc son fill, y fonc home molt favi y edificá lo Temple que son Pare no poguè edificar; y fonc tambe Absalon qui era altre fill de David, y fonc l'home mes hermós que may fos estât; y en aquella edat foren molts Reys Iudios, qui feren moltes batallas, y alcanfâren moltes victorias contra los infeels, qui volian destruir lo poble d'Israel.

II La fizena edât fonc de la transmigració de Babilonia fins á Jesu Christ fill de Deu, y en aquella edât perderen, fill, los Iuyheus lo

II

Princep,

Princep, y despues ja no en tengueren. Nabucodonozor fons Rey gentíl molt poderós y molt argullós, y per foria d'armás entrá en Ierusalem, y destruhí los luyheus y los seus llibres; y per el peccat, que feu, Deu lo castigá set anys en assó que li aparexia que fos bestia y obrás com á bestia.

12 La setena edat es de Jesu-Christ fins á la fi d'el Mon; y en aquesta fons Deu encarnat, y crucificat y mort, y tambe foren los Apostols, y en ella som are, y ferém fins á la fi del Mon.

13 La vuytena edat será despues de la fi del Mon, y aquesta edat durará sempre en l'altre Mon, y en ella ferém resuscitats y judicats, y auran los benaventurats gloria sens

fi

fi, y los malaventurats pena qui no acabarà.

14 Antes que sia aquesta edat enviarà Deu quinze dias, en los quals feràn fets los señals, qui significarán la fi del Mon; perque la mar se alzarà onze colzadas sobre la terra, y no se estendrá, y la mar tornarà despues à son estament, y los pexos cridaràn nadant sobre l'aygua, y las bestias y las aves se ajuntarán sobre la terra y aniràn cridant.

15 A las horas lo foc cremará la mar, y los homens plorarán suant sanc qui regalarà fins à la terra, causaràn los castells, y las torras y tots los edificis, las parets y las pedras se feriràn unas ab otras, la terra tremolará, y ningun home se podrá tenir en peus; y aniràn los homens per los camps plorânt ab gran temór

sens porer parlar los uns ab los altres. Los sepulcres se obrirán, y los òssos exirán, las estrellas cauran d'el Cel y volarán pér l'ayre; y tan grans serán, fill, aquells señals, y tanta por farán â l'home, que a las horas se li manifestará molt fortament lo poder de nostro Señor Deu.

CAP. XCVIII.

DE LOS ANGELS.

A Ngel es substancia invizibla incorporal, qui sempre veu á Deu. Fill, aquests Angels creâ Deu en lo començament ab materia y tems y moviment; y aquests Angels están devant de Deu en lo Cel Empireo, ahont están los Sants de la Gloria, el qual no se mou, y es sobre lo Cel cristallí, y es Cel de llum y resplendòr, y no es movable.

Aquest

2 Aquest Cel cristalli es sobre lo cel qui és el firmament, é que son las estrellas, que tu veus, y se mou, y aquest tercer cel es sobre los cels, qui son los cels d'els set planets, que tu veus, los quals cels son set axi com los Planets.

3 Ningun cel es (fill) sobre lo cel Empireo : y axi com los Angels bons estan en lo mes superior cel, axi los dimonis, qui son los Angels mals, qui caygueren del supremo cel, estan en los inferns, qui son el lloch mes bax que sia, el qual lloch es dintre lo cor de la terra, qui es redona, y en el circuitu d'ella se gira lo firmament, y lo Sol, y la Lluna.

4 Pero, perque los homens son pecadors, para tentarlos, y para aportar â l'infern las animas de los qui moren en pecat, vol Deu que los

1(E c

dimo-

dimonis pogan esser entre nosaltres, y majorment, paraque nosaltres peleyhem contra los seus falsos concels.

5 Cade home te (fill) un Angel bo, qui li aconsella que fassa bonas obras, y qui li ajuda contra lo dimoni; y cada home te un dimoni, qui l'aconsella que fassa mal: y per axó (fill) tot hom es obligat á hobchir son Angel y á ferli cade dia alguna honra, y á fer festa d'ell cade any una vegada.

6 Tot lo que l'home fa, veul l'Angel bo, el qual no se aparta d'ell, ahonsevulla vaja; y gran dezonra fa l'home á l'Angel, qui está ab ell, quant no l'obeyex, y quant obeyex lo dimoni qui li es contrari; y gran vileza es fer devant l'Angel luxuria, y los altres pecats.

7 Fill, los Angels aporten á el

Paradis las animas d'els homens, qui moren en fantedat y bonas obras, y los Angels pregan á Deu y servexen a Deu, y cade Angel prega a Deu per aquell home, que Deu li ha comanat.

8 Com has (fill) menját y begút convenientment, y vols mes mējar y beurer, y tens consciencia de menjár mes, á las horas l'Angel t'aconsella, que no menjes ni begas mes y fabs perque? Paraque tengas temperancia, abstinencia, continencia, y fortaleza, qui son virtuts; y axó matex t'aconsella coin vols fer luxuria, ó com vols murmurar d'algu.

9 Com jeus en lo llit, y ous lo señal de la campana qui sona paraque vajas á Missa y á pregar á Deu, á las horas l'Angel t'aconsella queet llevcs, y vajas á fer gracias á Deu, qui

qui t'ha creat, y t'ha donat lo mati
y lo llit en que has gegút en la nit;
y lo dimoni t'aconsella que dormas
perque no fallas gracias à Deu.

10 Quant lo pobre magre, mal-
vestit, te està devant; y te demana
per amor de Deu, lo dimoni t'acon-
sella que no li dons almoyna, y fabs
perque? Paraque tengas avarícia y
no te confies en la llargueza de Deu;
pero l'Angel t'aconsella que li dons;
paraque tengas caritat y te confies
en la riqueza de Deu.

11 Moltas vegadas esdevè, fill,
que los Angels en l'ayre prenen for-
ma d'home o d'altra coza, y axo ma-
tex fan los dimonis, y fabs perque?
Paraque pugan induir los homens á
la seua voluntat; y axi, si los Angels
se transfiguran en formas qui no los
son convenientes, paraque pugan in-
duir

duir los homens à bonas obras, quāt
pues culpables son los homens, com
los son dezobedients?

12 Ama y honra (fill) lo teu
Angel, puis no te costara res de lo
teu, y res noy pots perdre, y en tot
lo que obeirás lo dimoni, perdras
en tu matex y en tots los teus bens,
y á la fi, si lo obeyheis, te farà esser
en l'ira de Deu.

CAP. IC.

DE L'INVERN.

1 **L'**Infern es en el mitx lloch de
la terra, lo qual lloch es ten-
cat y clos, y en ell tot temps ayha
pena. A quest infern está dividit en
quatre llochs, l'un es l'infern d'els
condemnats, qui may exirân d'alli;
l'altre es l'infern anomenat purgatori,
en lo qual fan los homens la peni-
ten-

tencia, que no han cumplida en aquest mon; lo tercer infern es el lloc, ahont entraren los Sants Pares, y Profetas antes que fos incarnat lo Fill de Deu, y aquest infern es anomenat Seno de Abram; lo quart infern es aquell, en que entran los infants, qui no son baptizats.

2 Amable fill, axi com es bona coza considerar la gloria del Paradis paraque l'home am á Deu, axi es bona coza considerar las penas de l'infern paraque l'home tema a Deu, qui las pot donar, á qui vol; y axi, paraque tu temas a Deu, te vull mostrar com degas pensar, en las infernals penas de diversas maneras.

3 Penfa, fill, y imagina una gran multitud de gent, qui estiga en la ribera d'el mar, y concidera que l'aygua del mar sia tota bullenta y ple-

na de foc ardent, y que de la mar
furtan grans pexos, qui aportan à la
mar ara un home, ara altre: dehont,
si tal consideracio tens, penjar po-
dràs quant grans serian los crits, y
las clamorozas veus, y temors de los
homens, qui no se poguessen defen-
sàr d'aquells pexos, qui serán drachs
infernals, de los quals no podrán fu-
gir.

4 Com seuràs prop d'el foc, y
veuràs bullir l'olla de las favas, ó
dels ciurons, y las unas favas pujarán
amunt, y las altrás devallaràn avall,
si l'aygua de la mar era axí bullenta
com l'aygua de l'olla, qui està sobre
lo foc, considerât pots qual dolor se-
ria en aquells homens, qui serian axí
en l'aygua bullenta com los pexos
en la mar; y en l'infern bullirà molt
mes fortament l'aygua de alli que

l'ay-

l'aygua de l'olla de las favas.

5 Amable fill, quant veurás las rieras, y los grans torrens, per hont passa l'aygua, y cau per las rocas avall, considera com molts son los peccadors y los infeels, qui no cessan cade die de caurer en la boca d'el drac infernal: dehont pensár pots si tu eras en una alta ribera, y que caygues en una boca de drac plena de foc inflammat, y que lo drac tengues grans dents y molt agudas, quât gran por tendrias.

6 Ueus fill, en lo gran foc estâr los uns tions sobre los altres, y las unas brazas sobre las otras? axí estiran, fill, los condemnats uns sobre los altres tot tems, y el cos de cade u ferá axi ple de foc ardent dins y fora; com los grans tions que ueus encetzos en lo forn.

Fill,

7 Fill, paraque tengas temòr del foc infernal, qui tot tems dura, ves à un forn de vidre, y considera per quant estirias una hora en aquell foc: y, si per tot lo mon, si lo te donassen, no estirias en aquell foc una hora, quant de temor deus tenir que, per un deleyte temporal, qui tan lleugerament passa, no estigas para sempre en lo foc infernal, qui may se acabara?

8 Com veuràs fondre lo plom, ó l'or, ò argent, imagína que veus un gran pou ple de plom, ò d'or fus y imagina com, si eras a la boca d'el pou y te lligassen las mans y los peus, y te pozassen dins un sac, y que ab una gran pedra al coll te llanassen dins lo pou, quant gran por tendrias; pues hajas por, fill, d'el gran estañy ple d'or y argent fus, en que estirán
los

los homens, qui per or y argent au-
ran perduda la gloria de Deu.

9 Com veurás gel en l'aygua, y
en mitx d'aquell gel veuras una pe-
dra ò un lleñam, ò altra coza, pen-
sa, fill, com los pecadors, qui per el
calor de la luxuria auràn perdut lo
Reyne celestial, estiran tots nuus dins
grans muntañas de gel y de neu en
los inferns.

10 Com aniras fora las mura-
das de la Ciutat, y trobaràs las bes-
tias mortas, qu'els homens treuhén
fora, y veuras molts cans grossos y
petits, qui rouhegan aquellas besti-
as, uns à las orellas, altres à los ulls
y á la cara, altres á los brassos y á
las camas, altres qui despedassen el
ventre, y rouhegan los ossos, y men-
jan lo cor y las entrañas, á las horas
(fill) es hora de pensar en los con-

dam,

damnats, qui ferán per los camps, y vendran los dimonis en semblança de cans y de leons y de serpens, y mossegaran aquells homens en los seus caps, y brassos, y damés parts d'el cos.

11 Com feras en la carnegeria, y veuràs que los carnicers ab los grás coltells degollan los moltons, y ab las massas matan los bous, y los escorxan ab guinavets ben tallants, y despues ab los tallants los rompen y fan troffos, pensa, fill, à las horas quant gran es la pena infernal en aquells homens, que los dimonis turmentan en l'infern, y no poden morir.

12 Si vas à cassar, y veus que los cans se aplegan sobre alguna llebra ó cunill, y lo matan y rompen y tirã y escorxan de totas parts, y que la llebra ó cunill no te ninguna ajuda, ni se

ni se pot defensar; considera com los dimonis, qui son tants y tan mals s'a plegan á turmentar y donár pena á las ánimas d'els pecadors, la qual pena es inestimable.

13 Si eras Rey, y eras en un grã dezert tot sol, y no tenias cosa que menjasses ni beguesses, y per gran fam y gran set eras á punt de morir, darias tot el teu regne per un pa y una tassa d'aygua; y, si per assò darias tot un regne, pues guarda que per un pecat mortal no tengas en l'infern fam y set perdurablement sens que pugas avèr una crosta de pa, ni una gota d'aygua.

14 Ves à el Mar, y vejès quantas gotas d'aygua ayha, y mira l'arena y pensa quants grans ni ha, y alfa tos ulls y mira las estrellas, y conta quants grans de mill cabrian en

l'espai qui es entre el Cel y la terra; y sapias, fill, que mes anys fés comparaciò estirà un pecador en las penas infernals que no es lo nombre de las cozas damunt ditas.

15 Entèn fill, quant gran pena te l'anima d'el pecador condemnât, perque la seua memoria li representa que tot temps tendrâ pena, y l'enteniment entèn que ha perduda la gloria qui no tendrâ fi, y la voluntât te ira contra la memoria, qui representa infinida pena, y contra l'enteniment qui entèn la gloria que ha perduda; y per assó cada una d'aquestas potencias tendrâ pena en l'altra, y en fi mateixa.

16 Sabs (fill) que fan los mariners qui van sobre d'el mar, com tenen mal temps? tiran á l'aygua las caxas en que tenen l'or y l'argent, y

]]

també

tambè tiran las mercaderias, que portan; y fabs paraque? paraque pугan aliberarse de la mort. Y axi, paraque pugas aliberarte de las penas de l'infern, llança totas las cozas de toncor, y no tengas en ell, fino lo qu'es agradable à Deu y el matex Deu.

CAP. C.

D'EL PARADIS.

1 **P**aradís es veurer à Deu, y effer ab Deu, en la gloria. Fill, axi com los meus ulls no poden veurer tota la mar, las mias mans no te poden escriurer tota la gloria del Paradis, com sia coza que la gloria del Paradis sia molt major sens tota cõparaciò que tota la mar, y encara tot lo mon no es tant gran com la gloria del Paradis, que tenen los Sants en nostro Señor Deu.

2 Tot lo que te podria dir y fig-

nificar de la gloria del Paradis, no t'ho vull dir ni escriurer, perque d'altras cozas avem de parlár, y t'aparexeria demasiat gran aquest llibre; pero breument te diré algunas pocas paraulas d'aquella gloria.

3 Amable fill, en el Paradis se demonstra Deu en sa unidat y Trinitat y essencia á la memoria, enteniment y voluntat de l'anima, y aquesta demostracio es tant gran, que la memoria, enteniment y voluntat tenen tot el seu compliment, lo qual cumpliment no podrian tenir, si tot lo men y mil milia mons tenian, sens lo demostrament demunt dit.

4 Si tu, fill, entras á el Paradis, los teus ulls corporals veuran lo cos de nostre Señor Deu Jesv-Christ, y los teus ulls espirituals veuràn la seva anima, y ton enteniment veurà

una

una semblant naturaleza á la teua unida ab la Deidat de nostro Señor Deu Jesu-Christ.

5 Devant nostro Señor Deu Jesu-Christ veuras estar, fill, nostra Señora Santa Maria, y veuràs processò y renchs de tots los Angels, Arcangels, Martyrs, Profetas, Uerjas, Confessors, y Abats; y ohiràs que tots ab cants de molt gran dolsòr alabaràn y beneiràn nostro Señor Deu tant de temps com Deu estirà en lo Cel y durará en la seua gloria, esto es perdurablement sens fi.

6 Com la memoria recordará, y l'enteniment entendrà que la gloria tot tems durará, aquella gloria que d'asso tendrà la voluntat, qui la re podria, fill, anomenár, ni significar? Voler á Deu, y tenir á Deu, y volerlo tot y tenirlo tot, y voler tot

tems esser, y esser tot tems, y amar tota la gloria de tots los Sants d'el Paradís, y tenir gloria de tota la gloria de tots ells, y recordar y entender tota aquesta gloria; pensar pots (fill) quant gran gloria sia; y tota aquesta gloria, millor que tu pugas pensar, tenen los Sants d'el Paradis.

7 Amable fill, si entras en el Paradis, tendras cos glorificat, qui ningun tems morirá, y alli ahont volras será, y per qualsevol lloc vullas passara, y tant prest com volras esser en algun lloc, tant prest hi serás, y mes resplandent que lo sol serás; fam, set, calor, fret, dolor, ni altra passió, no tendrás, y tot tems en aquesta benaventurança y en molt major estirás.

8 Amable fill, considera sovint aquesta gloria, de que te parl, para-

que allí fias, y recorda lo breu tems de la vanidat mundana, per la qual molts homens perden la gloria celestial, y en la teua consideracio fe cõparacio de la gloria d'aquest mon á la gloria de l'altre, y enten com fa vi Mercader es, qui per un diner sap tenir major trezor que tota la benaventurança d'aquest mon.

9 Com seuràs à la taula del joch dels escats, ó de la auca, poza aquest nombre, y compára à la primera caza tota la benaventurança de aquest Mon, y poza á la segona tota la benaventurança, qui fos en dos mons semblants á aquest, y en la tercera caza poza la benaventurança de quatre mons, y axi multiplica la benaventurança per todas las cazas de la Taula, y, com las cazas

no te bastaran, fe mes cazas de las
estrellas del cel, y de las gotas d'ay-
gua del mar, y de los grans d'arena,
y de tants de punts com cabrian en-
tre lo cel y la terra, y com tot allò
auràs fet, pren lo nombre per tots
los noms, qui son estâts, son, y serà
en lo tems pàssat, present, y venidor;
y si allò pots fer, encare per tot al-
lò not bastarà per fer comparació
de la gloria de tots los mons da-
munt dius à la glorià del Paradis, per-
que tota la dita gloria serà finida, y
la celestial gloria per ningun tems
tendrà fi.

10 Ahont es, fill, gloria que sia
semblant à la gloria, qui es amada
per voluntad infinida y eternal, to-
ta poderoza, tota savia, tota justa,
tota acabada, esto es la voluntat de
el Rey de la gloria? Y quina glorià
serà

ferá semblant à la gloria que los Sants tenen en aſſò que ſon amats per la humana naturaleza de Jeſu-
Chriſt, y per noſtra Señora ſanta Ma-
ria, qui ſon las millors creaturas de
totas ?

11 Quant mes te parl, fill, de la gloria celeftial, mes trob en mi de-
fecte en recontar y ſignificar la grã-
deza y excellencia d'aqueſta gloria,
y per aſſò men dexaré, y parlaré d'
el llibre de *Evast y Aloma y Blanquer-
na*.

12 Pero entretant te vull dir
que penſar pots, quant benaventu-
rats ſeran aquells qui entendran en
la tal gloria, y ſeran la ſeua part, para
que los inſaels iſcan de ſon error, y
no vajan á el foc perdurable, y ajan
la gloria demunt dita per gracia de
noſtro glorios Señor Deu.

FI DEL LLIBRE.

Acabat es lo llibre de la Doctrina Pueril per gràcia y ajuda de nostre Señor Deu, lo qual llibre pozàm y encomanàm en la guarda y benediccio de nostra Señora Santa Maria verja glorioza, y de son amat fill nostre Señor Iesu Christ. Amen Amen Amen.

*Seguexse la taula ò indice de totes
las parts y Capitols de aquest
llibre.*

INDICE

DE LAS PARTS Y CAPITOLS DE
tot aquest llibre.

P ROLECH..... pag.	1.
Divisió del llibre ... pag.	3.

PRIMERA PART DE LOS

Articles de la FE.

De un sol Deu..... pag.	4.
De la Trinitat..... pag.	7.
De la Creació..... pag.	10.
De la Recreació..... pag.	16.
De la Gloria..... pag.	20.
De la Concepció de Jesu Christ..... pag.	24.
De la Nativitat de Jesu- Christ..... pag.	29.
De la Passió y mort..... pag.	32.
Del devallamēt à los Inferns. pag.	40.
De	

De la Refurrecció.	pag. 43.
De la Ascencio.	pag. 46.
Del Iudici final.	pag. 50.

SEGONA PART DE LOS

10. *Manaments.*

Honraràs un Deu tant sola-	
ment.	pag. 55.
No juraràs lo S. Nom de	
Deu en va.	pag. 59.
Santificaràs los dies de Di-	
sapte	pag. 62.
Höraràs tō pare y ta mara	pag. 66.
No faràs homicidi	pag. 68.
No faràs fornicació.	pag. 71.
No faràs furt	pag. 73.
No fassàs fals testimoni. . .	pag. 75.
No envejaràs la muller de	
ton prohisme	pag. 78.
No envejaràs los bens de	
ton prohisme.	pag. 81.

Ter.

TERCERA PART DE *los Sacraments.*

Del Sant Baptisme.....pag.	85.
De la Confirmacio.....pag.	88.
Del Ss. Sagram. de l'Altar.pag.	91.
De la Penitencia.....pag.	96.
De l'Orde.....pag.	100.
Del Sant Matrimoni.....pag.	103.
De l'Extrema uncio.....pag.	107.

QUARTA PART DE LOS *Dons de l'Esperit Sant.*

Del do de Sabiduria.....pag.	110.
Del do de Enteniment.....pag.	113.
Del do de Consell.....pag.	117.
Del do de Fortaleza.....pag.	121.
Del do de Ciencia.....pag.	124.
Del do de Pietat.....pag.	127.
Del do de Temor.....pag.	130.
	Quin-

QVINTA PART DE LAS

vuyt Benaventuranzas.

De Reynar.	pag. 134.
De Possessio.	pag. 138.
De Consolacio.	pag. 140.
De Compliment.	pag. 144.
De Misericordia.	pag. 147.
De veurer a Deu.	pag. 151.
De Paciencia.	pag. 154.
De Premi.	pag. 157.

SISENA PART DE LOS SET

Gois de Maria SS.

De la Salutacio.	pag. 161.
De la Natividad de Iesv-Christ. p.	164.
De l'Adoració de losReys. pag.	168.
De la Refureccio de Iesv.	

Christ.	pag. 171.
De la Aparició de IesvChrist. p.	174.
De la vinçuda de l'Esperit S. p.	177.
De la Assūpció de Maria SS. p.	180.

SETENA PART DE LAS

set virtuts y de la salvació.

De la Fe	pag. 185.
De la Esperansa	pag. 191.
De la Caridat	pag. 195.
De la Justicia	pag. 202.
De la Prudencia	pag. 207.
De la Fortaleza	pag. 211.
De la Temperancia	pag. 215.
De la Salvació	pag. 218.

OCTAVA PART DE LOS

*set pecats mortals, y de la
condam nació.*

De la Gola	pag. 223.
De la Lucfuria	pag. 228.
De la Avaricia	pag. 232.
De la Accidia	pag. 237.
De la Superbia	pag. 241.
De la Enveja	pag. 247.
De la Ira	pag. 250.

De

De la Condamnacio. . . . . pag. 253.

NOVENA PART DE LAS

*altres cosas dignas de esser
sabudas de tots.*

De la Lley natural. . . . . pag. 256.

De la Lley vella. . . . . pag. 260.

De la Lley nova. . . . . pag. 265.

De Mahoma. . . . . pag. 268.

De los Gentils. . . . . pag. 276.

DE LOS SET ARTS Y

Ciencias.

De la Grammatica . . . . . pag. 280.

De la Llogica. . . . . pag. 282.

De la Retorica. . . . . pag. 284.

De la Geometria. . . . . pag. 285.

De la Arithmetica. . . . . pag. 287.

De la Musica. . . . . pag. 288.

De la Astrologia. . . . . pag. 289.

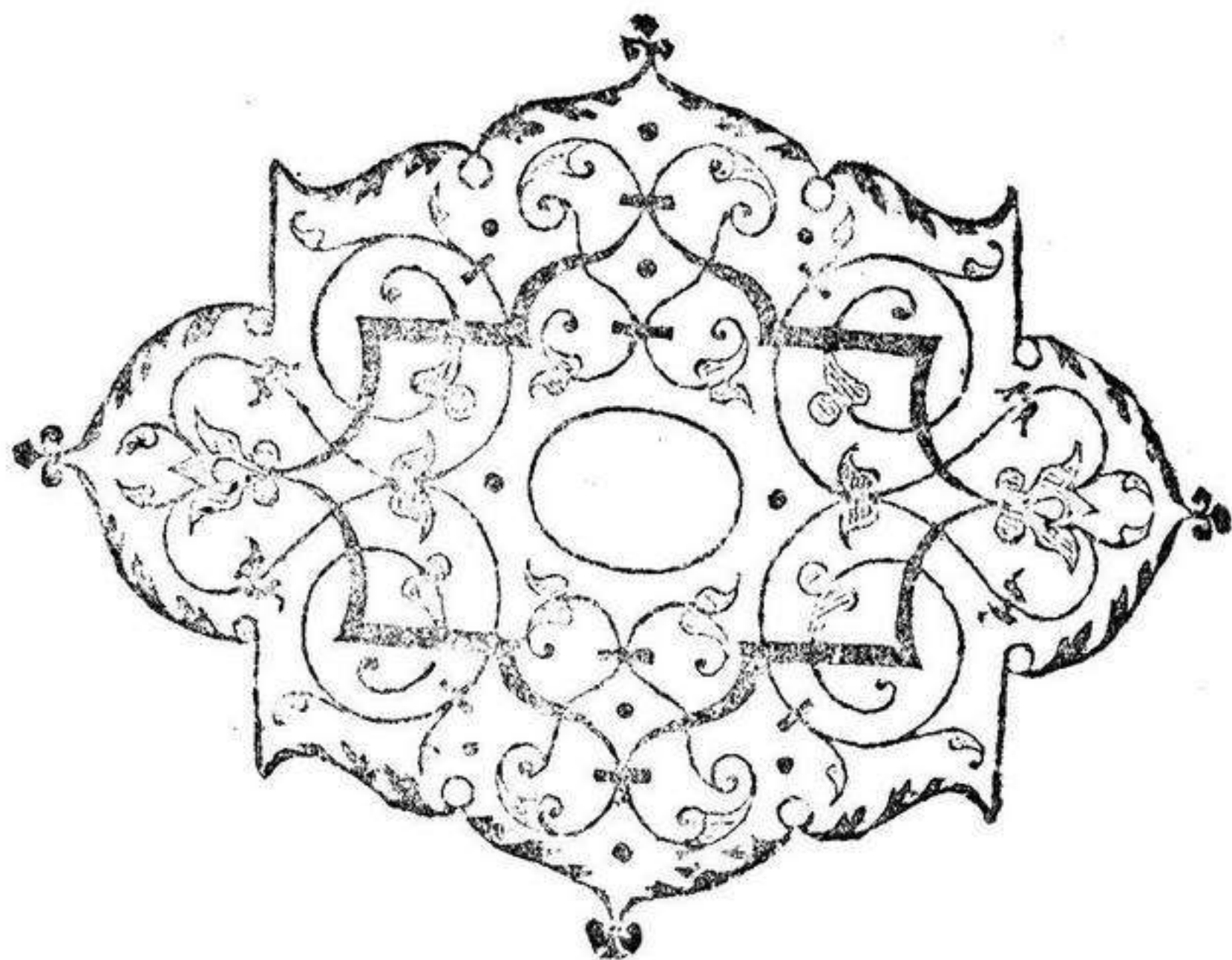
De la Theologia. . . . . pag. 291.

Del Dret.	pag. 294.
De la Ciencia Natural. . .	pag. 297.
De la Medicina.	pag. 308.
De los Arts mecanichs. . .	pag. 322.
Dels Princeps.	pag. 327.
Dels Clerichs.	pag. 332.
Dels Religiozos	pag. 336.
De Convertir lo mon. . .	pag. 339.
De la Oració.	pag. 346.
De la Anima.	pag. 358.
Del cos humà.	pag. 364.
De la Vida corporal. . . .	pag. 371.
De la Mort corporal. . . .	pag. 376.
De la Hypocrezia, y vana gloria.	pag. 382.
De la Tentació.	pag. 386.
De la Educacio.	pag. 391.
De moviment.	pag. 401.
De Customs.	pag. 407.
De los Elenents.	pag. 412.
De Fat, y ventura.	pag. 417.

De

De Antichrist.	pag. 421.
De las set Edats d'el mon. pag.	424.
De los Angels.	pag. 432.
De l'Infern.	pag. 437.
D'el Paradis.	pag. 446.
Fi del Llibre.	pag. 453.

72
de ualedoa
esores

1.76

72

2872

2872

as

BIBL.PUBL.MALLORCA

1056175

R. Lluï 163

(c) 2006 Ministerio de Cultura

R.

Llull

163